

Torsdagen den 18 januari

Kl. 12.00–16.41

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2023/24:2792–2795 till justitieutskottet

§ 2 Svar på interpellation 2023/24:289 om sanktioner mot Ryssland

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Tomas Eneroth har frågat mig om jag avser att ta några nya initiativ för att säkerställa att sanktionerna mot Ryssland efterlevs.

Låt mig inleda genom att säga att ett starkt, förutsägbart och uthålligt stöd till Ukraina utgör vår främsta möjlighet att begränsa Rysslands handlingsmöjligheter. Vårt militära, politiska och ekonomiska stöd till Ukraina förblir vår främsta utrikespolitiska uppgift.

Därutöver är Sverige är pådrivande inom EU för att skärpa sanktionerna och begränsa Rysslands möjlighet att finansiera sitt anfallskrig.

Regeringen tar arbetet med efterlevnad av sanktioner på stort allvar. Efterlevnaden av EU:s sanktioner är en komplicerad fråga som kräver kollektiva och dessutom långsiktiga insatser. Det är en förpliktelse som inbegriper samarbete mellan medlemsstaternas regeringar och berörda myndigheter, EU-kommissionen och EEAS samt med internationella partner.

Det ökande antalet sanktioner mot Ryssland syftar till att reducera landets möjligheter att fortsätta angreppet mot Ukraina och är således en viktig beståndsdel i vårt stöd till Ukraina. Det utgör samtidigt en utmaning för samtliga medlemsstater som har att verkställa EU:s beslut på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Det är välkommet att det nyligen antagna tolfte sanktionspaketet innehåller skarpa åtgärder mot kringgående av sanktionerna. Sverige har aktivt bidragit med förslag i förhandlingarna, och regeringen ser positivt på att frågan står högt på dagordningen. Vid export av vissa varor utanför EU införs krav på att försäljningsavtalen föreskriver att vidareexport till Ryssland inte får ske. Förbudet mot transitering av varor genom Ryssland utökas, vilket också minskar risken för kringgående. Vidare sanktionslistas fler individer och företag i tredjeland som varit inblandade i kringgående av sanktionerna.

Regeringen välkomnar dessa steg och ser att det finns utrymme att skärpa åtgärderna framgent. Fortsatt tryck mot tredjeland är nödvändigt för att täppa till kryphål.

På ett nationellt plan har behöriga och berörda myndigheter ett ansvar för sanktionsefterlevnaden. Hos dessa myndigheter ligger även ansvaret för att tillse att sanktionslagstiftningen följs och att brott motverkas. Regeringskansliet har löpande kontakt med behöriga och berörda myndigheter och med andra medlemsstater om sanktionsefterlevnad. Regeringen anpassar kontinuerligt sin styrning, kontroll och samordning av sanktionsgenomförandet utifrån de beslut som fattas i Bryssel.

Som jag tidigare förmedlat till Tomas Eneroth presenterade EU-kommissionen i december 2022 ett förslag till direktiv rörande kriminalisering av överträdelser av EU:s sanktioner – detta i syfte att stärka genomförandet genom att införa gemensamma minimiregler gällande bland annat brottsdefinitioner och påföljder. Rådet och Europaparlamentet har nu nått en överenskommelse avseende direktivet, som därmed kommer att gå till beslut inom kort.

Regeringen har tillsatt en särskild utredare som har i uppdrag att analysera behovet av och lämna förslag till författningsändringar och andra eventuella åtgärder som är nödvändiga för att genomföra direktivet. Utredningen kommer bland annat att analysera behovet av förändringar för att säkerställa ett ändamålsenligt samarbete och informationsutbyte mellan myndigheter i fråga om sanktioner, såväl mellan brottsbekämpande myndigheter som i relation till och mellan andra myndigheter.

Avslutningsvis vill jag upprepa att vårt militära, politiska och ekonomiska stöd till Ukraina förblir de kommande årens främsta utrikespolitiska uppgift. Vi begränsar Rysslands handlingsmöjligheter främst genom ett starkt, förutsägbart och uthålligt stöd till Ukraina. Därutöver prioriterar regeringen såväl nya sanktioner mot Ryssland som ett effektivt genomförande av redan antagna sanktioner.

Anf. 2 TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för ett mycket bra svar! Jag delar regeringens och statsrådets uppfattning om vikten av starka sanktionsbestämmelser. Jag tycker att det är bra att Sverige, med brett stöd i riksdagen, har drivit på internationellt och i EU när det gäller sanktionsregelverket. Det tolfte paketet är bra; det var ett viktigt steg framåt, och det är angeläget att det också implementeras i samtliga Europas stater, inte minst.

Men det gäller att vi, för att vara trovärdiga när vi politiskt driver detta inom EU, också klarar av att fullfölja ansvaret när det gäller sanktionsbestämmelserna på hemmaplan. Det är upp till varje medlemsland att ta sitt ansvar och säkerställa att man följer det regelverk som vi nu beslutat om i EU och intentionerna med de olika sanktionspaketen.

Finska tullverket avslöjade nyligen att två finska företagare exporterat 3 500 drönare till Ryssland, tillsammans med halvledarkomponenter och annan krigsmateriel. Man har nu väckt åtal i Finland för att stävja detta på ett effektivt sätt.

I Sverige är arbetet tyvärr inte lika framgångsrikt än så länge. När jag stämde av med Åklagarmyndigheten i går fick jag beskedet att det ännu inte väckts ett enda åtal mot något svenskt företag. Trots detta har vi i Dagens Nyheters granskning, för att ta ett exempel, kunnat se att det har före-

kommit misstankar mot väldigt många svenska företag om brott mot sanktionerna. Det har rört sig om stora, kända svenska företag – Trelleborg, Astra Zeneca, Assa, Securitas – där företagsledningar naturligtvis har kommunicerat att detta är oacceptabelt. Men icke desto mindre har svenska produkter funnits i Ryssland. På olika sätt har de tagit sig dit, ibland genom vanliga, enkla exportärenden och ibland genom transporter via andra länder in i Ryssland.

Center för finansiell brottslighet och säkerhet, en organisation baserad i Storbritannien, tror jag, konstaterar att det finns brister i Sveriges kontroll. De säger att det är tydligt att kapaciteten för att utreda sanktionsbrott hos brottsbekämpande myndigheter är väldigt låg.

Här har vi ett bekymmer om vi ser den politiska nödvändigheten av att ha tuffa sanktionsbestämmelser men samtidigt inte ser ut att ha ett effektivt arbete på hemmaplan. Detta undergräver trovärdigheten, inte minst hos utrikesministern, om man i internationella sammanhang och EU-sammanhang driver frågan om sanktioner hårt.

Här skulle regeringen kunna ta flera olika initiativ. Man skulle kunna kalla ihop svenskt näringsliv för att prata om gemensamma uppförandekoder, peka ut en myndighet som särskilt ansvarig, ha en nationell samordnare, öka resurserna till de ansvariga myndigheterna eller ha särskilda uppdrag i regleringsbrev. Men vad jag har förstått är den enda insats regeringen hittills gjort att tillsätta en utredare som ska titta på hur EU:s nya sanktionsregler ska implementeras.

I ett läge där det inte väcks ett enda åtal och Sverige ser ut att halka efter i det viktiga brottsbekämpande arbete det innebär att fullfölja och upprätthålla de sanktioner som vi utrikespolitiskt tycker är så viktiga blir frågan till statsrådet om han inte tycker att det vore angeläget att, kanske tillsammans med någon kollega på Justitiedepartementet, ta fler och nya aktiva initiativ för att säkerställa att inte svenska produkter utgör ett indirekt stöd för Rysslands förfärliga krigföring i Ukraina.

Anf. 3 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Det är självfallet välkommet att Dagens Nyheter, nyss nämnda CFCS och andra aktörer granskar hur EU:s sanktioner genomförs. Ju bättre sanktionerna efterlevs, desto mer ökar trycket på Ryssland.

Regeringen tar dessa frågor på mycket stort allvar. Sverige har precis som andra medlemsländer en förpliktelse att verkställa EU:s beslut. Som jag nyss redogjorde för anpassar UD sin styrning och kontroll av sanktionsefterlevnaden i syfte att stärka samordningen mellan Regeringskansliet och berörda myndigheter för att förebygga sanktionsbrott. UD analyserar därför olika modeller för informationsdelning och effektivare uppföljning anpassat efter den ökade mängden sanktioner under senare tid.

Det är helt riktigt att regeringen avser att ge ett antal myndigheter i uppdrag att rapportera hur de genomför arbetet med EU:s sanktioner och lämna förslag på åtgärder som säkerställer efterlevnaden. Det var bra att Tomas Eneroth lyfte upp också denna aspekt i sin genomgång.

Inom ramen för den utredning om genomförande av ett direktiv om kriminalisering av överträdelser av EU:s sanktioner som regeringen har tillsatt övervägs förändringar för att säkerställa ett ändamålsenligt samarbete och informationsutbyte mellan myndigheter i fråga om sanktioner.

Regeringen inväntar utredningen och kan sedan gå vidare med de åtgärder som är nödvändiga.

Det är viktigt att komma ihåg att sanktionerna mot Ryssland redan har effekt men också att detta är ett långsiktigt arbete. Ryssland lider stora militära förluster och är pressat av en alltmer försvagad och isolerad ekonomi. Rubelkursen är satt under valutakontrollerande åtgärder, och tillverkningsindustrin lider brist på västerländska komponenter.

Rysslands begränsade tillgång till avancerad teknologi till följd av sanktionerna har även försvagat landets förmåga att tillverka krigsmateriel, och detta visar att EU:s politik fungerar och att tiden inte är på Rysslands sida. Tvärtom, ju längre tiden går, desto svårare blir det för Ryssland att underhålla sin krigsföring.

Vi har nu de kraftfullaste och mest långtgående sanktionerna någonsin mot Ryssland, och detta innebär direkt minskade inkomster för den ryska statskassan. Men mer behöver göras. Regeringen har före, under och efter Sveriges ordförandeskap i EU drivit på för att öka pressen på Ryssland, inklusive genom sanktioner, och regeringen ser fram emot diskussioner om förutsättningarna för ett trettonde sanktionspaket, inklusive skärpta åtgärder mot kringgående av sanktionerna.

Hela EU – medlemsstater, institutioner, företag och privatpersoner – har ett ansvar för att sanktionerna efterlevs, och det är därför välkommet att EU-kommissionen bistår med skriftlig vägledning för att underlätta regelefterlevnaden bland europeiska företag. I början av februari besöker EU-kommissionen Stockholm för en dialog om uppföljningen av EU:s sanktionsregimer, vilket blir ett utmärkt tillfälle att få råd om hur kringgåendet kan bekämpas.

Behovet av skriftlig vägledning kommer att bestå och sannolikt öka då ytterligare skarpa åtgärder införs från det nyss nämnda tolfte sanktionspaketet. Sanktionernas omfattning och komplexitet kan då komma att öka då vi effektivt behöver bemöta de ryska försöken att komma runt dem. För att stödja Ukraina i största möjliga mån behöver vi därför dels arbeta med efterlevnaden, dels införa ytterligare sanktioner för att öka trycket på Ryssland.

Anf. 4 TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag uppskattar engagemanget, och jag känner utrikesministern så pass väl att jag vet att det också är äkta och genuint. Därför är jag lite förvånad. Att tillsätta en utredning är vällovligt, men det kommer att ta sin tid. Vägledning från EU är också bra, men även det kommer att ta sin tid.

Det jag efterlyser är ett mer aktivt förhållningssätt från regeringen nu när det finns tydligt redovisade medieuppgifter om svenska företag. Inte minst har Ukraina självt, i sin undersökning av till exempel krigsmateriel, kunnat påvisa att det finns svenska produkter där. Då handlar det inte bara om att titta på regelverket och sakta men säkert implementera tuffare regler, utan det handlar om att säkerställa att myndigheterna har rätt resurser, peka ut ett särskilt ansvar för ett antal myndigheter, kanske utse en nationell samordnare och sammankalla Svenskt Näringsliv och andra aktörer och fråga vilket ansvar de har.

Precis som utrikesministern påpekar kan vi inte säga att det bara är en juridisk fråga, utan det är en moralisk fråga där vi som ledamöter i Sveriges

riksdag, där regeringens ledamöter, där svenska folket och där företagsledare och organisationer också har ett ansvar för att göra vad man kan för att strypa tillgången för den ryska krigsmakten.

Även om det finns positiva tecken när det gäller konflikten och effekterna av sanktionerna mot Ryssland ska vi komma ihåg att USA fortfarande inte har kommit överens om ett stödpaket, då detta blockeras av den republikanska majoriteten i senaten. Också i Europa har stödet för ytterligare stora ekonomiska eller militärmateriella stödpaket sviktat i några av EU:s medlemsländer. Från Ukraina hör vi desperata rop om mer ammunition men också om ytterligare och ökat stöd.

För oss som följer mediedebatten är det uppenbart att allt fokus som nu i ökad utsträckning riktas mot konflikten i Mellanöstern innebär en uppenbar risk för att stödet för ytterligare insatser till Ukraina minskar. Jag är väldigt glad och stolt över att detta stöd är starkt här i Sveriges riksdag och i många av Europas länder. Det är viktigt. Men just därför måste vi ha allt fokus på att se till att svenska eller europeiska produkter inte kommer in bakvägen och indirekt hjälper den ryska krigsmakten, för det är precis detta som sker.

Att det från andra länder i världen finns ett indirekt stöd till Ryssland är svårt att göra något åt, men även där kan man med indirekta åtgärder agera utrikespolitiskt. Det handlar om att från svensk sida säkerställa att vi gör vad vi kan. Där tycker jag att statsrådet, trots det engagemang som finns, skulle kunna göra mer.

Vad är hindret för att kalla in Svenskt Näringsliv och ge ordentlig, kunskapshöjande information till exportinriktade företag så att dessa tar ett eget ansvar för att säkerställa att det inte finns något svenskt exportföretag som bidrar på något sätt till Rysslands krigföring? Vad är hindret för att utse en särskild ansvarig samordnare för att säkerställa att myndigheterna blir ännu effektivare? Vad är hindret för att skjuta till extra resurser till de myndigheter som har ansvaret – Tullverket eller Kommerskollegium – för att säkerställa att de kan jobba ännu effektivare?

När internationella granskare säger att Sveriges kapacitet hos brottsbekämpande myndigheter för att utreda sanktionsbrott är väldigt låg är detta ett underbetyg för Sverige. Här borde vi kunna göra mer.

Anf. 5 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Tomas Eneroth, som själv har varit statsråd, vet att om man vill ändra lagstiftning eller regelverk måste detta föregås av utredningar. Så är det.

Regeringen förutsätter att alla svenska aktörer följer gällande lagstiftning, inklusive EU:s sanktioner, som gäller före nationell rätt i Sverige. När EU antar nya sanktionspaket finns det absolut ett behov av att sprida information om de nya sanktionerna till myndigheter och andra aktörer i medlemsstaterna. Här har EU-kommissionen en viktig roll att spela, och det är välkommet att en ny skriftlig vägledning utarbetas när nya åtgärder presenteras.

Samtidigt behöver medlemsstaternas myndigheter, inklusive de svenska, hålla sig uppdaterade för att kunna bistå företag och andra aktörer som vill stödja Ukraina genom att efterleva sanktionerna till punkt och pricka.

Det finns positiva exempel att lyfta fram som kan underlätta efterlevnaden. Ett exempel är broschyren *Rysk teknikanskaffning*, som Säkerhets-

polisen, Tullverket och Inspektionen för strategiska produkter, ISP, har tagit fram. Broschyren syftar till att informera svenska företag för att undvika sanktionskringgående. Detta är ett exempel på just den typ av information som jag upplever att Tomas Eneroth nyss efterfrågade.

Frågan om kringgående handlar om att alla aktörer i EU behöver göra sin hemläxa och vara vaksamma. Jag delar helt uppfattningen att detta innebär också en moralisk aspekt; där finns det inga skillnader mellan Tomas Eneroth och mig själv. Men det handlar också om att säkerställa att aktörer i tredjeland inte bidrar till att sanktionerna kringgås. Det är därför välkommet att EU har tillsatt ett sanktionssändebud och att denne är mycket aktiv i sina kontakter med globala partner.

Vi vet att sändebudets arbete ger resultat och att det dessutom höjer vaksamheten. Genom samtalen får EU och medlemsstaterna också information om eventuella misstänkta företag, vilket är användbart för EU och medlemsstaterna i deras vidare arbete. I sanktionssändebudets och våra egna samtal med globala partner, bland annat USA och Storbritannien, understryker dessa den vikt som tillmäts frågan.

Många länder som pekats ut medialt i olika sammanhang är måna om att göra om och göra rätt, dels för att stödja Ukraina, dels för att bibehålla goda relationer med EU och dess medlemsstater. På så vis är granskningarna av europeiska företags förehavanden i tredjeland viktiga. De sätter ljuset på viktiga frågor och kan bidra till bot och bättring när det gäller tveksamheter, men de kan också ge incitament för globala partner att ta frågorna på ännu större allvar.

Anf. 6 TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack återigen, utrikesminister Billström, för svaret! Det är sant att jag själv har varit statsråd och vet att lagstiftning, förordningsändringar och sådant tar tid. Men jag vet också att regleringsbrev inte tar någon större tid. Särskilda uppdrag till myndigheter tar ingen större tid. Förstärkt myndighetsdialog, omprioritering av resurser och att utse nationell samordnare kan man också fixa ganska snabbt, för att inte tala om att kalla in näringslivets organisationer för en ordentlig genomgång av regelverket och inpränta betydelsen av att varje företag tar sitt ansvar. Detta kan man ändå göra. Det kräver inte något långt lagstiftningsarbete eller långa processer i vare sig Regeringskansliet eller riksdagen.

Med all respekt för en broschyr som förvisso säkert är väldigt bra tror jag att den tiden är förbi när bara en broschyr till myndigheter eller företag är svaret på hur man implementerar kunskapen i organisationer. Det krävs ett lite mer aktivt förhållningssätt. Det får bli mitt budskap här till statsrådet.

Om vi inte har ett mer aktivt förhållningssätt är risken att vi även om en månad, om två månader eller om tre månader kanske utmärker oss som ett av de få länder i hela EU där man inte väckt ett enda åtal, trots att jag är helt övertygad om att det även i Sverige finns företag som medvetet eller omedvetet faktiskt har brutit mot sanktionsbestämmelserna.

Det är klart att det är otroligt viktigt att man säkerställer att man har en brottsbekämpning i fråga om detta, dels för att förhindra att Sverige blir ett land där andra företag väljer att etablera sig om kontrollen är sämre, dels för att vi måste göra vårt yttersta för att förhindra att vi indirekt hjälper Ryssland i deras förfärliga krig mot Ukraina.

Jag har en sista uppmaning till statsrådet. Vi har samma engagemang, men det går att ha ett än mer aktivt förhållningssätt och inte bara hänvisa till regler, broschyrer och lagstiftning utan faktiskt också aktivt agera för att se till att denna fråga kommer högst på dagordningen.

Anf. 7 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tackar interpellanten för en bra debatt i en viktig fråga.

Som jag har nämnt är det välkommet att olika aktörer granskar hur EU:s sanktioner genomförs, och det är viktigt att ha en tydlig bild av problemet för att kunna vidta lämpliga och effektiva åtgärder för att stävja detta.

Mot bakgrund av att det sedan hösten 2023 framkommit flera uppgifter om möjligt sanktionskringgående i Sverige och i övriga EU har regeringen intensifierat arbetet i sanktionsfrågorna. Och det handlar om mer än bara det exempel som jag nämnde i form av broschyren. UD har till exempel bett Kommerskollegium om förslag på operativa åtgärder – helt i linje med vad interpellanten efterfrågar – som kan vidtas på både nationell nivå och EU-nivå för att identifiera och motverka eventuellt kringgående av sanktionerna mot Ryssland.

Detta är en av flera pusselbitar som tillsammans med ändringar i regleringsbrev ger ett bredare kunskapsunderlag och vässar Sveriges arbete för en stärkt sanktionsefterlevnad.

Det tål att upprepas ännu en gång: Vårt militära, politiska och ekonomiska stöd till Ukraina förblir de kommande årens främsta utrikespolitiska uppgift. Vi begränsar Rysslands handlingsmöjligheter främst genom ett starkt, förutsägbart och uthålligt stöd till Ukraina. Därutöver prioriterar regeringen såväl nya sanktioner mot Ryssland som ett effektivt genomförande av redan antagna sanktioner.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 3 Svar på interpellation 2023/24:294 om åtgärder med anledning av skärpt säkerhetshot och försenat Natomedlemskap

Anf. 8 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Laila Naraghi har frågat mig vilka åtgärder som jag och regeringen vidtar för att Tidöpartiernas uttalanden inte ska bidra till ett skärpt säkerhetshot mot Sverige och för att Tidöpartiernas uttalanden inte ska försvåra ett svenskt Natomedlemskap.

Som jag tidigare svarat i denna fråga vill jag först understryka att regeringen sedan den tillträdde har verkat för att stärka Sveriges säkerhet med absolut högsta prioritet. En av de viktigaste frågorna för mig och regeringen har varit att fullfölja den anslutningsprocess till Nato som den förra regeringen inledde. Att Sverige blir medlem i Nato utan dröjsmål är av stor betydelse för säkerheten, både för Sverige och för Nato.

Regeringen och berörda myndigheter har jobbat intensivt med de politiska, rättsliga, ekonomiska och praktiska förberedelserna för Sveriges medlemskap i alliansen. Som invitee integreras vi dag för dag i Natos mili-

tära och civila strukturer. Vi har utökat bemanningen, såväl nationellt som vid Natos högkvarter i Bryssel. Kort sagt, Sverige är redo att bli fullvärdig medlem.

Sverige har även undertecknat ett försvarssamarbetsavtal med USA – Defence Cooperation Agreement, DCA – som skapar förutsättningar för mer kontinuerligt samarbete mellan våra länder och möjliggör för amerikanskt militärt stöd och förstärkningar om säkerhetsläget så kräver. DCA med USA är till nytta för Sverige både så länge Sverige inte är medlem i Nato och när Sverige är medlem. Avtalet behöver godkännas i riksdagen för att det ska kunna träda i kraft, och jag ser fram emot denna behandling under året.

Regeringen har levt upp till alla åtaganden i den trilaterala överenskommelsen som slöts mellan Sverige, Finland och Turkiet i samband med Natos toppmöte i Madrid 2022. I samband med Natos toppmöte i Vilnius i fjol lovade Turkiet att ratificera Sveriges medlemskapsansökan så snart som möjligt. President Erdoğan åtog sig inför statsminister Ulf Kristersson och Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg att verka för att det turkiska parlamentet ratificerar Sveriges medlemskapsansökan. Det är välkommet att det turkiska utrikesutskottet godkände Sveriges Natoansökan den 26 december. Nu återstår för parlamentet att votera och för presidenten att skriva under. Det är ett gemensamt intresse för Sverige och för Nato att Sverige blir medlem i Nato. Det finns ett brett och starkt stöd för att detta mål ska uppnås.

Sverige blir säkrare i Nato, och Nato blir starkare med Sverige som medlem. Jag välkomnar också det breda folkliga och parlamentariska stödet i Sverige för vårt medlemskap i Nato.

Anf. 9 LAILA NARAGHI (S):

Fru talman! Tidösamarbetets största parti är SD. I höstas höll partiledaren Jimmie Åkesson ännu ett tal som har väckt reaktioner och som enligt en av Sveriges främsta terrorexperter, Magnus Ranstorp, kunde bidra till att säkerhetshotet mot Sverige skärps ytterligare och till att förstärka bilden av att Sverige är islamfientligt.

Ranstorp pekade också ut det som vi alla visste: ”Vi har inte heller gått med i Nato än, Erdoğan kanske plockar upp det här.”

Ranstorp sa även: ”Det här är på alla sätt ett olyckligt uttalande, framför allt i en polariserad tid där vi behöver vara återhållsamma och nyanserade.”

Aras Lindh, en av Sveriges främsta Turkietexperter och analytiker vid FOI, sa: ”Det här kommer i ett kritiskt läge i Natoprocessen där frågan har landat på det turkiska utrikesutskottets bord. Det finns politiker från flera partier där som säger sig vilja bilda en bättre uppfattning om hur det ser ut i Sverige innan de tar ett beslut och det här gör ju inte saken bättre.”

Fru talman! Detta är inte några små potatisar. Detta rör hela vårt lands säkerhet. Därför ställde jag en skriftlig fråga till utrikesminister Billström om regeringens agerande för att Tidöpartierna inte ska försämra det svenska säkerhetsläget och förutsättningarna för ett snabbt svenskt Natomedlemskap. Det är en fråga med utgångspunkt i de nyss nämnda expertutlåtandena som Dagens Nyheter publicerade efter Åkessons uttalanden.

I svaret jag fick från utrikesministern fanns inget svar, inte ens ett resonemang om frågeställningen. Därför lämnade jag in den interpellation

som vi nu debatterar för att ge utrikesministern en ny chans. I det svar som nu har lämnats noterar jag att vi inte heller nu ges något svar.

Fru talman! Utrikesministern och regeringen kan göra allt möjligt som har beskrivits i interpellationssvaret – åka på möten hit och dit i regeringsplanet och göra allt det viktiga som beskrivs – men om regeringens största stödparti SD och deras framträdanden försvårar ett Natomedlemskap kommer det att fördröjas. Och om SD:s utsagor fortsätter att försämra vårt säkerhetsläge kommer det att förvärras. Då måste regeringen agera.

Fru talman! I höstas samlade talmannen alla oss ledamöter till krigsinformation här i kammaren. De flesta var här, men framstående SD-företrädare lyste med sin frånvaro. Under denna övning lyftes frågor om enskilda riksdagsledamöters utsagor och hur dessa kan försämra svenskt säkerhetsläge. Talmannen ville inte uttala sig närmare om detta eller ge eventuella råd kring hur man ska förhålla sig för att inte försämra säkerhetsläget för Sverige. Talmannen uppmanade i stället oss att lyfta fram detta i debatten i riksdagsarbetet.

Jag har försökt ställa frågor till regeringen, men jag ser att utrikesministern sitter i Åkessons knä. Det är sorgligt men uppenbart att han hellre blundar för de risker som SD:s ageranden innebär för Sverige. Aldrig har väl utrikesministerns tystnad varit så talande.

Fru talman! Som framgår av regeringsformen kontrollerar riksdagens ledamöter regeringen bland annat genom interpellationer, skriftliga frågor och KU-anmälningar.

Jag har under förra året ställt flera frågor till regeringen, främst till justitieministern. Bedömningen är att i princip samtliga svar från justitieministern handlar om frågan som har ställts. Jag har inte gått vidare med interpellationer till honom. Utrikesdepartementet bör lära av Justitiedepartementet.

Kanske får vi överväga andra granskningsinstrument för att få svar från utrikesministern, för uppenbarligen ger inte de vi hittills har använt någon klarhet. Men kanske planerar utrikesministern att säga mer i kommande inlägg och bringa klarhet i vilka åtgärder regeringen vidtar för att Tidöpartiernas uttalanden inte ska bidra till ett höjt säkerhetshot mot Sverige och inte försvåra för ett svenskt Natomedlemskap. Jag hoppas det. Vi borde kunna klara av och klara ut denna fråga i kammaren i stället för att lägga den uppgiften på exempelvis konstitutionsutskottet.

Anf. 10 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Debatten handlar om vår gemensamma säkerhet och om det ökade terrorhot och hot mot Sverige som vi har sett under de senaste åren.

Precis som föregående talare på ett förtjänstfullt sätt pekade på är det svårt att utkräva fullt ansvar från hela regeringsunderlaget. Ett av partierna – det största – sitter nämligen inte i regeringen, men det bär ett tungt ansvar för den situation som vi alla befinner oss i. I flera debatter, interpellationer och skriftliga frågor har även jag ställt frågan till regeringsföreträdare och ministrar vilket ansvar regeringen har för hela sitt regeringsunderlag och för det ökade hot vi ser.

Det är nämligen på det viset att enskilda ledamöter här i kammaren – partiledaren för Sverigedemokraterna och ordföranden i justitieutskottet, som är det utskott jag sitter i, med flera – har piskat upp stämningen. Man

har använt sig av hatretorik, skulle jag säga. Man har uppmanat människor att inte bränna bara en koran utan gärna hundra. Man uppmanar till att riva moskéer. Man riktar misstro mot enskilda religiösa grupper i vårt land men också runt om i världen.

Detta påverkar vår gemensamma säkerhet, och det påverkar det som Laila Naraghi har ställt frågor om i sin interpellation, det vill säga vår möjlighet att gå med i Nato.

Jag noterar att regeringen i de svar vi får i interpellationssvaret här i dag, men även i svaren på skriftliga frågor och i andra debatter vi har haft, säger att man har agerat för att öka Sveriges säkerhet under det senaste året. Man säger att det har varit och är en stark prioritet. Jag skulle nog instämma i att regeringen har lagt propositioner på bordet och vidtagit åtgärder; inte minst kom det för någon vecka sedan en ny terrorstrategi som riksdagen ska fatta beslut om. Det är ingen här som sticker under stol med att detta är bra.

Väldigt många av dessa produkter har dessutom en bakgrund i den tidigare socialdemokratiska regeringens arbete med antiterrorismlagstiftningar. Vi har stärkt polisen och jobbat med rättsväsendet för att få bukt med terrorismen i Sverige. Det var också under en socialdemokratiskt ledd regering – under Magdalena Andersson – som vi tog beslutet att ansöka om Natomedlemskap. Vi är alltså överens i den frågan.

Det vi inte är överens om gäller ansvarsutkrävandet när det kommer till Sverigedemokraterna. Vi är väldigt många som oroas över att regeringsunderlagets största parti uttrycker sig på det sätt det gör och har gjort under det senaste året. Det var heller ingen nyhet att det skulle bli på detta sätt – vi, med flera, varnade ju. Vi varnade redan under valåret för vad som händer om man släpper in ett högerpopulistiskt parti som inte sätter Sveriges säkerhet främst utan i stället sitt eget intresse av att öka splittringen i vårt samhälle. Konsekvensen av detta blev också att den ökade splittringen ökade hoten och att vår trygghet blev mindre.

Min fråga blir väl om statsrådet och regeringen ser den kopplingen. Ser statsrådet kopplingen – att hatretoriken och engagemanget för att öka osäkerheten påverkar vår möjlighet att gå med i Nato? Och ser statsrådet att man inte behöver gå över ån efter vatten? Lagstiftning är viktigt, och strategier är superviktigt – men i det här läget räcker det faktiskt att lyfta telefonluren, prata med Jimmie Åkesson och skapa lite ordning och reda i svensk politik.

Anf. 11 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Sverige befinner sig i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan kalla kriget, och Ryssland kommer under överskådlig tid att utgöra ett allvarligt hot mot Sveriges och Europas säkerhet. Den antagonistiska hotbilden mot Sverige är bred och blir alltmer komplex.

Det är Säkerhetspolisen som har det grundläggande uppdraget att förebygga och upptäcka brott mot Sveriges säkerhet, bekämpa terrorism och skydda den centrala statsledningen. Säkerhetspolisen såg under förra året en ökning av antalet attentatshot i underrättelseflödet mot både Sverige och svenska intressen utomlands. Sverige har gått från att betraktas som ett legitimt mål till att betraktas som ett prioriterat mål för terrorism, och i augusti i fjor höjdes terrorhotnivån till 4 på en 5-gradig skala – från förhöjt till högt hot.

Mot den bakgrunden har regeringen vidtagit ett antal åtgärder. Regeringen har presenterat en ny nationell strategi mot terrorism och våldsbejakande extremism. Den 1 juni förra året infördes ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation. Regeringen har gett Säkerhetspolisen i uppdrag att intensifiera arbetet i Samverkansrådet mot terrorism, där 15 myndigheter ingår. Brottsförebyggande rådet har genom Center mot våldsbejakande extremism fått i uppdrag att stärka samverkan mellan den nationella och den lokala nivån för att förebygga radikaliserings- och våldsbejakande extremism. Vidare har Polismyndigheten fått både utökade befogenheter i gränsnära områden och ett uppdrag att stärka gränskontrollerna.

Med anledning av mordet på två svenskar i Bryssel i fjor uppmanas svenskar utomlands att vara försiktiga och vaksamma samt att hörsamma lokala myndigheters råd. Regeringen följer utvecklingen noga och står i nära kontakt med våra underrättelse- och säkerhetstjänster, som arbetar intensivt för att förebygga och stoppa terrordåd mot Sverige och svenskar.

Regeringen vidtar åtgärder för att säkerställa att berörda myndigheter har förmåga att möta det ökade hot som riktas mot det svenska samhället på relevanta och effektiva sätt. För att säkerställa Säkerhetspolisens operativa förmåga ökas myndighetens anslag, i enlighet med regeringens förslag, med 180 miljoner kronor för 2024. De följande åren föreslås anslagen också ökas ytterligare.

Vad gäller utrikesförvaltningens personal har regeringen under de senaste månaderna vidtagit åtgärder för att stärka säkerheten vid våra utlandsbeskickningar. Jag vill samtidigt påminna om att det alltid är värdlandets ansvar att skydda utländska diplomaters beskickningar och upprätthålla deras okränkbarhet.

Regeringen ser allvarligt på alla händelser där skyddet för våra utlandsmyndigheter brister. Sveriges ansträngningar i kampen mot terrorism bygger på både nära samverkan mellan myndigheter på nationell nivå och internationellt samarbete, inte minst inom EU och FN samt med Nato. Sverige stöder Natos arbete med att bekämpa terrorism. Terrorismbekämpning är en stark prioritering för Nato och blir fortsatt en viktig fråga för Sverige som medlem.

Anf. 12 LAILA NARAGHI (S):

Fru talman! Intrycket är att utrikesministern inte har för avsikt att svara på frågorna här i kammaren. Jag väljer därför att i detta inlägg i stället lyfta fram vad Dagens Nyheters ledarsida i höstas skrev om SD:s uttalanden, som påverkar svensk säkerhet och möjligheten att bli medlemmar i Nato – vilket vi alla vill. Kanske kan det inskräpa allvaret för utrikesministern. Kanske bryr han sig mer om en ledarsida som står till höger än om oss riksdagsledamöter, som sitter i Sveriges högsta beslutande församling.

I artikeln lyfts vilka signaler SD:s agerande sänder till Sveriges vänner, inte minst USA. DN citerar Sveriges tidigare ambassadör till Turkiet, Michael Sahlin: ”En och annan amerikansk kongressledamot kommer säkert fråga varför de ska hantera det här på det här sättet, när man har en regering i Sverige som är beroende av ett parti som säger något så kontra-produktivt.”

DN skriver också: ”På tisdagskvällen sa utrikesminister Tobias Billström att han fått försäkringar av sin turkiske motsvarighet Hakan Fidan

att vi ska vara medlemmar om 'ett par veckor'. I juli hette det å andra sidan att det skulle vara klart i oktober." Detta var i november. Det känns igen.

Fru talman! DN fortsätter: "Ännu är vi inte med – och vi kan inte räkna med att vi har särskilt gott om tid att ro Natoprocessen i hamn. Lika lite kan vi låtsas att den inrikespolitiska lekstugan pågår i någon sorts parallell verklighet där Jimmie Åkessons utspel inte får utrikespolitiska konsekvenser. Våra möjligheter att klara Natoprocessen på egen hand är begränsade – det är bra om SD inte stövlrar runt och lägger krokben för dem som försöker hjälpa oss.

Vilket är precis vad de gör. Partiet saknar säkerhetspolitiskt omdöme, har placerat flera Putin-sympatisörer i riksdagens försvarsutskott, uttalar stöd för Ungern när landet vägrar ratificera Sveriges Natoansökan, och använder nu sin maktposition som samarbetsparti för att sabotera för regeringen i en fråga som rör Sveriges nationella säkerhet. Det är helt unikt."

Fru talman! Vi socialdemokrater har krävt att Ulf Kristersson kastar ut Sverigedemokraternas tjänstemän från Regeringskansliet. Det skulle vara en tydlig åtgärd med anledning av Tidöpartiernas agerande, som har försämrat Sveriges säkerhetsläge och försvårat det svenska Natomedlemskapet. Statsministern har slagit fast att ingen nationell säkerhetsfråga är viktigare än att Sverige snabbt blir medlem i Nato.

Fru talman! Vi är flera som nog förstår att Billström, Kristersson och Moderaterna är trötta på Sverigedemokraterna och på de handgranater som Jimmie Åkesson kastar mot den svenska Natoansökan. Under gårdagens partiledardebatt här i kammaren noterade vi att flera tunga moderata företrädare lämnade kammaren när Jimmie Åkesson skulle börja sitt anförande. Det framstod som en protest.

Fru talman! Jag älskar Sverige, och jag tror att utrikesministern och jag har detta gemensamt. Jag önskar att han kunde se till Sveriges bästa och vidta åtgärder med anledning av Tidöpartiernas agerande, som enligt några av landets främsta experter försämrar det svenska säkerhetsläget och försvårar Sveriges Natomedlemskap. Moderaterna har möjlighet att göra detta. De har brett stöd i och utanför riksdagen om de bara vågar vidta åtgärder.

Anf. 13 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Detta blir en spännande debatt. På andra sidan har vi regeringens företrädare, utrikesminister Tobias Billström. Han är troligtvis en av Sveriges mest erfarna politiker och kanske en av regeringens skarpaste.

Jag ska utmana Tobias Billström att släppa talarmanus för ett ögonblick och ägna lite tid och kraft åt att bemöta vår oro för svensk säkerhet och åt att svara på våra frågor, som är kopplade till företrädare för regeringskonstellationens största parti och till det säkerhetsshot som vi väljer att lyfta fram här i dag.

Hade vi sett en så total avsaknad av kommentarer från regeringen och från tunga moderata företrädare om andra partiers företrädare – kanske till och med moderater – hade varit avsändare av väldigt många av de uttalanden som vi har sett under detta år och som jag nämnde i mitt första inlägg? Hade man sagt att detta är att gå för långt och att det äventyrar Sveriges säkerhet? Hade man sagt att detta inte är ett agerande som främjar Sveriges möjlighet att gå med i Nato? Hade man sagt att det är ett agerande som gör att svenskar känner sig nödgade att ta av sig sin landslagströja eller gömma

sig när de reser utomlands eller känner att de inte kan fira när ett svenskt landslag har landskamp eftersom de riskerar att få betala med sitt eget liv?

Jag tror att vi hade sett ett skarpere agerande. Jag tror att vi hade sett en statsminister som hade tagit till skarpa ordalag. Jag tror att utrikesministern hade instämt i avståndstaganden.

Våra frågor är enkelt ställda. De handlar om vad regeringen gör på olika departement för att hantera det säkerhetspolitiska läge Sverige har hamnat i på grund av att Sverigedemokraterna uttrycker sig som de gör.

Anf. 14 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Sverige är redo att axla sin del av ansvaret som Natomedlem. Vi i Sverige är redo att bidra till hela alliansens säkerhet och har tagit steg för att säkerställa att Natomedlemskapet blir en integrerad del av vår nationella säkerhet och av vårt försvar. Sverige kommer redan i år att uppnå Natos mål om minst 2 procent av bnp till försvarsutgifter.

Sverige kommer att vara en trovärdig, pålitlig och solidarisk allierad. Med det kommande DCA-avtalet skapar vi förutsättningar för mer kontinuerligt samarbete med USA och möjliggör militärt stöd och förstärkningar från amerikanskt håll om säkerhetsläget så kräver.

Regeringen har levt upp till alla åtaganden i den trilaterala överenskommelse som slöts mellan Sverige, Finland och Turkiet i samband med Natos toppmöte i Madrid 2022. Som jag sa tidigare åtog sig president Erdoğan på toppmötet i Vilnius att verka för att det turkiska parlamentet ratificerar Sveriges anslutning. President Erdoğan lämnade över papperen till parlamentet i oktober, och det turkiska utrikesutskottet behandlade frågorna i mellandagarna. Nu är det parlamentet som ska rösta.

Jag har hela tiden sagt att vi måste vara beväpnade med tålamod. Detta är ett maraton, och förhoppningsvis ser vi mållinjen nu. Nu återstår alltså för parlamentet att votera och för presidenten att skriva under.

Vi i Sverige är säkrare i dag än innan vi ansökte om Natomedlemskap, bland annat tack vare de säkerhetsförsäkringar som vi fått från USA och flera andra Natoländer. Nato har ökat sin militära närvaro i Sveriges närområde, och Natos generalsekreterare har upprepade gånger sagt att det är otänkbart att Nato inte skulle reagera om Sverige hotas.

Även det regionala försvarssamarbetet Joint Expeditionary Force, JEF, har stärkt sin närvaro och ökat sina aktiviteter i Östersjön och Nordatlanten. Vi har också haft uppmärksammade flottbesök av bland annat Storbritannien.

Ryssland kommer under överskådlig tid att utgöra ett allvarligt hot mot Sveriges och Europas säkerhet. Det är därför vi har ansökt om medlemskap i Nato. Vi måste vara realistiska och utgå från – och förbereda oss på – en långvarig konfrontation som varar så länge som Ryssland flagrant bryter mot FN-stadgan och den europeiska säkerhetsordningen.

Sverige för en samlad politik inom EU och Nato som syftar till att begränsa Rysslands strategiska handlingsmöjligheter militärt, ekonomiskt och politiskt. Därmed minskar vi också Rysslands möjligheter att göra skada och Rysslands förmåga till nya aggressioner i framtiden.

Ett starkt, förutsägbart och uthålligt stöd till Ukraina är vårt främsta verktyg för att göra detta. Ett starkt försvar, omfattande sanktioner och inte minst Ukrainas EU-integration är andra.

Prot. 2023/24:57

18 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 15 LAILA NARAGHI (S):

Fru talman! Jag konstaterar att utrikesministern inte en enda gång i denna debatt har svarat på eller ens resonerat om de frågor som interpellationen handlar om. Den handlar om SD:s uttalanden, som enligt experter har försämrat det svenska säkerhetsläget och försvårat för Sverige att komma med i Nato, och vilka åtgärder regeringen vidtar med anledning av detta.

Jag tror att det är unikt att en minister så aktivt väljer att prata om annat. Tobias Billström pratar förvisso om viktiga frågor, med han pratar ändå om annat. Det är i alla fall besvärande. Vi ska noggrant studera protokollet efter denna debatt och överväga vilka andra instrument som finns att tillgå för att få svar på dessa frågor. Det är fullt rimligt att Sveriges riksdag och Sveriges befolkning får dem besvarade.

Statsministern har slagit fast att ingen nationell säkerhetsfråga är viktigare än att Sverige snabbt blir medlem i Nato. Om regeringen menar allvar med detta är det upp till bevis också när det gäller det egna regeringsunderlaget.

Avslutningsvis, fru talman, bör utrikesministern erinras om att en interpellationsdebatt avser en debatt i det ämne som interpellationen tar upp – i detta fall åtgärder med anledning av Tidöpartiernas agerande, som har försämrat det svenska säkerhetsläget och försvårat det svenska Natomedlemskapet. Denna typ av agerande från regeringens sida – att regeringen själv vill bestämma vad som ska diskuteras – undergräver riksdagens möjligheter att utföra sina uppgifter i enlighet med regeringsformen. Det är illa att en regering uppträder så.

Jag hoppas att detta är något som kan tas upp i fortsatta diskussioner mellan Riksdagsförvaltningen och Regeringskansliet, för så här är det inte tänkt att fungera.

Anf. 16 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tackar interpellanten för en intressant debatt och tackar även andra deltagare, för den delen.

Otillbörlig informationspåverkan och desinformationskampanjer från aktörer utanför Sverige syftar till att exploatera Sveriges sårbarheter genom att splittra och polarisera det svenska samhället. Detta riskerar att undergräva Sveriges intressen och att hota Sveriges säkerhet. Regeringen arbetar aktivt för att möta dessa hot, till exempel genom stärkandet av Sveriges psykologiska försvar. Detta är en uppgift för hela samhället – för stat, myndigheter, civilsamhälle, privat sektor, medier och enskilda individer. Förmågan till källkritik men också tilliten till seriösa och ansvarsfulla källor är central för att vi ska kunna möta denna utmaning framgångsrikt. Det som behövs nu och som är särskilt viktigt i detta mycket allvarliga säkerhetspolitiska läge är sammanslutning och inte ytterligare polarisering.

Som jag har konstaterat tidigare är det ett gemensamt intresse för Sverige och Nato att Sverige blir medlem i Nato. Det finns ett brett och starkt stöd för att detta mål ska uppnås. Sverige blir säkrare i Nato, och Nato blir starkare med Sverige som Natomedlem. Jag välkomnar också det breda folkliga och parlamentariska stödet i Sverige för vårt medlemskap i Nato.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 17 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Ulrika Westerlund har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen kommer att vidta för att hedra riksdagens tillkännagivande från mars 2020. Anna Wallentheim har frågat mig när jag och regeringen planerar att lägga fram förslag som helt slopar informationsplikten för hivpositiva för att ytterligare främja icke-diskriminerande och inkluderande samhällsnormer.

Låt mig börja med att konstatera att det är mycket glädjande att det vid välbehandlad hiv inte finns någon risk för överföring av infektionen vid sexuella kontakter. Detta avspeglas i kunskapsunderlag och riktlinjer från Folkhälsomyndigheten och Smittskyddsläkareföreningen. Dessa kunskapsunderlag har lett till ändrad tillämpning av bestämmelserna i smittskyddslagen (2004:168) om informationsplikt. För personer som lever med hiv och har en välinställd behandling kan den behandlande läkaren numera besluta att ta bort kravet på informationsplikt från de förhållningsregler som patienten får.

I enkätstudien *Att leva med hiv* uppgav ungefär två tredjedelar av patienterna med hiv att deras behandlande läkare hade undantagit dem från informationsplikten. De som deltog i studien skattade också sin livskvalitet som hög och var nöjda med livet i allmänhet, även om det kvarstår utmaningar med stigma. Det är oroande att det finns personer som lever med hiv i Sverige som upplever psykisk ohälsa och stigma kopplat till sin hivdiagnos. Så ska det inte behöva vara.

En viktig del för att motverka detta är att öka kunskapen hos allmänheten om förutsättningarna för dem som lever med hiv. Här gör Folkhälsomyndigheten, civilsamhället samt regioner och kommuner ett mycket viktigt arbete. För att bland annat kunna intensifiera denna kunskapsspridning beslutade regeringen att öka Folkhälsomyndighetens anslag för såväl insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar som används för statsbidrag till ideella organisationer som Folkhälsomyndighetens insatser på nationell nivå i budgeten för 2023. För 2024 föreslås anslaget öka med ytterligare 25 miljoner kronor.

Det är viktigt att komma ihåg att även om dagens behandling är mycket effektiv finns det fortfarande behov av att kunna vidta smittskyddsåtgärder för personer som inte har en välinställd behandling eller som av olika anledningar har svårigheter att fullt ut följa behandlingen.

I april 2023 redovisade Folkhälsomyndigheten sitt underlag till en uppdaterad nationell strategi mot hiv/aids. I uppdraget framhålls de senaste årens utveckling i bland annat frågor som rör risker för överföring av hiv i olika situationer samt att Folkhälsomyndigheten ska verka för att de insatser som genomförs är i enlighet med aktuellt kunskapsläge. Ett av de föreslagna delmålen i underlaget är att stigma och diskriminering relaterad till hivinfektion elimineras, och en av flera föreslagna åtgärder är att utreda kravet på informationsplikt. Regeringen ser positivt på förslaget om en sådan utredning.

Underlaget från Folkhälsomyndigheten bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Anf. 18 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Jag tackar socialministern för svaret och möjligheten att ha denna debatt.

I min interpellation började jag historieskrivningen i denna fråga i mars 2020, men nu skulle jag vilja ta tillfället i akt att backa bandet ännu mer eftersom detta är en fråga som verkligen har dragits i långbänk.

I Sverige finns flera organisationer som under mycket lång tid har arbetat för att förändra smittskyddslagen så att informationsplikten tas bort. Några har gjort det ända sedan hiv infördes i smittskyddslagen 1985. Jag nämner detta för att betona att uppfattningen att informationsplikten borde tas bort för människor som lever med hiv inte har med sentida, mycket glädjande medicinska framgångar, som har medfört omätbara och därmed inte överförbara virusnivåer, att göra. Dessa framgångar har visserligen gett dem som vill ta bort informationsplikten ytterligare argument, men de är mycket långt ifrån den enda anledningen till att jag och uppenbarligen en riksdagsmajoritet, åtminstone förra mandatperioden, vill ta bort informationsplikten.

För mig och många engagerade organisationer är ett av de absolut viktigaste skälen för denna önskade förändring hivpreventionen. Syftet med smittskyddslagen är ju sjukdomsprevention, så det kanske kan framstå som märkligt. Men vad gäller informationsplikten för människor som lever med hiv blir det kontraproduktivt.

RFSL konstaterar till exempel på sin webbsida att informationsplikten tar bort fokus från det som är hivpreventionens mest centrala budskap: att samtliga personer i det sexuella mötet bär ansvaret för att skydda sig själva och sina partner. RFSL, som har arbetat med hivprevention sedan hiv kom till Sverige, skriver vidare att det oftast är personer som inte vet om att de har hiv som överför hiv till andra. För denna grupp gäller förstås ingen informationsplikt då de inget vet och därför inte har något att berätta. Informationsplikten är därför kontraproduktiv, och den bidrar till att stigmatisera personer som lever med hiv och vet om sin status.

För 13 år sedan – detta är som sagt en liten historielektion – hade RFSL, RFSU och Hiv-Sverige det gemensamma projektet Hiv, brott och straff som syftade till att förändra smittskyddslagen på det sätt som vi diskuterar här i dag. Vid denna tidpunkt utmärkte sig Sverige väldigt negativt, för vi var ett av de länder i världen som åtalade flest människor som levde med hiv, just på grund av vår smittskyddslags utformning. Sedan dess har det hänt en hel del, och just detta problem är sannolikt inte aktuellt längre.

Sedan några år finns till exempel möjlighet för behandlande läkare att lyfta informationsplikten från sina patienter. Men som RFSL konstaterar ser kunskapen om att man kan få informationsplikten bortlyft olika ut bland både personer som lever med hiv och behandlande läkare. Detta är sannolikt anledningen till det ministern konstaterar i sitt svar: att två tredjedelar av hivpatienterna i enkätstudien uppgav att deras behandlande läkare hade undantagit dem från informationsplikten. Om samtliga som har en väl inställd behandling hade fått informationsplikten bortlyft hade andelen varit mycket högre.

Helt bortsett från detta är det min uppfattning att informationsplikten är kontraproduktiv från ett hivpreventionsperspektiv helt oavsett hur väl enskilda personers behandling fungerar. Det viktigaste är inte vad som sägs utan vad som görs.

Anf. 19 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Senare i år kan jag fira att jag har varit riksdagsledamot i tio år. I tio år har jag fått vara i kammaren och kämpa för socialdemokratien och frågor jag brinner för. Ser jag tillbaka på dessa år ser jag röda trådar i en del av mina motioner och i interpellationer och frågor till olika ministrar och olika regeringar. En av dessa röda trådar är skola och utbildning, där läraren i mig driver på. En annan är idrott eftersom idrottsnörden i mig vill se att allt fler barn, unga och vuxna ska kunna idrotta hela livet. Men det jag motionerat allra mest om är hbtqi-frågor. Som människa, mamma och socialdemokrat tycker jag att det är otroligt viktigt att alla människor i Sverige oavsett kön, sexualitet eller identitet ska kunna känna att de har samma rättigheter och förutsättningar att verka i vårt land.

Fru talman! I Sverige har vi dock fortfarande 2024 en situation där konstiga lagar och regler gör att människor inte kan leva sina liv fullt ut. Vi har till och med lagar som gör dessa människor kriminella. Därför står jag här i dag och menar att vi måste prata om att slopa informationsplikten.

En slopad informationsplikt skulle nämligen vara en viktig förändring och en stor seger för dem som lever med hiv i dag. Informationsplikten gör, som vi har hört både av ministern och av den tidigare interpellanten, att människor i dag måste informera sina partner om de har hiv om inte en läkare säger annat eller tar bort kravet.

Detta har skapat en stor och onödig börda och en stigmatisering för dem som lever med hiv i dag. Om informationsplikten tas bort innebär detta enligt svensk lagstiftning att personer som lever med hiv inte längre kan kriminaliseras om de inte informerar sina sexpartner. Det är en seger som ger dem friheten att inte längre ses som kriminella, och det är där jag vill lägga min tyngdpunkt.

Vi vet, som också har nämnts här i talarstolen, att det oftast är personer som inte ens vet om att de har hiv som är de som överför viruset. Vi vet ju också att människor med behandling, precis som ministern och den tidigare interpellanten har nämnt, i dag inte kan överföra hiv.

Jag är väl medveten om att smittskyddslagstiftningen har sitt syfte, men jag anser att det är just informationsplikten som har spelat ut sin roll. Sverige behöver en lagstiftning som främjar ett gott preventivt arbete och som skapar en trygg miljö där människor kan vara öppna med sin hivstatus utan att vara rädda för att diskrimineras eller för stigmatisering.

Det är en nödvändig förändring, som skulle göra att man anpassar dagens lagstiftning efter dagens kunskapsläge, nämligen att behandlad hiv inte kan överföras via sex. Det är dags att omforma lagstiftningen för att bättre motsvara våra kunskaper som de ser ut i dag och skapa ett samhälle där alla kan känna sig trygga och respekterade.

Jag finner det positivt i svaret från ministern att regeringen både ser problematiken kring hivpositiva människors mående och vill lyfta upp att det är viktigt att vi ökar människors medvetenhet kring hiv. Det gäller såklart också annan sexuellt överförbar problematik. Man vill även se över förutsättningarna för de människor som lever med hiv.

Det är glädjande att regeringen menar att det här är ett arbete som är igång, att man faktiskt är beredd att utreda slopandet av informationsplikten och att det förbereds i Regeringskansliet.

Därför skulle jag vilja fråga: När kan vi förvänta oss att utredningen är igång? Som den tidigare interpellanten nämnde är detta ett tillkännagivande från riksdagen. Vi har alltså en riksdag som är beredd att rösta för ett slopande av informationsplikten, om det ser likadant ut som förra mandatperioden. När kan vi förvänta oss att det här börjar utredas?

Anf. 20 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman och interpellanterna Wallentheim och Westerlund! Tack för historiegenomgången – den var väldigt bra! Det här är en fråga som vi har levt med under lång tid och som många människor har levt med under lång tid. Det gör att det finns skäl att diskutera den och hela tiden se saker och ting i ett nytt ljus.

Jag vill också passa på att rikta ett tack till Ulrika Westerlund. Jag vet att hon personligen har arbetat mycket med den här typen av frågor och också spelat en roll i att minska stigma för personer som lever med hiv. Detta arbete behöver vi fortsätta med.

Här pekas det på att det fortfarande finns brister i kunskap kring den nuvarande lagstiftningen, som skulle kunna innebära att ännu fler inte behövde ha denna plikt. För vissa kanske det inte heller är en aktuell fråga i relation till den behandlande läkaren. Man kanske lever i en livssituation där det här inte är någon stor fråga, till exempel i ett långvarigt förhållande där partnern redan känner till detta. Det är alltså svårt att veta exakt varför statistiken ser ut som den gör.

Jag vill dock säga att vi nu alltså ökar stödet till inte minst civilsamhällesorganisationerna via Folkhälsomyndigheten för att ytterligare öka kunskapen och minska stigma kring frågan så att färre människor ska uppfatta att de drabbas och lider – inte av sjukdomen i sig utan av omgivningens förhållande till dem på grund av att de bär på viruset. Den ambitionen delar vi, och jag är glad för att vi nu ökar stödet.

Det finns många aspekter i frågan om man ser på historiken kring varför saker och ting är som de är. Det handlar delvis om en vilja från lagstiftaren att försöka ha en likabehandling och en rättssäker behandling och att behandla sjukdomar på ungefär samma sätt och sådana saker i lagstiftningen. Det är det som finns kvar. Det handlar också om att kunna anpassa smittskyddsåtgärderna utifrån ny kunskap och behovet av åtgärder i det enskilda fallet. Den typen av möjligheter ska finnas. Det här är såklart svåra avvägningar: Vilka är de bästa metoderna för att se till att så få som möjligt drabbas av att bli smittade?

Som jag konstaterade i mitt svar har vi förutom ett tillkännagivande om behovet av en översyn av lagstiftningen också mottagit ett underlag från Folkhälsomyndigheten där man påtalar behovet av att utreda detta. Det är någonting som regeringen ser positivt på.

För att svara på Anna Wallentheims fråga: Vi får återkomma med exakt tid och form för detta.

Anf. 21 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Tack, socialministern, också för detta svar! Eftersom historiektionen uppskattades fortsätter jag med den ett tag till.

I det projekt som jag nämnde tidigare från 2011 som RFSU, RFSU och Hiv-Sverige drev hänvisas bland annat till Unaid, FN:s organ för frågor som rör hiv och aids. De publicerade ett policypaper redan 2008 som

handlade om kriminalisering av hivöverföring. Där står bland annat så här, i min lite kortare version:

Det finns inga data som visar att en bred tillämpning av strafflagstiftningen mot hivöverföring ger några effekter, vare sig i fråga om rättsskipning eller för förebyggande av hivöverföring. Därför uppmanar Un aids regeringar att begränsa kriminaliseringen till fall med avsiktlig överföring, det vill säga då en person känner till att hen är hivpositiv, handlar med avsikt att sprida hiv och verkligen överför viruset. I andra fall bör lagstiftare, åklagare och domare inte tillämpa strafflagstiftning. Strafflagstiftning bör i synnerhet inte tillämpas i fall där det inte finns någon betydande risk för överföring eller där personen till exempel inte har berättat att hen var hivpositiv av rädsla för våld eller andra negativa följder eller vidtog rimliga åtgärder för att minska överföringsrisken, till exempel genom att utöva säkrare sex genom användning av kondom.

Sedan detta papper presenterades har det alltså gått 16 år. Mycket har som sagt hänt under dessa år. Medicineringen har blivit mycket effektivare, och läkare har möjlighet att befria sina patienter från informationsplikten. Men den grundläggande problematiken med att ha informationsplikten i smittskyddslagen kvarstår. Den förbättrar inte hivpreventionen. Den skickar ut ett kontraproduktivt budskap som riskerar att försätta människor i ett slags falsk känsla av trygghet: Om ingen har sagt att den har hiv så har ingen hiv, och då behöver inte jag ta ansvar för att skydda mig själv från att få viruset överfört.

Det budskap som måste framföras allra tydligast för en effektiv hivprevention är att ingen annan kan skydda dig från att få viruset överfört; det kan bara du själv göra. I ett sexuellt möte kan du ju inte veta om personen du möter lever med hiv eftersom hen kanske inte vet det själv.

I en effektiv hivprevention måste också ingå att det inte finns några hinder för testning. Ingen ska ens överväga att inte testa sig av rädsla för att bli föremål för en informationsplikt. Självklart ska testning alltid vara tillgänglig, och ingen ska nekas ett test. Detta är tyvärr inte alltid fallet i Sverige, och vi måste arbeta med att säkerställa att det blir så.

Informationsplikten bidrar alltså inte till en effektiv hivprevention. Däremot bidrar den till att stigmatisera människor som lever med hiv, vilket lyftes här av Anna Wallentheim. Detta lyftes också av FN:s dåvarande generalsekreterare Ban Ki Moon i ett tal till FN:s generalförsamling 2009 – jag fortsätter med den lite långrandiga historieskrivningen. Jag tycker att det är värt att upprepa hans ord, för de är fortfarande aktuella. Bland annat sa Ban Ki Moon följande:

De senaste åren har fler och fler länder vidtagit åtgärder för att kriminalisera hivöverföring. Teoretiskt sett har detta gjorts för att förhindra spridning av infektionen. I praktiken har det motsatta hänt: Effektiviteten i hivförebyggande ansträngningar har minskat när stigmatiseringen förstärkts. Den här typen av åtgärder sänder ett budskap att människor som lever med hiv är en fara för samhället. Vi måste i stället uppmuntra tolerans, medkänsla och inkludering.

Precis som min medinterpellant vill jag uttrycka att det är glädjande att få besked om att regeringen ser positivt på en utredning av informationsplikten i enlighet med vad Folkhälsomyndigheten rekommenderar. Jag motionerade i höstas om vikten av att ta fram en ny hivstrategi, och det är ett glädjande besked att också detta bereds i Regeringskansliet. Om det går

Prot. 2023/24:57
18 januari

Svar på
interpellationer

att säga någonting om tidsplanen gällande det arbetet skulle jag uppskatta det stort.

Anf. 22 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Vi är tacksamma för att regeringen ökar stödet till civilsamhället och till Folkhälsomyndigheten för att se till att lyfta och förhoppningsvis få bort det stigma som finns kring hiv.

Men det är också lite tråkigt att regeringen å ena sidan ger till civilsamhället och menar att det är viktigt att utbilda folk i detta för att se till att människor inte ska behöva uppleva den diskriminering som de upplever, å andra sidan tar bort pengar från folkbildningen. Jag anser att folkbildningen skulle kunna vara ett oerhört viktigt stöd för att få barn, unga och vuxna att prata om sex och samlevnad, hiv och så vidare. Det är klart att jag ser att man hade kunnat göra detta på andra sätt också. Även om hiv och aids sällan diskuteras i dag och inte påverkar så många människors liv är det viktigt att vi fortsätter arbetet med att hitta effektiva sätt att förhindra både spridning och stigmatisering.

Det är svårt att nämna en exakt siffra, precis som ministern är inne på, eftersom människor inte vågar testa sig av rädsla. Precis som min medinterpellant har nämnt finns det människor som upplever att de inte ens vågar testa sig eftersom de inte vill få svart på vitt att de har sjukdomen, vilket skulle kunna leda till ett stigma.

Vi vet i dag att hiv kan överföras på tre sätt: genom injektionsverktyg, via sexuella kontakter och i samband med graviditet. Dock vet vi också att det nästan inte finns någon risk alls för någon som blir behandlad för hiv att överföra smittan, även om kondom inte används. Detta, som forskning- en kommit fram till, var också anledningen till att vi förändrade lagstiftningen så att läkare faktiskt kan säga att information inte krävs om man har väl behandlad hiv.

I stället för att ha krav på informationsplikt borde vi fokusera på det förebyggande arbetet. Vi borde prata med ännu fler barn och unga om att alla har ett ansvar vid sex och att inte bara den som bär på en sjukdom ska ha uppgiften att informera.

En av de största utmaningarna för att ha ett effektivt förebyggande arbete är de fördomar och negativa attityder som finns och som personer med hiv upplever och flera gånger nämner. Diskriminering och stigmatisering är problem som tyvärr upplevs inte bara i det privata livet utan också inom vården. Detta är någonting som vi måste bära med oss.

Tyvärr har alltför många länder lagar som begränsar fri- och rättigheter för personer med hiv och motarbetar förebyggande åtgärder. I vissa länder drar man det till och med så långt att man har lagar som reglerar hur människor med hiv får röra sig geografiskt. I Sverige har vi, bland annat genom informationsplikten, bestämmelser och tillämpningar som förstärker en del av dessa fördomar och inskränker en del fri- och rättigheter för personer med hiv.

Jag tycker att det är besynnerligt att man i Sverige 2024 kan dömas till fängelse om man har frivilligt och ömsesidigt oskyddat sex som inte ens leder till att en person får hiv. Detta anser jag är helt orimligt, och jag hoppas att både regeringen och ministern ser dessa delar som orimliga och vill ha med dem i utredningen. Det är viktigt att reflektera över att vi behöver

ändra sådana här bestämmelser för att säkerställa att lagstiftningen inte bidrar till fler fördomar och inskränkningar i livet.

Jag anser att detta är någonting som egentligen skulle kunna snabbutredas. Ministern har riksdagen bakom sig. Det finns otroligt mycket bra kunskap inom Folkhälsomyndigheten och forskning kring hiv som gör att man skulle kunna snabbutreda detta och lägga det på riksdagens bord. Ännu en gång vill jag därför påpeka att jag hoppas att vi kan se detta i närtid. Jag vill också ännu en gång lyfta vikten av det förebyggande arbetet.

Anf. 23 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! För att börja med slutet i Anna Wallentheims inlägg kan jag konstatera att vi nu stärker det förebyggande arbetet. Vi riktar mer resurser för att arbeta med kunskap, motverka stigma, sprida information om hur lagstiftningen fungerar och på olika sätt stärka kunskapen om dessa frågor.

Ulrika Westerlund gav väldigt bra internationella utblickar, men jag vill gärna lyfta fram att Sverige i grunden har varit framgångsrikt i detta arbete jämfört med snart sagt varje annat land. År 2016, om jag minns rätt, fick vi som första land konstatera att vi uppnått Un aids och WHO:s 90-90-90-mål: att 90 procent av alla som hade infektionen skulle känna till sin infektion, att 90 procent skulle få behandling och att 90 procent av dessa skulle ha omätbara virusnivåer. Dessutom har vi under lång tid haft både gratis testning och kostnadsfri behandling.

Jag vågar också påstå att vi i alla fall långt bättre än många andra länder har arbetat med det som Ban Ki Moon talade om: tolerans och medkänsla. Det tycker jag att vi verkligen ska ta fasta på och fortsätta att arbeta med, för det är verkligen framgångsrikt.

Sedan behöver vi bli bättre på att nå marginaliserade grupper som har hiv för att på ett bättre sätt kunna få fler som får en välinställd behandling, vilket också med nuvarande lagstiftning kan leda till att man får informationsplikten lyft.

Det finns alltså en del att göra också inom ramen för nuvarande lagstiftning för att förbättra livet för personer som har hiv. De ska inte behöva lida av att omgivningen har en viss syn på dem. Det är något man ser förskräckande exempel på i omvärlden, men naturligtvis finns den typen av fördomar även i Sverige.

Vi ser som sagt positivt på att titta vidare på frågan och se över en sådan utredning som har föreslagits. Både riksdagen och Folkhälsomyndigheten har velat se en översyn. Sedan får vi återkomma till formerna för detta.

Jag kan dock också konstatera att interpellanterna här i kammaren företräder Miljöpartiet och Socialdemokraterna, två partier som har suttit i regering i åtta år före oss och inte lyft informationsplikten. Ett skäl till det kan vara att man inte har prioriterat frågan; det är svårt för mig att svara på.

Men detta är också komplicerade frågor med svåra avvägningar. Smittskyddslagen finns i grunden av ett skäl, nämligen att undvika att personer drabbas av smittsamma sjukdomar eller sjukdomar som kan påverka och förändra deras liv på olika sätt. Sedan finns det olika argument i det sammanhanget. Inte minst Ulrika Westerlund men också Anna Wallentheim

Prot. 2023/24:57
18 januari

Svar på
interpellationer

har lyft fram argument för att avskaffa informationsplikten, och de äger onekligen sin giltighet.

Jag tycker att det finns skäl att titta vidare på detta. Vi får återkomma till formerna för det.

Anf. 24 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Jag tycker absolut att vi ska vara glada över de framgångar vi har kunnat se i Sverige. Jag tänker att de delvis var beroende av att vi hade vår nationella strategi, och därför är det angeläget att vi får en ny nationell strategi på plats så att vi kan fortsätta vårt framgångsrika hivpreventiva arbete.

Jag tänker inte heller att Sverige är en av världens mest repressiva stater på detta område. Vi fick kritik från FN vid den tidpunkt då vi hade det här projektet inom RFSU, RFSU och Hiv-Sverige, för då tillhörde vi verkligen världens mest repressiva länder vad gällde att åtala människor som levde med hiv. Det gör vi inte längre, och det ska vi naturligtvis vara glada för. Men vi ska naturligtvis inte heller jämföra oss med stater som inte erbjuder sina medborgare gratis testning och behandling och så vidare. Vi har en högre ställd ambitionsnivå, som jag är säker på att vi delar från flera olika partier.

Det är centralt att det hivpreventiva arbetet inte försämras av bristande kunskap hos allmänheten som till exempel, vill jag ändå hävda, kan bero på informationspliktens existens. Den kan invägga människor i falsk trygghet och leda till ett mer risktagande beteende. Den kan också avleda från det mest centrala hivpreventiva budskapet: att alla har ett eget ansvar för att skydda sig själva.

Redan 2011 påpekade en läkare som arbetar vid Venhälsan på Södersjukhuset i Stockholm att den centrala frågan vad gäller smittspridning i dag inte är hur enstaka hivpositiva beter sig utan hur vi ska nå alla dem som inte testar sig och som inte vågar vara öppna med sin sjukdom på grund av den diskriminering som drabbar hivpositiva. Det är denna grupp som utgör huvudrisken för sig själva och andra. Att vi har sådana svårigheter att nå dessa människor är delvis en konsekvens av kriminaliseringen.

Jag uppskattar olika försök att nå ut med information och kunskap till allmänheten. Jag tror dock att informationspliktens existens försvårar dessa strävanden. Jag hoppas att den här diskussionen har lett till att regeringen kan ta tag i frågan. Jag är medveten om att frågan är känslig, vilket jag tror är en anledning till att tidigare regeringar har valt att inte lyfta den, delvis beroende på den okunskap som finns och att det kan tolkas som något annat än hivpreventiva insatser att vidta denna åtgärd.

Anf. 25 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Precis som den förra interpellanten är jag otroligt stolt över det arbete som vi i Sverige ändå har genomfört på området. Vi ska vara väl medvetna om att hivpositiva i Sverige såklart lever ett betydligt bättre liv än vad många andra gör i andra länder, och det ska vi vara stolta över.

Dock är det enligt mig dags att ta nästa steg. Informationsplikten ställer till det för de personer som upplever att de möter ökat hot, hat och våld i och med plikten.

Jag vill lyfta fram och tacka Ulrika Westerlund från Miljöpartiet som driver dessa frågor tillsammans med mig. Vi har en bra överenskommelse och en bred representation i riksdagens hbtqi-nätverk. Vi ska vara stolta över att vi kan fortsätta ha det gränsöverskridande arbetet. Jag vill än en gång påpeka för ministern han därför kan känna sig trygg när han lämnar fram ett förslag; jag hoppas att det då finns en majoritet här i kammaren som kommer att rösta för att slopa informationsplikten.

Flera organisationer har jobbat med de här frågorna. RFSL, RFSU och Hiv-Sverige har tagit fram förslag på hur en lagstiftning skulle kunna se ut. Det är just informationsplikten man vill ta bort. Man ser positivt på att hiv ska vara med i smittskyddslagen. Det är viktigt att människor ska kunna testa sig och att det är gratis. Men vi behöver se till att människor vågar gå och testa sig utan att det ska komma med andra krav. Tillsammans med jurister har man därför tagit fram ett förslag för hur smittskyddslagen skulle kunna se ut utan informationsplikten gällande hiv vid till exempel sexuella kontakter.

Jag vill avsluta med att läsa upp ett citat: ”Om informationsplikten kan tas bort skulle det innebära en viktig seger för alla som tror på lika behandling av alla medborgare i Sverige. Informationsplikten är ineffektiv, stigmatiserande och motverkar hivprevention. När informationsplikten kan tas bort speglar det vad vi redan vet om hiv i dag, att behandlad hiv inte kan överföras vid sex.” Detta är ett citat från Camilla Waltersson Grönvall från tiden då hon var riksdagsledamot. Hon är i dag socialtjänstminister.

Ministern ska alltså känna sig trygg med att han har riksdagen och regeringen bakom sig.

Anf. 26 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag håller med om att jag har regeringen bakom mig. Det är också min uppfattning.

Tusen tack för interpellationsdebatten! Särskilt tack för historien bakom detta! Det är viktigt att påminna oss om vilken resa samhället har gjort i dessa frågor under lång tid. Många personer har bidragit på ett positivt sätt för att minska stigmat och öka möjligheten att leva. Det handlar om såväl forskning som läkemedel, sjukvård och civilsamhällesorganisationer. Man har ökat kunskapen om och förutsättningarna för att många i dag ändå kan leva ett gott liv med hiv.

Frågan är som sagt inte känslig för mig. Jag vill få fram bästa möjliga regelverk för att så många som möjligt ska kunna leva goda och bra liv. Men vi ska samtidigt på bästa sätt minska risken att fler smittas av hiv.

Anna Wallentheim nämnde likabehandling i ett citat. Det har varit ett skäl till att lagstiftningen ser ut som den gör. Man har velat likabehandla smittsamma sjukdomar i lagstiftningen, för att med hjälp av relevant kunskap kunna förändra. Det har man till exempel gjort när det gäller att informationsplikten kan lyftas bort vid en väl inställd behandling. Vi behöver öka kunskapen om vilka möjligheter som finns inom ramen för dagens lagstiftning. Vi får återkomma till formerna för hur vi ska se vidare på frågorna och utreda förutsättningarna för att ändra detta, om det finns särskilda skäl för det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2023/24:291 om att göra människor statslösa

Anf. 27 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Samuel Gonzalez Westling har frågat justitieministern om han anser att det är önskvärt med ett ökat antal statslösa och hur ministern avser att agera inom sitt ansvarsområde utifrån sin ståndpunkt i frågan. Han har även frågat under vilka omständigheter ministern anser att en person ska kunna göras statslös och om ministern avser att ta några initiativ inom sitt ansvarsområde för att möjliggöra att personer görs statslösa. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Låt mig först säga att regeringen inte planerar att lägga fram några förslag som innebär att människor ska kunna göras statslösa. Att undersöka den frågan ingår inte heller i uppdraget för 2023 års fri- och rättighetskommitté, som tillsattes av regeringen förra året och där alla partier i riksdagen är representerade. Av kommitténs direktiv framgår att uppdraget i denna del enbart omfattar att undersöka om medborgarskapet för personer med dubbla medborgarskap ska kunna återkallas i vissa angivna fall. Justitieministern redogjorde också för detta i december i sitt svar på interpellation 2023/24:243.

Regeringen anser att UNHCR utför ett viktigt arbete med att minska statslösheten i världen, och Sverige har genomfört flera utfästelser inom ramen för UNHCR:s pågående kampanj mot statslöshet. Fler länder har nu tillträtt FN:s båda statslöshetskonventioner, det vill säga 1954 års FN-konvention om statslösa personers rättsliga ställning och 1961 års FN-konvention om begränsning av statslöshet. Det är konventioner som Sverige tillträdde redan på 50- respektive 60-talet.

Statslöshet för personer som lever i Sverige beror i första hand på de statslösa personer som beviljas uppehållstillstånd av skyddsskäl eller på grund av familjeanknytning. Ett annat skäl till statslöshet är diskriminerande lagstiftning i vissa länder som innebär svårigheter att föra över medborgarskap från mor till barn. Ytterligare ett skäl är att vissa länder fråntar delar av befolkningen rätten till sitt medborgarskap. Ett viktigt sätt att bryta den utvecklingen är att fler länder efterlever FN:s statslöshetskonventioner. Det är bland annat därför UNHCR:s arbete mot statslöshet är så viktigt.

Ett sätt att undvika att statslöshet uppstår är att tillåta dubbelt medborgarskap, vilket Sverige har gjort sedan 2001. Den som ansöker om svenskt medborgarskap behöver därför inte avsäga sig sitt tidigare medborgarskap.

Avslutningsvis vill jag understryka att regeringen vill värna det svenska medborgarskapets värde. Regeringen har bland annat tillsatt en utredning som har i uppdrag att lämna förslag på skärpta krav för svenskt medborgarskap. Regeringen vill också att det ska ställas krav på språk- och samhällskunskaper för svenskt medborgarskap.

Anf. 28 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Det är glädjande att åtminstone statsrådet Malmer Stenergard och jag själv verkar vara överens om att statslöshet är något som bör undvikas.

Grunden för interpellationen tycks helt enkelt bygga på ett missförstånd. Därför måste frågan ställas varför justitieminister Gunnar Strömmer varit så otydlig. Han säger en sak i medierna för att i ett senare skede säga något helt annat. Det är inte ett särskilt förtroendeingivande eller betryggande beteende. Regeringen är förstås fortfarande relativt ny på jobbet, men sådan otydlighet är djupt olyckligt med, särskilt när det finns andra, som har andra uppfattningar, som har fingrarna i syltburken.

Regeringsunderlagets största parti, Sverigedemokraterna, har tydligt uttalat att de gärna ser att människor ska kunna göras statslösa. Jag förstår att statsrådet inte har förmåga eller ens vilja att svara på vilken politik ett annat parti driver. Men överenskommelsen mellan regeringen och Sverigedemokraterna ska uppenbarligen uppdateras årligen. Det är ett sedan länge allmänt känt faktum att regeringen sitter på Sverigedemokraternas nåder och får förhålla sig till deras nycker.

Utifrån statsrådets svar här i dag undrar jag om det är korrekt uppfattat av mig att regeringen inte skulle acceptera några krav från Sverigedemokraterna på att utreda eller införa möjligheten att göra människor i Sverige statslösa.

Anf. 29 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Interpellanten och ledamoten Samuel Gonzalez Westling skriver i sin interpellation att regeringen och Sverigedemokraterna vill göra fler människor statslösa. Det stämmer inte. Det är inte ett självändamål att människor ska bli statslösa. Det skulle inte gynna någon på något sätt.

Däremot anser Sverigedemokraterna att naturaliserade medborgare som skulle kunna skada samhället allvarligt genom terrorism eller organiserad kriminalitet ska kunna få sitt medborgarskap omprövat. Det kan resultera i att vissa blir statslösa. Men det är inte syftet, utan det är att medborgarskapet inte ska kunna vara ett skydd för personer vars enda syfte är att skada Sverige.

Det främsta syftet med ett sådant förslag är att göra Sverige till ett tryggare land samt skydda svenska folket från terrorister och våldsverkare.

Sedan måste det sägas att en invandrare som välkomnas till Sverige, får ett medborgarskap och därmed även välkomnas in i samhällsgemenskapen ska bli fråntagen det medborgarskapet om han eller hon förräder samhällsgemenskapen genom att skada den. Det ska vara tydligt att den person som välkomnas in i samhällsgemenskapen även kan kastas ut om den har kommit till Sverige för att skada folk.

Om man tittar på den misslyckade integrationen av invandrare och hur medborgarskap praktiskt taget har skänkts bort till invandrare under det socialdemokratiska styret kan man konstatera att det finns vissa invandrare med svenskt medborgarskap som känner större lojalitet till Islamiska staten eller ett kriminellt gäng än till Sverige. Det är sorgligt. Det finns människor som lever i Sverige men som inte har behövt bli del av samhället för att bli svenska medborgare. De har andra lojaliteter.

Om en migrant med svenskt medborgarskap skulle begå ett terrordåd anser vi sverigedemokrater att det ska gå att dra tillbaka den personens medborgarskap. Det handlar inte om att öka eller minska antalet statslösa. Det handlar om att de som hatar Sverige och vill skada Sverige inte får

stanna kvar här, även om de en gång i tiden lyckades bli medborgare utan att det ställdes några krav på dem.

Det är viktigt i sammanhanget att Sverige enligt den europeiska konventionen om medborgarskap kan göra en person statslös om medborgarskapet förvärvats till följd av oriktiga uppgifter, bedrägligt beteende och liknande.

FN kan ha sina mål, men Sverige som suverän nation har också möjligheter och rättigheter att vidta åtgärder. Där ingår att under vissa omständigheter göra en person statslös. Det som återstår då är vilken prioritering man gör. Jag har förstått att interpellanten och hans parti Vänsterpartiet prioriterar FN:s mål att sänka antalet statslösa. Detta prioriterar de framför svenska folkets trygghet.

Vi sverigedemokrater menar att svenska folkets trygghet väger tyngre än att minska antalet statslösa. Om man begår terrordåd i Sverige ska man kunna förlora medborgarskapet även om man då blir statslös.

Anf. 30 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag lyssnade på migrationsministerns svar på frågan och blev lite fundersam. Jag hörde migrationsministerns svar och sedan hörde jag Sverigedemokraterna, som säger någonting helt annat. Det blir väldigt oklart i den här debatten som min kollega från Vänsterpartiet ställt frågor om.

Moderaterna vill alltså inte göra människor statslösa, men Sverigedemokraterna – som är underlag till regeringen – vill föra en politik som kan resultera i att människor blir statslösa. Det sa Sverigedemokraterna här i debatten. Vad är det som gäller? Hur ser arbetsfördelningen ut i regeringen? Vem är det som bestämmer i den här frågan? Sverigedemokraterna säger en helt annan sak än det som framkom i svaret från statsrådet.

Det här är en alldeles för viktig fråga för att Sverigedemokraterna och Moderaterna ska ge olika svar. Det blir väldigt vilseledande för den som lyssnar på debatten. Migrationsministern är med och styr Sverige, men här sägs olika saker. Det blev tydligt i det här exemplet att migrationsministern verkar ha en helt annan inställning till FN:s mål än vad Sverigedemokraterna har. Hur ser förhållandet ut till FN i frågan om statslöshet?

Moderaterna verkar tycka en sak, och Sverigedemokraterna presenterar någonting helt annat. Men man behöver kanske inte bry sig om det om man i första hand ska värna om svenska folket? Sverigedemokraterna säger att FN:s mål inte spelar någon roll, men migrationsministern säger något helt annat. Hon säger att det målet spelar roll och att vi ska följa det. Det är ett väldigt oklart budskap från regeringen om den här frågan. Vad är det som gäller?

Anf. 31 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Det var många olika frågor. Jag börjar med att förtydliga, utifrån frågan jag fick av Samuel Gonzalez Westling, att regeringen inte har några planer på att lägga fram några förslag som innebär att människor ska kunna göras statslösa. Att undersöka den frågan ingår inte heller i uppdraget för 2023 års fri- och rättighetskommitté som tillsattes av regeringen förra året och där alla partier i riksdagen är representerade.

Av kommitténs direktiv framgår att uppdraget i denna del enbart omfattar att undersöka om medborgarskapet ska kunna återkallas för den med

dubbla medborgarskap som har begått systemhotande brottslighet, brott mot mänskligheten, vissa andra internationella brott, andra mycket allvarliga brott eller vars medborgarskap har förvärvat till följd av oriktiga uppgifter eller genom annat otillbörligt förfarande.

Jag vill vara väldigt tydlig med att det faktum att en person blir statslös i fall när man har beviljats medborgarskap genom att till exempel lämna osanna uppgifter alltså inte är ett folkrättsligt hinder. Det kan vara värt att notera. Personen har ju i det fallet lurat till sig ett medborgarskap, vilket är stötande. Det är därför enkelt att förstå varför en sådan möjlighet finns, rent folkrättsligt. I dessa fall väger intresset av att värna om medborgarskapets värde och integritet över. Men, som jag redan har sagt – och jag tycker att jag har varit ganska tydlig – är återkallelser som kan leda till statslöshet inte någonting som grundlagsutredningen ska undersöka.

Regeringen tycker att det är viktigt att utredningen tittar på möjligheten att återkalla medborgarskap för dem som har dubbla medborgarskap. Det är ett led i att värna om det svenska medborgarskapet och dess värde.

Regeringen har tillsatt en utredning för att stärka värdet av det svenska medborgarskapet, och där ingår att föreslå en längre hemvistid från dagens fem till minst åtta år som huvudregel. Det ingår även att föreslå skärpta kunskaper om Sveriges samhälle och kultur, föreslå återinfört krav på egen försörjning, föreslå skärpta krav på hederlig vandel inklusive kontroll av tidigare brottslighet i hela EU och att utreda en lojalitetsförklaring, medborgarskapssamtal eller liknande ceremoniellt inslag av obligatorisk karaktär.

Återkallelse av medborgarskap ligger i en annan utredning och är ytterligare ett sätt att försöka stärka värdet av det svenska medborgarskapet.

Jag måste säga att jag blev lite konfunderad av det inlägg som Tony Haddou hastigt och lustigt gjorde i debatten. Det är ju inte så att om man ingår i ett regeringsunderlag slås man automatiskt samman till ett och samma parti. Vi är fyra partier varav tre sitter i regering, och jag har mycket tydligt redogjort för regeringens ståndpunkter. Att vi sedan som enskilda partier kan ha delvis annan syn på saker men ändå samarbeta i delar där vi är överens är ingen demokratisk anomali utan snarare så som det brukar gå till.

Detta är en debatt som jag välkomnar, för jag tycker inte att det här är alldeles enkla frågor. Låt oss fortsätta debatten!

Anf. 32 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Fru talman! När det gäller vad utredningar ska göra tror jag att det är uppenbart för alla att de ska göra det de är tillsatta för att göra. Där råder det nog inget missförstånd mellan oss. Det som gör att det hela blir otydligt är det som framkommer när vi pratar utanför utredningen.

Det som statsrådet faktiskt säger är att det finns en utredning men inte vad man har för avsikt att göra eller vad som kan tänkas hända efteråt. Det vi hör från Sverigedemokraterna är att man skulle kunna öppna för att göra folk statslösa på andra grunder än de statsrådet pratade om, alltså vad som är tillåtet enligt folkrätten. Det var inte det Sverigedemokraterna pratade om.

Min specifika fråga var: Är det korrekt uppfattat att regeringen inte skulle acceptera några krav från Sverigedemokraterna om att utreda eller införa möjligheten att göra människor statslösa i Sverige? Jag kan komp-

lettera den frågan genom att hänvisa till det som vi alldeles nyss hörde Sverigedemokraterna prata om i talarstolen.

Anf. 33 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Diskussionen i dag handlar i grund och botten om huruvida ett svenskt medborgarskap som en invandrare har förvärvat ska kunna bli en garanti för att kunna stanna kvar i Sverige även om man begår de hemskaste brotten. Vi sverigedemokrater menar att det inte ska finnas någon sådan garanti. De som kommer till Sverige från andra länder har ett annat hemland. Om de väljer att ägna sig åt terrorism eller organiserad kriminalitet i Sverige har de förbrukat sin rätt att vistas i Sverige, även om de skulle vara medborgare och även om de skulle bli statslösa.

Svenska folkets trygghet är helt enkelt viktigare. Självklart är statslösa människor utsatta, men svenska folkets trygghet är viktigare. Ingen vill att det ska finnas fler statslösa, men svenska folkets trygghet är viktigare. Ska vi göra Sverige till ett tryggt land kan inte kriminella och terrorister gömma sig bakom ett medborgarskap medan de begår sina brott. Som vi konstaterat tidigare har Sverige rent folkrättsligt alla möjligheter att återta medborgarskap även om personen skulle bli statslös.

År 2022 fick Sverige cirka 90 000 nya medborgare. De vanligaste länder som dessa medborgare kom ifrån var Syrien, Eritrea, Somalia, Afghanistan och Irak. Vissa av dessa medborgare kommer att vara mycket farliga. Vissa av dessa medborgare kan i framtiden begå terrordåd. Rätt många av dessa medborgare hyser ingen lojalitet gentemot Sverige. Vi kommer att behöva återta vissa av dessa medborgarskap, och vi måste kunna göra det även om de personerna blir statslösa – om det är det som krävs för att vi ska skydda svenska folket.

Anf. 34 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Regeringen säger en sak – jag tycker att statsrådet var tydlig i sitt inlägg – men så säger Sverigedemokraterna en annan sak. Det vi oroar oss över är inte den utredning som statsrådet är inne på och så vidare utan vad som blir resultaten efteråt när man ställer sig helt olika i frågan.

Sverigedemokraterna säger att de ska föra en politik som kan resultera i att fler blir statslösa. Att döma av vad ledamoten nyss sa verkar de inte ta särskilt mycket hänsyn till detta. Då handlar det inte om det här med dubbla medborgarskap och så vidare, som statsrådet är inne på, utan Sverigedemokraterna har ett helt annat syfte.

Kan då statsrådet garantera i riksdagen att man står bakom FN:s mål om att minska antalet statslösa? Det vill uppenbarligen inte Sverigedemokraterna. De verkar helt hänsynslösa i den här frågan. Men kan statsrådet garantera detta?

Anf. 35 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Till att börja med ska jag besvara Samuel Gonzalez Westlings fråga. Jag tycker att jag i varje inlägg har varit tydlig med och repeterat att regeringen inte planerar att lägga fram några förslag som innebär att människor görs statslösa. För att vara väldigt tydlig vill jag också säga att det är jag som i den här debatten representerar regeringen.

När det sedan gäller FN:s viktiga konventioner om att motarbeta statslöshet anser regeringen att UNHCR utför ett viktigt arbete med att minska statslösheten i världen. Sverige stöder också UNHCR:s pågående kampanj mot statslöshet, som inleddes 2014 och löper på till och med i år.

Anf. 36 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Fru talman! Jag vet inte om det är så att jag är *väldigt* otydlig, men min fråga var inte vad regeringen har för avsikt att göra just nu eller vad den har för planer just nu. Frågan var: Om Sverigedemokraterna ställer kravet att man ska kunna göra människor statslösa, kommer då regeringen att säga nej? Det är en väldigt enkel fråga. Man kan svara ja eller nej.

Anf. 37 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Vi har enats i regeringsunderlaget om direktiven till utredningen, och det står klart och tydligt att man inte förväntas lägga fram några förslag som innebär att människor blir statslösa genom att medborgarskap återkallas. Där har vi också regeringens ställning i frågan, det vill säga att regeringen inte har några planer på att lägga fram några förslag. Jag hoppas att jag därigenom har varit väldigt tydlig.

Jag vill tacka så jättemycket för debatten. Jag förstår verkligen att man lyfter fram den här frågan, och jag ser fram emot att fortsätta diskutera den när kommittén har kommit med sina förslag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2023/24:315 om minskat återvändande

Anf. 38 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Ola Möller har frågat mig vad jag ska göra åt att allt färre återvänder.

Sedan regeringen tillträdde för drygt ett år sedan har en rad åtgärder vidtagits för att öka återvändandet. Bland annat beslutade regeringen den 30 augusti om tilläggsdirektiv till Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet i syfte att bland annat förbättra förutsättningarna att bedriva ett effektivt återvändandearbete. Därtill har en särskild utredare fått i uppdrag att göra en översyn av reglerna om förvar i utlänningslagen i syfte att skapa ett modernt och ändamålsenligt regelverk. Den 1 januari 2024 trädde också lagändringar i kraft som ger myndigheterna effektivare verktyg vid inre utlänningskontroll.

Berörda myndigheter fick i sina respektive regleringsbrev för 2023 i uppdrag att öka sin samverkan i återvändandearbetet. Som en konsekvens av den tydliga styrningen från regeringen har Migrationsverket, Polismyndigheten och Kriminalvården skapat en samlokalisering av återvändandeverksamheten för att få en högre effektivitet i arbetet.

Regeringens ambitionshöjning på återvändandeområdet innebär också att regeringen tar ett samlat grepp, och en stor satsning görs i budgetpropositionen 2024 på återvändandet. Det innefattar fokus på återvändande hos Migrationsverket, ett ökat antal förvarsplatser, inrättandet av återvänd-

andecenter samt förstärkning av återvändandesamarbetet med tredjeländer. Dessa satsningar syftar till att öka återvändandet.

En viktig del av regeringens arbete är att intensifiera samarbetet med tredjeländer. Kravet på ett fungerande återvändande knyts tydligt till andra relevanta politikområden, såsom viserings-, handels-, bistånds- och utrikespolitiken. Regeringens reformagenda för biståndet anger också att biståndet ska utvecklas för att bli ett bättre verktyg för att främja återvändandet.

Till skillnad från den förra regeringen har den här regeringen en konkret plan för att lösa ett brett spektrum av migrationsrelaterade samhällsproblem, däribland återvändandet. Att återvändandet under många år med den förra regeringen inte var prioriterat har lett till den situation vi har i dag där alldeles för få återvänder. Återvändandearbetet är ett långsiktigt arbete, och med de kraftfulla åtgärder som regeringen vidtar är vår ambition att återvändandet nu kraftigt kommer att öka.

Anf. 39 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Jag tackar migrationsministern för svaret.

Det spelar roll vem som styr. Det har migrationsministern och andra ledande företrädare för både regeringen och Sverigedemokraterna varit ute och talat om, fru talman. Det är lite märkligt: När det talas om ett minskat antal skjutningar går man oanständigt ut och säger att det är regeringens förtjänst. Men när antalet utvisade, avvisade och återvändande minskar är det sossarnas fel. Jag får inte ihop logiken. Spelar det roll vem som styr, eller spelar det inte roll vem som styr?

Det man kan konstatera är att det har skett ganska stora tapp i hur många människor som återvänder. Vi pratar ju ändå om nästan 20 procent färre från 2021 till 2023, som är det första hela år då den här regeringen suttit vid makten. Min fråga till migrationsministern är egentligen: Spelar det någon roll vem som styr, eller är det kanske andra faktorer som spelar roll?

Det görs nu väldigt mycket, eller det ska göras väldigt mycket. Det har uppenbarligen inte gjorts så väldigt mycket, mer än att man har skjutit till pengar. Det har man gjort, men det har inte lett till mer återvändande. Det är en intressant parentes. Vi sa nej till de pengarna. Vi sa just: Det kommer inte att leda till mer återvändande. Man satsade 20 miljoner förra året på det.

Hur stort återvändande kan vi då förvänta oss när alla åtgärderna är på plats? Vad är målet? Vi hade kvantitativa mål i den förra regeringen. Vad är det kvantitativa målet? Vi kan ta det både i andel och i nominella termer.

Anf. 40 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Som jag sa inledningsvis är det vi ser resultatet av Socialdemokraternas bristfälliga politik på området.

Under Socialdemokraternas senaste mandatperiod sjönk återvändandet varje år. Det sjönk från 2018 till 2019. Det sjönk från 2019 till 2020. Det sjönk från 2020 till 2021, och det sjönk från 2021 till 2022.

Det senaste året som vi har styrt hela året började det gå upp igen. Det är naturligtvis förklaringen till att interpellanten väljer att i sin fråga jämföra med 2021 och inte med 2022.

Med det sagt är jag absolut inte nöjd med resultatet. Men jag är mycket nöjd med det arbete som regeringen och samarbetspartiet tillsammans gör för att verkligen vända utvecklingen och se till att återvändandet fortsätter att gå uppåt.

Därför har vi också vidtagit en rad kraftfulla åtgärder för att just öka återvändandet. Alla de åtgärderna som vi har vidtagit har inte vidtagits tidigare. Det kan jag bara beklaga.

Regeringen beslutade i augusti 2023 om tilläggsdirektiv till Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet för att bland annat förbättra förutsättningarna för att bedriva ett effektivt återvändandearbete.

En särskild utredare har fått i uppdrag att göra en översyn av reglerna om förvar i utlänningslagen i syfte att skapa ett modernt regelverk. Det delbetänkandet överlämnades precis nyligen.

Den 1 januari 2024 trädde lagändringar i kraft som ger myndigheterna effektivare verktyg vid inre utlänningskontroll. Det är otroligt viktigt för att kunna säkerställa att personer som inte ska vara här också lämnar landet.

Vi har gett tydliga mål och uppdrag till Migrationsverket, Polismyndigheten och andra berörda myndigheter för både 2023 och 2024 för att intensifiera återvändandearbetet. Jag kan inte nog betona hur viktig styrningen är och inte bara lagstiftningen.

Regeringen gör en stor satsning på återvändande i budgetpropositionen för 2024. Det gäller för det första ett ökat fokus på återvändande hos Migrationsverket, för det andra fler förvarsplatser, för det tredje inrättande av återvändandecenter, som det ibland har raljerats över från Socialdemokraternas sida, och för det fjärde att återvändandesamarbetet med tredjelandska förstärkas.

Samarbetet med tredjeland har intensifierats. Kravet på ett fungerande återvändande knyts också tydligt till andra relevanta politikområden inte minst inom biståndspolitiken. På EU-nivå under det svenska ordförandeskapet drev vi också tydligt frågan om viseringsrestriktioner för länder som inte tar emot sina egna medborgare.

Vi har en starkare samverkan mellan olika berörda myndigheter. Som jag sa är regeringen inte nöjd med det nuvarande resultatet. Det grundar sig i att återvändandearbetet under många år under den socialdemokratiskt ledda regeringen inte var prioriterat.

Det är ett långsiktigt arbete. Jag är väldigt glad över de åtgärder som vi nu har vidtagit. Jag ser med tillförsikt fram emot kommande statistik.
(forts. § 8)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 7 Frågestund

Anf. 41 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Lotta Edholm, statsrådet Acko Ankarberg Johansson, statsrådet Paulina Brandberg och statsrådet Romina Pourmokhtari.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Statsrådet Lotta Edholm besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Sjukvårdens beredskap

Anf. 42 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! Vi lever i en väldigt orolig tid. I Europa är det krig. Det är nog få som har missat att det de senaste veckorna har funnits en debatt om beredskap. Regeringen har i rätt högt tonläge förklarat och pekat på att kommuner, myndigheter, näringsliv och inte minst vi medborgare måste höja beredskapen och ställa upp. Alla behöver ställa upp. Men det verkar inte riktigt gälla regeringen.

Före jul kom Försvarsberedningens rapport *Kraftsamling – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret*, i vilken man skriver att förmågan att uthålligt öka antalet vårdplatser särskilt för akutkirurgi och intensivvård är den enskilt viktigaste delen för hälso- och sjukvården vid höjd beredskap och i krig.

Regeringen varnar för krig i Sverige och säger att beredskapen behöver höjas, men sjukvården kan inte räkna med regeringens stöd och ökat anslag. På vilket sätt menar sjukvårdsministern att tusentals varsel i detta läge förstärker sjukvårdens förmåga att hantera kris och krig?

Anf. 43 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Det är nödvändigt att vi ökar beredskapen.

Vi vet att det numera alltid finns en risk för att Sverige också påverkas av krig i vårt närområde eller för att vi själva angrips. Just sjukvården är en central del i att klara totalförsvaret. Därför behöver vårdkapaciteten öka, och därför anslår regeringen särskilda pengar till detta.

Men ledamoten tar upp förstås den särskilda situation som regionerna har just nu till följd av inflationen. Då är det nödvändigt att regionerna själva vidtar kloka åtgärder, men de måste vara sådana att man kan behålla vårdkapaciteten, det vill säga den personal som är vårdnära.

Jag oroas över att vårdpersonal varslas. Det finns många saker som inte är vårdnära som jag tycker att man kan överväga och diskutera i regioner. Men de som är nära vården kommer vi att behöva både i dag och framöver.

Anf. 44 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! 17 av 19 regioner pekar på att man kommer att behöva skära ned i vården. Man varslar och säger upp personal. Sjukvårdskrisen är här, och det är på riktigt här och nu.

Sveriges kommuner och regioner pekar på att detta är den värsta krisen i sjukvården sedan 1990-tals krisen. Min fråga är: Varför gör inte regeringen mer i det här läget, när vi nu ser att sjukvårdskrisen tilltar över hela landet? Och har regeringen en konkret plan för hur sjukvårdskrisen ska stoppas? Om inte, sätt igång!

Prot. 2023/24:57

18 januari

Frågestund

Anf. 45 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Den budget som riksdagen har beslutat om innebär ju att man ger tillskott till regionerna som är kopplade till just inflationen. Sektorsbidraget är inte på något vis kopplat till någon prestation utan kan användas för att betala kostnaderna för inflationen, som framför allt handlar om det pensionsavtal som regionerna har slutit. Det är ett bra pensionsavtal – det är viktigt att säga – men konsekvensen av inflationen är att kostnaderna har ökat under 2023 och 2024, och därför får man ett särskilt stöd. Regionerna är huvudansvariga, men regeringen behöver stötta dem.

Antisemitism på kommunala skolor

Anf. 46 ANDERS ALFTBERG (SD):

Herr talman! Den 28 november nåddes vi av nyheten att den muslimska Cordobaskolan ska stängas efter larm från Säpo. Eleverna riskerade att radikaliseras, och anställda och personer i styrelsen hade kontakt med våldsbejakande extremism. Detta är inte första gången som muslimska skolor avslöjas med islamistisk indoktrinering, förakt för homosexuella, kvinnoförnedrande värderingar och antisemitiska åsikter.

I Tidöavtalet har vi kommit överens om skärpt granskning av friskolor med konfessionell inriktning. Detta är gott och nödvändigt, men islamism och antisemitism är även ett stort problem på många kommunala skolor i särskilt utsatta områden. De flesta elever som bär islamistiska och antisemitiska värderingar befinner sig i kommunala skolor.

Vilka åtgärder avser ministern att vidta så att våra kommunala huvudmän tar sitt ansvar när det gäller att bekämpa den antisemitism som frodas på skolor i kommunerna?

Anf. 47 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Tack, ledamoten, för denna väldigt viktiga fråga! Det är klart att det är helt oacceptabelt att våra skolor utgör en arena för människor med extrema åsikter där det finns en risk för att elever indoktrineras till exempelvis våld.

Sådant som regeringen har gjort under senare tid är till exempel att ge två olika tilläggsdirektiv till den skolsäkerhetsutredning som redan är tillsatt. Det handlar bland annat om att se över det brottsförebyggande arbetet i skolan. Vi kommer också att se över möjligheterna när det gäller registerutdrag. Det handlar om att till exempel förbättra möjligheterna att få registerutdrag inte bara rörande grovt våld och sexuella brott utan också rörande vapen- och narkotikahandel.

Anf. 48 ANDERS ALFTBERG (SD):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Denna fråga berör mig ganska personligen, då jag i 16 år själv jobbat inom grundskolan i särskilt utsatta

områden. Jag har mött både arbetskollegor och elever som tvingats dölja sin judiska identitet på grund av rädsla för trakasserier. Det har blivit ett ännu större problem i dag.

Krafttag behövs på nationell nivå. Vi behöver sannerligen komma till rätta med detta stora problem.

Anf. 49 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Jag delar den uppfattningen. Det är ett stort problem med radikalisering, extremism och inte minst antisemitism i våra skolor. Vi måste verkligen göra vårt allra bästa för att komma till rätta med detta.

Jag har haft möten med judiska organisationer, och jag kommer att ha fler möten om dessa väldigt viktiga frågor. Det är också viktigt att skolorna får bättre verktyg för att hålla dessa människor utanför skolans väggar.

Varsel och beredskapen i vården

Anf. 50 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Acko Ankarberg Johansson.

Situationen på akutmottagningen och den medicinska avdelningen på MIMA på Kullbergsska sjukhuset i Katrineholm är ansträngd. Enhetschefen har av sagt sig arbetsmiljöansvaret för medarbetarna. Det handlar om Region Sörmland, som har varslat 700 medarbetare.

Listan som visar på en cracklerad hälso- och sjukvård i Sverige kan göras lång. Vi har en sjukvård som inte kan möta upp vardagen och än mindre en pandemi eller ett krig. Det finns inga marginaler.

Regeringen säger till befolkningen att vi ska vara förberedda för krig. Vi gör så gott vi kan. Men ärligt talat, borde det inte ligga i regeringens intresse att ha en vård som kan möta upp större kriser och krig?

Anf. 51 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Det är nödvändigt att vi ökar vårdkapaciteten både med tanke på vardagen och jul-, nyårs- och trettondagshelger, då vi har influensa-, RS- och covidvirus som påverkar situationen, och med tanke på risken för ett väpnat angrepp.

Alla dessa situationer kräver ökad vårdkapacitet. Det är därför vi har ett särskilt stöd för att öka vårdkapaciteten. Det är också skälet till att vi har en annorlunda situation i år. Redan i december fick regionerna besked om hur stor andel av de stora statsbidragen som de skulle få till sin egen region.

Men det behöver påminnas om detta: Under ganska många år har regionerna ökat antalet anställda som inte arbetar vårdnära. Vårdförbundets egen tidning *Vårdfokus* har följt detta noggrant. Man kan se att det är fler som anställs som inte jobbar vårdnära. Och ska vi prioritera kärnverksamheten är det klart att det är vårdpersonalen, som jobbar vårdnära, som vi ska prioritera.

Anf. 52 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Den kris vi har kan knappast förklaras med att man har för mycket administrativ personal. Läkarförbundet larmar. Vårdförbundet larmar. Kommunal larmar. Och regeringen ropar om ett ökat krigshot och

om att vi ska förbereda oss på individnivå. Vi har en vård som absolut inte kan hårbärga detta, inte ens exempelvis en extremt kraftig influensavåg.

Staten har tydligen frångått sitt ansvar för samhället. Ni bollar över ansvaret på oss medborgare och lutar er tillbaka och låter vårdkrisen skena. Hur kan KD, som är ett vårdparti, köpa det?

Prot. 2023/24:57

18 januari

Frågestund

Anf. 53 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Skälet till att vi tillför resurser är att vi måste stärka hälso- och sjukvården – detta trots att man har direktvalda politiker med beskattningsrätt och som enligt vår svenska ordning har ansvaret för sjukvården. Regeringen anser att det är nödvändigt att ge ett särskilt stöd till följd av inflationen men också att ge tidiga besked om vilka pengar de har att använda. Inte minst Region Sörmland behövde det beskedet före jul för att de skulle veta vilka pengar de kunde räkna med under hela 2024.

Men det är väl inte oväsentligt vilken personal man sparar på? Det är vårdpersonal som ska finnas kvar i hälso- och sjukvården.

Rätten till tolk i vården

Anf. 54 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! Tidöpartiernas förslag om att avgiftsbelägga användning av tolk inom vården har tillsammans med den föreslagna angiverilagen hört till det som har kritiserats allra mest, inte minst från läkare och sjuksköterskor. Framför allt har kritiken handlat om att många sannolikt kommer att välja bort möjligheten att ha tolk, vilket hotar både arbetsmiljön och patientsäkerheten.

Nu visar en ny rapport från Semantix att det dessutom kommer att bli en dålig ekonomisk affär för kommuner, regioner och stat – dels i form av ökade administrativa kostnader, dels i form av felbehandlingar och vårdskador.

Min fråga till statsrådet Acko Ankarberg Johansson är: Är det inte nu dags för regeringen att skrota detta oerhört dåliga förslag?

Anf. 55 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Jag vill börja med att uppmärksamma att det i dag är alldeles för många tillfällen då patienter inte får den tolk de behöver. Det är situationen i dag. Det är barn som får tolka åt sina föräldrar. Det är syskon som får hjälpa till. Det är den vanligaste situationen i dag. Vi har brist på auktoriserade tolkar, som ju är nödvändiga för patienten – av integritetsskäl och med tanke på patientsäkerheten – och förstås för professionen. Vi har alltså i dag en situation som inte är bra.

När det gäller förslagen som nu ska utredas handlar det om huruvida man ska avgiftsbelägga detta men också om hur man ska förstärka tillgången till auktoriserad tolk. Frågan är i en utredning. Vi får återkomma till frågan när vi har ett förslag från utredningen och när det har varit på remiss. Därefter kommer regeringen att göra sin bedömning.

Anf. 56 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! Det är intressant att höra att man från regeringens sida ser de problem som finns med tolkarna i dag och att man har en utredning om

ett förslag som, om det genomförs, kommer att försvåra ytterligare när det gäller möjligheten till tolk. Verkligheten rimmar väldigt dåligt med det som utreds.

Sedan vet vi alla i denna kammare att detta är ett beställningsjobb från Sverigedemokraterna som regeringen är tvingad att utföra. Men är det ändå inte dags att skrota förslaget på en gång? Det är ju ett oerhört dåligt förslag.

Anf. 57 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Tack, ledamoten, för en komplettering! Alla förslag, oavsett vem de kommer ifrån, behöver utredas så att man får fram underlag. Man prövar förslagen utifrån respektive område. Var passar de, och var passar de inte? I hälso- och sjukvården är patientsäkerheten grundbulten. Och det kommer att vara en viktig fråga för utredningen att se hur det fungerar där.

Men redan i dag har vi avgifter i sjukvården. Det är så situationen ser ut. Avgifter förändras löpande. Just nu är det många regioner som har höjt sina avgifter ganska mycket. Det kommer kanske också att innebära problem – det är kanske en och annan som inte söker vård. Jag delar alltså uppfattningen att det får konsekvenser att avgiftsbelägga saker.

Regeringens uppgifter om växthusgasutsläpp

Anf. 58 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Jag vänder mig till klimat- och miljöministern. För klimatet i den verkliga världen är det inte utsläpp ett visst år som spelar roll utan hur mycket totalt som släpps ut. Regeringen ökar utsläppen av växthusgaser mycket kraftigt, och jag har försökt ta reda på exakt hur mycket.

I regeringens budget står det att utsläppen ökar med 6 till 10 miljoner ton fram till 2030. Men den informationen stämmer inte överens med grafen i budgeten. Därför har vi bett ministerns departement att delge hur mycket utsläppen ökar. Detta har de vägrat dela med sig av.

Riksdagens utredningstjänst har beräknat att utsläppen faktiskt väntas öka med cirka fem gånger så mycket som har angetts i budgeten. Min fråga är: Varför har ni angett en felaktig siffra? Är det ett misstag? Eller vill man vilseleda när det gäller hur stor den verkliga klimatskadan är?

Anf. 59 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Tack, ledamoten, för möjligheten att reda ut en mycket intressant fråga, nämligen hur man beräknar prognoser för hur mycket utsläppen ökar baserat på politiska beslut!

Jag vet inte om det finns något särskilt skäl till att Elin Söderberg väljer att påpeka att Regeringskansliet, och alltså statliga tjänstemän som räknar och arbetar enligt Sveriges lagar, skulle ha gömt och smusslat med siffror medan riksdagens utredningstjänst skulle ha hittat en korrekt siffra.

Detta är svåra frågor. Det är en prognos om hur mycket olika politiska beslut påverkar utsläpp som ännu inte existerar. Ta bränslepriser som exempel! Hur påverkar det mängden bilkörande? Det är svårt att göra sådana prognoser. Och det finns skäl till att prognoser ser olika ut hos myndigheter, hos riksdagens utredningstjänst och hos Regeringskansliet. Men det

finns ingen i Regeringskansliet som försöker undångömma något och som försöker vilseleda svenska folket.

Prot. 2023/24:57
18 januari

Frågestund

Anf. 60 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Detta handlar om prognoser. De är svåra att beräkna, men de har beräknats. Man har angett en siffra fram till 2030. Men den faktiska siffran från och med nu fram till 2030 är alltså cirka fem gånger högre än den som har angetts. Det handlar om att man från regeringens sida bör vara tydlig med om man redogör för hur mycket högre utsläppen väntas vara just år 2030 till följd av regeringens politik eller om man faktiskt öppet vill redovisa för hur mycket högre de samlade totala utsläppen fram till och med 2030 blir till följd av regeringens politik. Det är nämligen summan av utsläpp över tid som avgör hur mycket värre klimatkrisen blir och hur mycket värre svenska folket drabbas av klimatkrisen.

Anf. 61 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Detta är verkligen en intressant del av klimatpolitiken. Hur gör man en sådan här prognos på bästa sätt? Det enda jag kan påpeka är att vi inte från politisk sida på något sätt har gått in och styrt hur man beräknar utsläpp i Sverige. Vi baserar våra bedömningar på myndigheternas underlag och på ordentliga kalkyler. Vi följer ordningen, och vi försöker på bästa möjliga sätt göra prognoser för hur våra politiska beslut påverkar utsläppen, som sedan genereras.

De kalkyler som redovisas för mig utgår klart och tydligt från alla de stora utsläppspåverkande beslut som fattas. Det gäller exempelvis när stora industrier ställer om eller annat som man kan redogöra tydligt för från företagens sida. Det inkluderas i myndigheternas underlag, som till sist även hamnar hos regeringen.

Detta är alltså ett arbete som är mycket allvarligt, och det är inte på något sätt sådant som man vilseleder svenska folket med. Jag beklagar den allvarliga anklagelsen.

Åtgärder mot hedersförtryck

Anf. 62 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Herr talman! En ny studie pekar på att hedersförtrycket i Göteborg har fördubblats sedan 2018. Fler än en tredjedel av de svarande uppger att de antingen är begränsade i rätten till sin sexualitet eller val av partner eller utsätts för våld av närstående. Var tredje flicka i årskurs 9 uppger att hon lever med oskuldsnormer.

Hedersförtryck och hedersnormer begränsar flickors och pojkars rätt att leva i frihet i Sverige. Under alldeles för lång tid har hedersförtrycket tillåtit att breda ut sig, och det måste nu möta samhällets samlade kraft.

Min fråga till jämställdhetsminister Paulina Brandberg är därför: Vilka åtgärder vidtar regeringen för att bekämpa hedersförtrycket i Sverige?

Anf. 63 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Tack, Josefin Malmqvist, för denna jätterelevanta fråga!

När Fadime pratade i riksdagen för drygt 22 år sedan vädjade hon till åhörarna att inte vända hedersutsatta ryggen. Vi kan konstatera att det är

precis det vi har gjort. Vi har i Sverige ägnat oss åt någon form av deltid-feminism. Jämställdhet har rått för vissa, men otroligt många flickor har inte haft någon reell möjlighet att styra över sin egen kropp, sexualitet eller val av livspartner. Även pojkar har begränsats.

Regeringen vidtar nu ett stort antal åtgärder, för vi kommer inte att acceptera det här. Vi behöver vända utvecklingen dels genom lagstiftning, där vi höjer straffen och förbjuder till exempel kusinäkenskap och flera andra företeelser som förekommer i en hederskontext, dels genom ett rejält kunskapslyft så att de lagar som vi beslutar om också får reell effekt.

Anf. 64 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Herr talman! Vi vet att skadliga utlandsvistelser är ett sätt att utöva hedersförtryck i Sverige i dag. Redan i dag är det möjligt att utfärda ett utreseförbud till exempel om det finns misstankar om barnäkenskap eller könsstympning. Vi ser dock att lagstiftningen i dag inte riktigt räcker till. Det finns fler former av hedersförtryck som vi skulle behöva få möjlighet att begränsa genom utreseförbud.

Vad gör regeringen för att säkerställa att lagstiftningen kring utreseförbud träffar fler former av hedersförtryck i Sverige i dag?

Anf. 65 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Det stämmer att det är ett reellt problem. Nuvarande lagstiftning är god i tanken, men den är inte tillräcklig.

I förra veckan beslutade regeringen därför om en lagrådsremiss om ett utvidgat utreseförbud. Detta ska omfatta fler, egentligen alla, situationer där LVU för ett barn kan komma i fråga. Det omfattar också resor för omvårdelseterapi och uppfostringsresor för pojkar, detta för att vi ska få ett bredare skydd så att vi kan rädda och skydda fler barn och ungdomar.

Artskyddsförordningen

Anf. 66 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Artskyddsförordningen är väldigt aktuell för oss som bor i skogslän. Under hösten har familjen Hyttsten blivit rikskändisar just på grund av att artskyddsförordningen stoppar generationsskifte på deras släktgård. De har alltså inte råd eftersom de inte kan avverka den skog som de hade tänkt.

I december var jag i Jämtland och besökte bland annat ett sågverk i Krokombom som under hösten hade stått still i flera dagar för att de inte hade virke att såga. Artskyddsförordningen hade satt stopp för förväntade avverkningar.

Jag vet att regeringen jobbar med frågan, och därför vill jag fråga klimat- och miljöministern när vi kan se en ändring av den svenska överimplementeringen av artskyddsförordningen.

Anf. 67 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Tack till ledamoten för en väldigt viktig fråga!

Utifrån allt vi ser i tidningar och i upprörda brev och annat från medborgare märker vi att det här är något som påverkar sättet vi kan bruka vår skog i Sverige. Vi vet också att det ibland är lite svårt att länder emellan

förstå varandras situation när man utformar EU-lagstiftning såsom förordningar.

I Sverige har vi ett sätt att bruka skogen som vi vet långsiktigt har bidragit till att vi har mer skog i Sverige. Detta är någonting som vi på olika sätt behöver se till att man får större insikt i från europeisk sida. I morgon får vi besök av kommissionären, och vi kommer att tala om bland annat dessa frågor. Vi måste också se till att våra myndigheter och länsstyrelser i sin tillämpning har god insikt i att vi i Sverige brukar skogen på ett klokt och hållbart sätt, och det ska vi fortsätta att göra.

Anf. 68 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! I dag ligger det så kallade utredningsansvaret på den enskilda skogsägaren, vilket kräver enorm biologisk kunskap hos alla skogsägare.

Sedan den förra mandatperioden har vi ett beslut i riksdagen om att utredningsansvaret ska ligga på staten. Kommer vi i det arbete som sker även att se en förändring i den frågan så att utredningsansvaret läggs på staten och inte ligger på varje enskild skogsägare?

Anf. 69 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Tack, återigen, till ledamoten för den här frågan!

Utan att för mycket gå in på detaljerna kring det hela är detta en fråga som ofta kommer upp när vi pratar om problematiken med implementering av EU-lagstiftning i Sverige för alla de skogsägare och skogsbrukare vi har. Vi tittar självfallet på frågan, men jag har inte möjlighet att föregå annonseringar av hur regeringen kommer att hantera det här på den nivån ännu.

Vi har god insikt i att detta är ett problem, och vi kommer under den här mandatperioden att hantera frågan på allra bästa sätt.

Nationell strategi för sällsynta hälsotillstånd

Anf. 70 LINA NORDQUIST (L):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Acko Ankarberg Johansson.

Jag tror att alla vi människor har samma behov. Samtidigt är jag övertygad om att den som har en funktionsnedsättning eller problem med sin hälsa har väldigt mycket sämre förutsättningar och möjligheter att få dessa behov tillgodosedda.

Här säger framför allt människor med allvarliga funktionsnedsättningar och kanske ovanliga och sällsynta hälsotillstånd själva att deras vardag, och ofta hela livet, påverkas väldigt negativt av det samhälle vi har byggt upp i dag.

Under den förra mandatperioden i opposition kämpade statsrådet och jag för att få till en nationell strategi för sällsynta hälsotillstånd för att kunna ge de här människorna samma möjligheter som vi andra. Nu, äntligen, vet jag att statsrådet är i färd med att detta ska bli verklighet.

Min fråga är därför: Vad kan personer med funktionsnedsättning eller ett särskilt hälsotillstånd och deras anhöriga hoppas på?

Anf. 71 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):
Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Det är väldigt vanligt att ha en sällsynt sjukdom. Men den sällsynta sjukdom man har är det väldigt få som har, och när man söker vård antingen för just den sjukdomen eller för någonting annat berättar många att de inte får det bemötande de kan förvänta sig eftersom vårdpersonalen inte kan ha kunskap om alla sällsynta sjukdomar och deras konsekvenser för andra saker.

Många berättar att man till och med nästan blir avvisad från sjukvården och har svårt att hitta fram. Det är en situation som varken sjukvården eller patienter ska ha. Vi behöver därför förstärka möjligheterna, samordningen och kunskapen så att alla patienter, oavsett var de bor, kan möta en sjukvård som är beredd att också ta emot personer med sällsynta sjukdomar.

Det här kommer att kräva mycket, och därför har vi gett ett uppdrag till Socialstyrelsen att sätta igång arbetet med en strategi. Sedan tidigare pågår arbete med att se över läkemedel vid sällsynta sjukdomar. Det är två parallella spår, men båda är lika nödvändiga.

Anf. 72 LINA NORDQUIST (L):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag möter många människor, och det gör säkert statsrådet också, som känner att patientföreningen som de tillhör kan så mycket om detta, så låt det därför inte blir en skrivbordsprodukt!

Min uppföljande fråga är: Hur ser tidsplanen ut för det här arbetet? Kommer det att finnas möjligheter för de stora organisationerna att få med sin kunskap i arbetet?

Anf. 73 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Vi har redan börjat så. Arbetet började nämligen med en större samling för alla patientföreningar, forskare, politiker, regioner och andra – de som jobbar med frågan redan i dag. Vi samlade ihop alla, och alla deras åsikter är starten på arbetet. Det är viktigt att utgå från den som har en sällsynt sjukdom och dem som arbetar med gruppen i dag och ser brister och behov av samordning och förbättringar.

Vi började därför med en stor workshop där vi samlade ihop alla, och vi har fått in väldigt många synpunkter. Dessa synpunkter är grunden för den strategi som nu ska arbetas fram.

Behovet av utbildade bibliotekarier

Anf. 74 EWA PIHL KRABBE (S):

Herr talman! Min fråga riktar jag till skolminister Lotta Edholm.

Alltför många elever står utan ett skolbibliotek. Därför är det glädjande att alla elever kommer att få rätt till bemannade skolbibliotek. Skolbibliotek bidrar till språkutveckling, informationskompetens och läsförmåga, och de jämnar ut förutsättningarna mellan elever. Skolbiblioteken är också en pedagogisk resurs för hela skolan samt förbättrar och fördjupar studieresultaten för barnen.

År 2022 fanns sammanlagt 937 heltidstjänster som bemannade skolbibliotek, enligt Kungliga bibliotekets statistik. Det är inte heller ovanligt att man delar sin tjänst mellan flera skolor.

Det kommer naturligtvis att behövas en kraftig utökning av antalet utbildningsplatser för bibliotekarier, och man beräknar att det behövs minst 1 300 nya tjänster.

Hur ser planeringen ut för att tillgodose behovet av utbildade bibliotekarier?

Anf. 75 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Jag tackar för den mycket viktiga frågan.

Vi gör nu en stor satsning från regeringens och riksdagens sida på bemannade skolbibliotek. Den lagstiftning som kommer med detta träder i kraft nästa år, och det kommer att ge kommuner och huvudmän en möjlighet att planera. Samtidigt sker en stor ekonomisk satsning på skönlitteratur. Läsning är en av mina viktigaste frågor som skolminister; det finns ju stora problem med läsförmågan i Sverige bland våra barn och ungdomar.

Självklart behövs det också fler bibliotekarier. Vi har på senare år sett att antalet utbildningsplatser för bibliotekarier har ökat, och jag ser framför mig att vi kommer att få ett ökat söktryck och därmed sannolikt också fler platser.

Jag hoppas att få ha en dialog med högskolorna som anordnar bibliotekarieutbildningar eftersom det här är en enormt viktig fråga.

Arbetet mot hedersrelaterat våld

Anf. 76 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Den 21 januari, nu på söndag, är det 22 år sedan Fadime brutalt mördades av sin egen pappa. I år skulle hon ha blivit 49 år, men hennes liv tog slut redan vid 26 års ålder.

Tyvärr har vi inte lärt oss läxan om det hedersrelaterade våldet som drabbar många. Mörkertalet är stort. Ofta lägger man ned förundersökningar eftersom brott inte har kunnat styrkas, ofta står ord mot ord och hotbilden gör att det är svårt att hitta vittnen. Det är en grym och avskyvärd kultur som inte hör hemma i Sverige och inte någon annanstans heller.

Min fråga går till statsrådet Paulina Brandberg: Vilka konkreta åtgärder är ministern och regeringen beredda att vidta för att det som hände Fadime och många fler inte ska få fortsätta att hända?

Anf. 77 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för en otroligt viktig fråga. Det är viktigt att vi just den här veckan pratar extra mycket om dessa frågor.

I mitt tidigare arbete som åklagare har jag jobbat med precis dessa frågor, och jag vet hur svårjobbade de är och hur svårt det är att få personer att vittna. Det här är problem där vi har att göra med inte en förövare och inte ett brottsoffer utan om kollektiv och släkter, det vill säga många inblandade personer. Då måste våra åtgärder anpassas efter detta.

Som jag tidigare har sagt måste vi jobba mycket förebyggande, och vi måste uppmärksamma och kartlägga omfattningen och rikta insatserna därefter. Men vi måste också se till att få bättre rättsprocesser. Där tror jag

att mycket ligger i en kunskapsförstärkning så att de vuxna som möter dessa barn kan medverka i rättsprocesser och att rättsväsendet får resurser nog att hantera dessa mycket komplicerade brottsutredningar. Det ska inte vara straffritt att begå den typen av brott i Sverige.

Energistadgefördraget

Anf. 78 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Herr talman! Energistadgefördraget är ett internationellt avtal som innefattar ett investerarskydd som möjliggör för utländska företag att stämna de länder som är med i fördraget. Stämningar kan lämnas in om länder bestämmer sig för att avveckla fossil energi eller fossil utvinning.

År 2022 tilldömdes ett brittiskt företag 210 miljoner pund i skadestånd av Italien för att landet hade förbjudit oljeutvinning i Adriatiska havet. Italien har nu lämnat energistadgefördraget, och nio andra EU-länder har också meddelat att de har för avsikt att göra det. EU-kommissionen föreslog förra året att hela EU ska lämna avtalet. Den svenska regeringen har dock inte lämnat något tydligt besked om var man står, trots att det borde vara ett enkelt beslut att lämna ett avtal som så tydligt står i vägen för klimatomställningen.

Jag har följande fråga till klimat- och miljöministern: Avser regeringen att verka för att Sverige och EU lämnar energistadgefördraget?

Anf. 79 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag tackar ledamoten Andersson Tay för att hon som vanligt kommer med kloka frågor och intressanta aspekter på klimatomställningen.

Just vad gäller energistadgefördraget är det så som ledamoten påpekar, nämligen att den svenska regeringen inte har meddelat hur vi förhåller oss i frågan. Jag kommer inte att kunna ge några besked i dag. Men jag tar med mig frågan och ska diskutera med mitt departement.

Däremot kan jag konstatera att det är av stor vikt att vi är noggranna med hur vi förhåller oss till de systemförändringar som det i grunden innebär att ställa om. Hur ser vi till att vi på goda grunder kan ställa om inte bara privata människors livsstil och andra som ska anpassa sig efter en verklighet där vi stoppar den globala uppvärmningen, utan i allra högsta grad även hur våra företag ska agera och förhålla sig till klimatlagstiftning och beslut som fattas och omställningen i sättet man utvinner sina resurser och råvaror på? Det är en mycket relevant fråga.

Exporten av begagnade elbilar

Anf. 80 MALIN BJÖRK (C):

Herr talman! Jag riktar min fråga till statsrådet Romina Pourmokhtari.

I Svenska Dagbladet i veckan kunde vi läsa att var fjärde begagnad elbil som säljs i Sverige går på export. Nu varnar Trafikverket för att den gröna omställningen hotas mer än tidigare, särskilt som regeringens politik för vägtrafiken i princip enbart bygger på elektrifiering.

Centerpartiet har tidigare föreslagit såväl temporära exportförbud för miljöbilar som ökade incitament för att behålla bilarna i Sverige genom miljöbilsbonus för begagnade bilar samt sänkta trängselskatter och parkeringsavgifter. Det skulle öka andelen miljöbilar som stannar i Sverige radikalt.

Vilka åtgärder kommer regeringen att bidra med, klimatministern, för att behålla miljöbilarna i Sverige?

Anf. 81 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag tackar ledamoten Björk för frågan.

Det är en i grund och botten positiv och sund sak att vi har så mycket rörelse i vår värld, särskilt i Europa, att vi har ett stort utbyte mellan olika länder. Det gäller människor som rör sig över gränser, arbetar på andra platser, studerar och bidrar, samt varor och tjänster som också flödar mellan våra länder.

Just vad avser olika sätt att uppmuntra till elektrifiering i Sverige har regeringen mycket politik, som jag gärna skulle berätta om. Men eftersom tiden är knapp och jag ska hålla mig till frågan från ledamoten, kan jag endast påpeka att min reflektion är att priset på begagnade elbilar i Sverige sjunker. Det är något som bidrar till att de stannar inom Sveriges gränser. Vi vet att det finns en stor rörelse av försäljning inte bara på nybilsmarknaden utan även på marknaden för begagnade bilar. Vi anser att det är positivt att fortsätta att ha höga kostnader för smutsiga bilar och lägre priser för de rena.

Skyddet av skogen och den biologiska mångfalden

Anf. 82 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Skogen är viktig för många svenskar, och ett av Sveriges miljömål handlar om att framtida generationer ska ha friska skogar med en rik biologisk mångfald. Tyvärr ser vi en negativ trend för den biologiska mångfalden i Sverige, och när SLU analyserar rödlistade arter ser man att markanvändningen i form av skogs- och jordbruk är det som påverkar flest arter negativt.

Hanteringen av den svenska skogen har länge varit på tapeten, och vad jag förstår kommer EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen till Stockholm i morgon för att diskutera Sveriges hållning i frågan.

Jag hoppas och tror att vi är överens om att insatser krävs för att hejda den pågående förlusten av biologisk mångfald i Sverige och att skyddet av våra skogar är en viktig del i detta.

Hur anser miljö- och klimatministern att Sverige ska arbeta för att skydda våra skogar och den biologiska mångfalden framåt?

Anf. 83 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Tack till ledamoten Luhr för frågan!

Det här är ju väldigt intressant för Sverige ur många perspektiv. Det ledamoten lyfter fram om biologisk mångfald är en ytterst närvarande del av det hela. Det är också möjligheten Sverige har att bidra till kolsänka, inte bara för svensk del utan för hela EU:s del, genom den stora mängd skog vi har i vårt fantastiska avlånga land. Två tredjedelar av vårt land

består ju av skog. Det är en fantastisk resurs som vi ska nyttja på ett klokt sätt som inte skadar den biologiska mångfalden.

I regeringen är vi väldigt vänligt inställda till förvaltarskapstanken och det sätt man har hanterat skogen på sedan ett tag tillbaka. De som äger skogen ser ju också en vinst i att värna den biologiska mångfalden, så att bidra till att skogsägarna själva vill skydda sin skog är ett väldigt bra sätt för oss att bevara den biologiska mångfalden.

Välfärdsbrottslighet

Anf. 84 MALIN HÖGLUND (M):

Herr talman! Min fråga går till sjukvårdsminister Acko Ankarberg Johansson.

Välfärds kriminaliteten har brett ut sig och finns nu i hela Sverige, från norr till söder.

Jag har under mitt första år som riksdagsledamot fått lyssna till ett flertal olika berättelser om hur personer som skulle ha fått vård inte har fått det och hur pengar hamnat i kriminellas fickor. Berättelserna har handlat om försörjningsstöd som betalats ut till personer som inte är i behov av det, om personer som fått bygglov efter påtryckningar och om personer med funktionsnedsättningar som blivit beviljade timmar men inte fått den hjälp de behöver.

Pengar har hamnat i fel fickor, helt enkelt, men de som har rätt till stöd ska få det. Hur arbetar regeringen nu med att stävja den välfärds kriminalitet som har brett ut sig i Sverige?

Anf. 85 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Kriminella ska inte finnas i välfärden. Vi måste mota all kriminalitet, men när man använder välfärden för att tvätta svarta pengar vita och finansiera sin egen verksamhet har det gått helt snett.

Det här har pågått under en längre period; därför har vi många åtgärder i dag.

En stor del i detta är sjukvården, som jag ansvarar för. Där har regionerna full möjlighet att kontrollera vem man sluter avtal med och följa upp dem, men man har inte lyckats så väl därför att man inte får all information man behöver. Man har inte tillgång till information; man har inte sekretessbrytande bestämmelser. Vi behöver alltså förstärka lagar så att man kan samköra register och göra mycket annat på många sätt.

Vi har en lång rad utredningar på gång. Exempelvis satte vi i somras igång arbete med att få en gemensam katalog över alla vård- och omsorgsgivare i Sverige. Med den som utgångspunkt kan man så småningom samköra när man hittar något som är fel och för att upptäcka fel.

Jag fick i går ta emot slutbetänkandet av Treklöverutredningen, som kommer med förslag när det gäller apotek.

Vi måste arbeta på många fronter för att stoppa kriminella från att ge sig in i välfärden.

Anf. 86 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! Den här veckan uppmärksammas som vi hört våld och förtryck som utförs i hederns namn med anledning av årsdagen för det tragiska mordet på Fadime Sahindal.

Förtrycket och kontrollen tar sig många olika uttryck. Exempelvis kan en kvinna tvingas genomgå oskuldskontroll. I samband med det utfärdas ett oskuldsintyg. En kvinna som haft samlag kan genomgå ett oskuldsingrepp för att på bröllopsnatten framstå som oskuld och på så sätt upprätthålla familjens heder. Den här formen av förtryck förekommer i många kulturer.

Ett effektivt sätt att skydda dessa flickor och kvinnor är genom lagstiftning, och regerings- och samarbetspartierna är överens om att kriminalisera detta. En utredning föreslår kriminalisering av oskuldskontroller och oskuldsingrepp men inte när det gäller utfärdandet av oskuldsintyg.

Hur går regeringen vidare med detta för att det inte ska vara en lucka i lagstiftningen till skydd för dessa flickor och kvinnor?

Anf. 87 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Oskuldsnormen är enormt stark i en hederskontext, och frågan om kvinnors och flickors sexualitet är central när det gäller hedersfrågorna.

Precis som ledamoten pekar på är vi inom regeringssamarbetet tillsammans med Sverigedemokraterna helt överens om att detta med oskuldsintyg, oskuldskontroller och oskuldsoperationer är något som inte har någon som helst plats i Sverige och som vi behöver vidta åtgärder mot.

Regeringen har mottagit en utredning av just de här delarna och remitterat den. Det är förslag som just nu bereds inom Regeringskansliet. Vi kommer därefter att återkomma med regeringens ståndpunkt.

Jag vill dock vara oerhört tydlig med hur skadligt detta är. Oavsett hur vi landar rent lagstiftningsmässigt ska det vara jättetydligt att det svenska samhället inte på något sätt ska bidra till att upprätthålla myten om mödomshinnan eller sätta ytterligare press på flickor att blöda på bröllopsnatten.

Dödsfall i byggbranschen

Anf. 88 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Under 2023 omkom 65 personer på svenska arbetsplatser, vilket är det högsta antalet på över ett decennium. Bland dessa tragiska händelser utmärker sig särskilt hissolyckan i Sundbyberg veckan före jul där fem byggnadsarbetare förlorade livet. Ytterligare dödsfall inträffade i slutet av förra året på arbetsplatser som Northvolt i Skellefteå och i en olycka i Örnsköldsvik. I år har redan tre personer mist livet på jobbet. Det understryker en fortsatt fara i arbetsmiljön, särskilt inom byggbranschen.

Trots förstärkta insatser och kontroller från Arbetsmiljöverket kan vi konstatera att dödsfallen inom byggbranschen är ett återkommande problem. Vi socialdemokrater föreslår att en kriskommission inrättas för att

grundligt analysera och åtgärda de underliggande orsakerna till dessa tragiska händelser.

Mina frågor till biträdande arbetsmarknadsminister Paulina Brandberg är om statsrådet delar vår uppfattning om byggbranschens särskilda risker och om statsrådet kommer att överväga vårt förslag om att inrätta en kris-kommission för byggbranschen.

Anf. 89 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Ja, förra året var ett oerhört mörkt år med 65 personer som gick till jobbet men aldrig kom hem.

Jag delar absolut bilden av att just byggbranschen är en av de branscher som är särskilt drabbade. Då är det såklart logiskt att i regeringens arbete med hur vi kan få ned dödstalen titta särskilt på dessa riskbranscher, där olyckstalen är som störst.

Med anledning av detta har jag kallat till mig representanter för parterna och arbetsgivarorganisationer inom de branscher som är mest drabbade för att lyssna in vilka åtgärder som faktiskt kan fungera i just de branscherna för att trycka ned dödstalen. Jag vill också fråga arbetsgivarorganisationerna hur vi kan få arbetsgivare att ta ett större ansvar i de här frågorna, för vi kan aldrig acceptera det som ett normalläge att så många inte kommer hem till sina familjer och sina nära och kära efter arbetsdagens slut.

Vattenförvaltningens organisation

Anf. 90 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Kritiken mot hur vattenförvaltningen fungerar i Sverige har varit utbredd. Det här är en av många frågor som den tidigare, socialdemokratiska regeringen har försummat.

Genomförandet av EU:s vattendirektiv är Sveriges genom tiderna största vattenprojekt och har fått stor påverkan på landets kommuner, lantbruk och kraftproduktion. Kritiken mot hur arbetet fungerar har varit stor. Frågan har utretts, men inte mycket har hänt.

Sverigedemokraternas bild har länge varit att ansvaret är alltför utspritt i dag, att man inte klarar av att väga olika intressen mot varandra, att vattenfrågorna behöver organiseras på samma sätt som andra miljöfrågor och att vattenmyndigheterna således kan läggas ned.

Min fråga till klimat- och miljöministern är därför hur regeringen ser på vattenförvaltningens organisation. Är det en fråga som regeringen arbetar aktivt med?

Anf. 91 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Tack till ledamoten Kinnunen för frågan!

Det är, som ledamoten nämner, uppenbart att det finns kritik mot hur vattenförvaltningen är organiserad. Möjligen är det en kritik som inte får lika stort utrymme i medierna när det gäller det arbete som den här regeringen genomför, men det är absolut en fråga som vi tittar på. Vi ser att vattenförvaltningen måste vara effektiv och ändamålsenlig. Vi ser att den här kritiken existerar.

Jag tror också själv att det går att hitta bättre sätt att organisera arbetet och besluten om hur vattenförvaltningen går till. Vi har alltså initierat ett arbete på departementet kring detta, och vi kommer att undersöka vad som ska förändras för att förvaltningen ska fungera bättre. Det behövs utarbetade, förankrade processer och en ändamålsenlig organisation om vi ska lyckas få till en sundare, godare vattenförvaltning.

Detta är inte en enkel fråga, och vi behöver se till att detta blir bra innan vi går fram till riksdagen med förslag om vad som behöver göras som leder till verkliga förändringar och förbättringar.

Utbyggnaden av kärnkraften

Anf. 92 HELENA STORCKENFELDT (M):

Herr talman! För att klara den gröna omställningen kommer vi att behöva ungefär dubbelt så mycket ren el. Allt som kan ska elektrifieras, och alla kraftslag kommer att behövas för att vi ska lyckas. Kärnkraften är särskilt viktig med sin stabiliserande effekt och förmåga att leverera ren el när den behövs och där den behövs.

Min fråga till klimat- och miljöministern är därför hur regeringen arbetar med den här frågan. Vad är regeringens plan för att få igång viktiga investeringar för att bygga upp kärnkraften i Sverige igen?

Anf. 93 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Detta är en helt avgörande fråga för Sveriges klimatomställning. Om man zoomar ut lite och tittar på var Sverige är i sin omställning och kanske jämför det med andra länders omställningsarbete och arbete med att minska sina utsläpp ser man att det allra mest relevanta för att vi i Sverige ska lyckas minska våra utsläpp kraftigt även i framtiden och för att minskningen inte ska stanna av nu är just behovet av mängder av ren el.

Vi vet att vi har en gigantisk stålindustri som står för 11 procent av Sveriges utsläpp och som kan få bort de utsläppen om de har mängder av ren el. Vi vet att vi har ett jordbruk och en transportsektor som står redo att ställa om men som saknar stora mängder ren el. Det är alltså helt avgörande att vi lyckas med detta. Därför var det första jag gjorde den första dagen på arbetet i Regeringskansliet att plocka bort de förbud som fanns mot ny kärnkraft i Sverige. Utöver det har vi också plockat fram en intensiv handlingsplan.

Detta är en fråga som den här regeringen kommer att vägra släppa förän vi har lyckats få bukt med det som Sverige behöver för att fortsätta att ställa om.

Omställningen av vården

Anf. 94 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Herr talman! Historiskt sett har sjukhusen i Sverige varit kärnan i hälso- och sjukvården, och detta system har upprepade gånger kritiserats för sin ineffektivitet. För att adressera detta problem initierades 2018 en omställning med målet att primärvården i stället ska utgöra basen och navet i vården med fokus på en god och nära vård. Under perioden 2019 till

2023 tilldelades landets kommuner och regioner 28 miljarder kronor i statliga medel för att stödja denna omställning.

Trots denna betydande finansiella satsning har framstegen varit få, vilket har uppmärksammats i medierna de senaste dagarna. Expertmyndigheter som Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, konstaterar att knappt några märkbara förändringar har skett, och de understryker att det i slutändan är patienterna som drabbas.

Min fråga till hälso- och sjukvårdsministern blir därför: Om nu inte 28 miljarder i statsbidrag får önskvärda effekter, ser regeringen då andra möjliga åtgärder för att påskynda arbetet?

Anf. 95 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Jag hade verkligen önskat att vi hade kommit längre. Det är bättre för patienten att få det samordnat och med kontinuitet och att veta vem som är ens fasta läkarkontakt och fasta vårdkontakt, inte minst för alla dem med kroniska sjukdomar. Dessutom är det i ekonomiska termer mer effektivt att samordna vården för patienterna.

Vi har inte kommit så långt, men jag vill säga att vi har många goda exempel. Vi måste se till att de införs brett och i hela landet så att alla patienter har en god och nära vård. Regeringen gör förändringar framöver, och vi kommer att öka stödet. Det är i dag 3 miljarder till just god och nära vård, och det är ytterligare 300 miljoner till glesbygd i särskilt stöd. Vi ökar med ytterligare en halv miljard 2025 och fortsätter sedan.

Vi kommer också att övergå till förordningsstyrt stöd. I dag är det en överenskommelse som är frivillig. Vi kommer att arbeta på ett annat sätt i syfte att öka styrningen för patienternas skull.

Arbetslivskunskap i gymnasieskolan

Anf. 96 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! Det är viktigt att unga som får sitt första jobb har en grundläggande förståelse för arbetsmarknadens spelregler och för vad de har för rättigheter och skyldigheter på arbetsplatsen. Men i de nya ämnesplanerna för samhällskunskap i gymnasieskolan, som regeringen beslutade om strax före jul, har man valt att stryka de delar som innebär att eleverna skulle lära sig om arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö och om arbetsmarknadens parter olika roller och betydelse för samhällsutvecklingen.

På vilket sätt menar skolminister Lotta Edholm att unga människor ska få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter på arbetsmarknaden när regeringen nu plockar bort arbetslivskunskap ur gymnasieskolans ämnesplan?

Anf. 97 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Det är naturligtvis en viktig fråga. När man gör förändringar av läroplanerna gör man det utifrån den kontext som är. Det kan hända att det till exempel är väldigt mycket stoffträngsel – det är något som många lärare framför – samtidigt som man vill ha in nya delar i läroplanerna.

Vi har nu tillsatt en läroplansutredning. Den kommer främst att behandla ämnesplanerna för grundskolan men också se över hur ämnesplan-

erna har fungerat i gymnasieskolan. Vi får ju en helt ny gymnasieskola som träder i kraft om ett och ett halvt år ungefär. Man kommer att se detta som en samlad helhet.

Prot. 2023/24:57
18 januari

Frågestund

Följderna av den nya könstillhörighetslagen

Anf. 98 CARITA BOULWÉN (SD):

Herr talman! Moderaterna och Liberalerna har gått vidare med ett förslag till ny könstillhörighetslag som innebär att det ska bli enklare att ändra kön i folkbokföringen utan medicinsk utredning eller diagnos. Det ska då bli möjligt att ha två olika kön samtidigt, ett biologiskt och ett juridiskt. Detta är ett förslag som vi i Sverigedemokraterna menar är förkastligt.

Vi ser ett kraftigt ökat antal unga, särskilt flickor, som diagnostiseras med könsdysfori där merparten har annan psykiatrisk samsjuklighet. Studier har visat att 80 till 95 procent av barn med könsdysfori före puberteten växer ur diagnosen i puberteten. Barn och unga med psykiska problem riskerar att inte få den vård de faktiskt behöver med det här förslaget.

Min fråga till sjukvårdsministern är: Hur ser ministern på de risker och konsekvenser som enskilda kan drabbas av med det här förslaget om att barn och unga själva ska få bestämma sitt kön utan medicinsk utredning eller diagnos?

Anf. 99 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Frågan hanteras av riksdagen och ligger inte längre på regeringens bord. Vi i regeringen kunde inte komma överens, så det är nu upp till riksdagen att fatta beslut.

Jag tror att det är nödvändigt att se annorlunda på vuxna än på barn. Barn ska omgärdas av extra skydd och säkerhet. När man är vuxen kan man ta andra beslut än vad man kan ta när man är barn. Det är också viktigt att man behåller kontakten med hälso- och sjukvården. Man kan behöva olika slags stöd, inte bara att direkt gå in i en förändrande behandling, en transition, utan också annat för att man har en samsjuklighet.

För mig är det väsentligt att 18-årsgränsen finns men också att man har kontakt med hälso- och sjukvården. Men det återstår att se vad riksdagens partier fattar för beslut. Därefter kommer regeringen förstås att hantera frågan på vederbörligt sätt.

Villkoren för plattformsarbetare

Anf. 100 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Plattformarbetet breder ut sig på svensk arbetsmarknad, och det drabbar allt fler samhällssektorer. Det är ett arbete som präglas av dåliga villkor. Många tvingas ha eget material, till exempel egna cyklar eller liknande, arbetstiderna är osäkra, lönen är dålig och man befinner sig som arbetstagarare i en särskilt utsatt ställning många gånger. Detta har det vittnats om i litteratur, tidningsartiklar, poddar och på många andra olika ställen.

Försäkringar som gäller så kallade vanliga arbetstagarare gäller inte, sjukdom kan leda till att telefonen slutar plinga och det arbetsmiljöansvar

som arbetsgivaren vanligtvis har finns inte. Ändå är detta många gånger den enda inkomstkällan för dem som jobbar i den här typen av arbete.

Jag vill fråga statsrådet Brandberg vad hon tycker om att den här typen av arbete breder ut sig på svensk arbetsmarknad.

Anf. 101 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Vår arbetsmarknad förändras, och den förändrades kanske i extra hög takt under pandemin, när våra levnadssätt förändrades och vi därmed fick se nya former av arbete breda ut sig och eskalera på svensk arbetsmarknad. Det är viktigt att alla arbetare i Sverige, oavsett i vilken form man utför sitt arbete, har en säker och trygg arbetsmiljö med bra arbetsvillkor.

Inom EU pågår just nu trilogförhandlingar om det så kallade plattformsdirektivet, som riktar in sig på just denna typ av arbetare och ser till deras skydd, mot bakgrund av att detta är något vi ser mer och mer av, inte bara i Sverige utan i hela EU. Sveriges ståndpunkt är såklart att vi inväntar utgången och ser vad som händer med detta direktiv. Sedan får vi se vilka åtgärder vi eventuellt behöver vidta i svensk lagstiftning som en följd av detta.

Hedersbrott mot barn och ett utvidgat utreseförbud

Anf. 102 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Herr talman! Även min fråga går till jämställdhetsminister Paulina Brandberg.

Under den nyligen avslutade julperioden, en tid när skolorna är stängda och barnen mer isolerade, ökar risken för att barn i Sverige olovligen förs utomlands och utsätts för allvarliga brott som exempelvis könsstympning eller tvångsäktenskap. Skolan, som ofta tjänar som en trygg plats för många barn, är som bekant inte tillgänglig under loven.

Denna situation är en konsekvens av tidigare regeringars invandrings- och integrationspolitik, som präglats av bristande ansvar och otydliga riktlinjer. Resultatet är att barnen nu får bära slöjan av dessa politiska misslyckanden.

För att ta itu med denna mycket allvarliga situation behövs ett effektivt samarbete mellan skolor, gränspolis och socialtjänst. Lagstiftningen behöver ses över, och straffen för dem som begår dessa brott behöver skärpas. Dessutom är det avgörande att kunskapen om dessa frågor genomsyrar arbetet hos alla dem som dagligen interagerar med barn.

Mot denna bakgrund, hur planerar statsrådet och regeringen att agera för att stoppa dessa brott mot barn och säkerställa att nödvändig kompetens finns hos dem som möter våra unga?

Anf. 103 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Tack, ledamoten, för en viktig fråga! Det ska inte finnas några tomma skolbänkar, som det i dag gör efter varje skollov; det är helt korrekt. Detta måste vi agera för.

Som jag har nämnt tidigare under frågestunden beslutade regeringen förra veckan om en lagrådsremiss gällande ett utvidgat utreseförbud, för att kunna skydda fler ungdomar. Men vi ser också att den befintliga lag-

stiftningen om utreseförbud inte har tillämpats i den omfattning som jag kan tycka att den borde ha tillämpats. Vi måste kolla vad detta beror på.

En förklaring är att det fortfarande bland de aktörer som ska tillämpa denna lagstiftning råder en stor okunskap och också en ängslighet för att ta i dessa frågor. Vi behöver genomföra ett stort kunskapslyft.

Vi måste också rikta in oss särskilt på skolan. Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att stärka det systematiska arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Jag hoppas och tror att detta är en pusselbit för att den lagstiftning vi har ska kunna tillämpas i större utsträckning.

Klimatmålen

Anf. 104 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Pourmokhtari.

I dag meddelade EU:s klimatråd att medlemsländerna gör för lite för att man ska nå de överenskomna klimatmålen. Sverige har historiskt fört en aktiv klimatpolitik, både i Sverige, i EU och globalt. Under vår tid vid regeringsmakten hände väldigt mycket. Vi fick en klimatlag på plats i EU och lade grunderna för hela klimatpaketet, och den svenska regeringen drev på för nyindustrialiseringen.

Det behövs en rättvis klimatomställning för att vanligt folk ska känna trygghet. Den här regeringen, baksättsstyrd av SD, har brutit denna trend och i stället startat med ökade utsläpp.

Jag och vi socialdemokrater har många gånger frågat klimatministern vad hon avser att göra för att förändra detta och fått höra att svaret kommer i klimathandlingsplanen. Den presenterades strax före jul, och det visade sig vara tomta tunnor – och de skramlar ju mest, som bekant. Det var utredningar hit och dit, och klimatambitionen drogs i långbänk.

Jag vill därför fråga: Vad avser statsrådet att göra för att klara målen till 2030?

Anf. 105 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Ledamoten nämner själv att denna fråga har ställts många gånger. Jag har även besvarat den många gånger, med mycket av det arbete som regeringen genomför. Jag upprepar det gärna.

Det den här regeringen gör är för det första att vi levererar de största klimat- och miljöbudgetarna i budgetar som den här regeringens underlag har fått igenom. Om vi tittar på 2022, som är det enda år då klimat- och miljöbudgeten varit större än den som den här regeringen nu har levererat, ser vi att det då inte var de rödgröna som fick igenom sin budget. Vi levererar alltså mer pengar till klimat och miljö än de rödgröna regeringarna har gjort tidigare.

Det vi också har gjort är att vi i EU under vår tid i regering har avslutat Fit for 55, det historiska klimatpaketet med hur många olika lagstiftningsbitar som helst. Man kan tacka för att det var den här regeringen som fick komma in när det inte bara talades om *att* utan också *hur* vi ska klara klimatkrisen. Det gör man med mer el och med mycket av det arbete som pågår i Sverige för att elektrifiera.

Anf. 106 MALIN LARSSON (S):

Herr talman! Regeringen bedömer själv i sin budget för 2024 att de nationella etappmålen för ESR-sektorn till 2030 och 2040 inte kan nås med befintliga styrmedel utan att ytterligare åtgärder behövs för att nå målen. I dag kan vi även läsa att EU:s klimatråd manar medlemsländerna att skynda på.

Nu har regeringen presenterat sin klimathandlingsplan, som saknar effektiva åtgärder för att nå transportsektormålet till 2030. När regeringen nu driver en politik som ökar utsläppen, i strid med ramverket, vill jag fråga klimat- och miljöministern: Vem ska stå för notan när Sverige kommer att tvingas köpa utsläppsätter, låta skogen stå eller i värsta fall betala böter till EU för att vi inte når målen till 2030? Är det skogsägarna, jordbrukarna, industrin eller medborgarna?

Anf. 107 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Låt mig börja med att nämna att den här regeringen inte bryter mot klimatpolitiska ramverk eller svenska lagar utan arbetar helt i enlighet med allt det vi har arbetat fram. Vi har arbetat fram många olika klimatmål i Sveriges riksdag. Senast jag kollade på fakta såg jag att den tidigare regeringen inte lyckades nå alla klimatmål och lösa klimatkrisen. Sådan retorik är alltså minst sagt vilseledande och ganska problematisk.

Men låt mig återgå till ämnet: hur vi på olika sätt ska arbeta för att nå de kortsiktiga klimatmålen. Den här regeringen levererar mer pengar än någonsin för restaurering och återställande av våtmarker. Den här regeringen gör en historisk satsning på laddinfrastruktur för att vi ska ha en eldriven transportflotta, inte bara i Stockholm, Göteborg och kanske Malmö utan i hela Sverige. Vi arbetar också ordentligt för att få till marknadsintroduktionsstöd och annat som gör att även de tunga fordonen ställer om till eldrift.

Där har vi en tredjedel av Sveriges utsläpp. En annan tredjedel kommer från industrin, där vi behöver mycket el. Detta, inte minst, är något den här regeringen sköter långt bättre än den förra.

Frågestunden var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

§ 8 (forts. från § 6) Svar på interpellation 2023/24:315 om minskat återvändande

Anf. 108 OLA MÖLLER (S):

Herr talman! Det stämmer som migrationsministern sa att återvändandet har sjunkit för varje år sedan 2018. Men detta beror också på antalet inkommande ärenden. Vi hade att hantera en migrationspolitisk situation som den moderata regeringen lämnade efter sig 2014. Det kom enormt mycket människor på grund av den lagstiftning som Moderaterna hade antagit, vilket gjorde att vi hade väldigt många ärenden att hantera. Då blir också antalet människor som lämnar landet större, eftersom vi lade om

politiken från Moderaternas permanenta uppehållstillstånd till tillfälliga uppehållstillstånd. Detta förändrade också läget väsentligt.

Det beror på att migrationsministern jämför äpplen och päron här. Det är därför jag jämför äpplen och äpplen, det vill säga att det är volymerna asylsökande 2021 jämfört med 2023 som är relevanta när man tittar på hur många som har lämnat landet, jämfört med 2018, då det kom in många fler ärenden. Det har konstaterats att det var väsentligt färre, nästan 20 procent färre, som lämnade landet 2023, det år då Moderaterna styrde hela året, jämfört med 2021, då vi socialdemokrater styrde hela året.

Det är också intressant med det paradigmskifte som ska ske. Än så länge har i princip varenda politisk reform som regeringen gjort på det migrationspolitiska området skett utifrån våra utredningar. Vi har inte sett någon leverans från den nuvarande regeringen när det gäller migrationspolitiska förslag. Det är bara utredningar som fullföljde mycket av det som vi införde. Därför är min fråga om vilka återvändandenivåer vi kan förvänta oss relevant, och jag skulle vilja ha ett rakt svar.

Nu när migrationsministern är klar med genomförandet av alla sina mer eller mindre konkreta förslag – utvisning av folk för att de är missbrukare eller har skulder, angiverilagar i välfärden, tillbakadragande av permanenta uppehållstillstånd från folk och liknande – vilken återvändandegrad kommer vi då att få se? Vad ser migrationsministern framför sig?

Anf. 109 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Den interpellation som ställdes till mig var så kort att det inte var alldeles enkelt att förstå hur interpellanten hade tänkt, och jag kan inte säga att det blev mycket enklare nu utifrån den statistik som han redogjorde för. Jag kan konstatera att antalet asylsökande helåret 2023 jämfört med helåret 2022 minskade med 26 procent i Sverige, men ändå ökade återvändandet helåret 2023 jämfört med helåret 2022.

Ingen leverans, säger ledamoten. Jag undrar hur han tänker då. Vi har levererat tre propositioner. Jag vill särskilt lyfta fram den som handlar om anhöriginvandring och den humanitära skyddsgrunden. Det är förslag som våra fyra partier i regeringsunderlaget lade fram under den förra mandatperioden och som handlade om skärpning av försörjningskravet för anhöriga och om att minska utrymmet för att bevilja människor uppehållstillstånd när de inte har skyddsskäl.

Socialdemokraterna röstade nej till dessa skarpa förslag. Vi tog fram dem i riksdagen under den förra mandatperioden genom att arbeta i utskottet. Vi förlorade omröstningen med en röst, men jag är väldigt glad att vi nu har lyckats få igenom det. Det trädde i kraft strax före årsskiftet. Därför ser jag med tillförsikt fram emot att få se resultaten av skärpningarna, som jag tror är alldeles nödvändiga för att minska invandringen och därmed stärka integrationen.

På Ola Möller låter det som att Socialdemokraterna gjorde väldigt mycket. Då har jag två frågor. Den ena handlar om preskriberade beslut om asyl. Personer som kommer till Sverige och ansöker om asyl men som får nej på sin asylansökan och detta vinner laga kraft står för en fjärdedel av alla asylansökningar som kommer in. Detta innebär att den socialdemokratiska regeringen misslyckades fullkomligt med att få återvändandet att fungera. Man har inte varit beredd att göra det som krävs för att bekämpa skuggsamhället.

När vi nu lägger fram förslag efter förslag om verktyg för att verkligen kunna säkerställa den reglerade invandringen och se till att de som har fått nej på sin asylansökan verkligen lämnar landet blir det ramaskri. Och innan det ens finns en färdig proposition har naturligtvis en rad olika socialdemokrater runt om i landet sagt att de inte tänker följa denna lag. Detta vittnar om vilken vilja som egentligen finns i detta parti att upprätthålla den reglerade invandringen.

En annan sak som jag skulle vilja lyfta fram, där jag bedömer att Socialdemokraterna inte gjorde tillräckligt, är arbetet med att säkerställa att tredjeländer tar emot sina egna medborgare, vilket de har en folkrättslig förpliktelse att göra. Där krävs en oerhört intensiv diplomati för att säkerställa att de faktiskt gör detta. Man behöver jobba med biståndet och med andra delar för att de ska förmås att ta tillbaka sina egna medborgare.

Vi har nu inrättat en särskild statssekreterargrupp för att säkerställa att man, från Justitiedepartementet till Utrikesdepartementet, talar med en och samma röst och ser till att använda alla verktyg som finns för att få till ett fungerande återvändande. Detta är något som jag önskar att man hade gjort för mycket länge sedan.

Som jag nämnde jobbade vi under det svenska ordförandeskapet också intensivt för att använda de verktyg som faktiskt finns, bland annat påtryckningar när det gäller viseringspolitiken, gentemot länder som inte sköter sig och som inte tar emot sina egna medborgare. Där har vi glädjande nog redan sett resultat.

Anf. 110 OLA MÖLLER (S):

Herr talman! Det är intressant att statsrådet plötsligt återfaller i rollen som riksdagsledamot och börjar interpellera mig här och ställa frågor.

När det gäller återvändandet och tredjeländ är det en konstig ordning att dra ned på biståndet. Man kan titta på till exempel Palestina. Där tar man bort hela biståndet, och sedan förväntar man sig att de ska ta emot människor. Det är ju inte så att länder blir mer stabila då. De push-faktorer som finns i länderna blir inte bättre av att man drar ned på biståndet, tvärtom.

Den socialdemokratiska regeringen har varit väldigt duktig när det gäller den typ av avtal som behövs. Vi hade till exempel Marocko och gatupojkarna. Det fick stor effekt, och problemet med de marockanska gatupojkar som var här löstes. När det gäller avtalet med Irak, där migrationsministern och även Sverigedemokraterna tog åt sig äran för att ha utvisat folk till Irak, var det ju vi som ordnade fram det inom ramen för EU under vår regeringsperiod.

Det avtal som den moderata regeringen tecknade med Irak 2008 implementerades däremot aldrig, utan i stället infördes migrationslagar som satte oss i 2014 års flyktingkris. Historieskrivningen om vem som har gjort vad är lite märklig.

När det gäller preskriptionstiderna har jag absolut ingenting emot att vi tittar över och diskuterar dem. Vi har också gått med på anhörighetsfrågan, för det var en sak vi höll med om. Om man tittar på återvändandecenter, inre utlänningskontroll och så vidare ser man dock att det är våra utredningar och förslag som regeringen har burit vidare.

Alla de stora, svulstiga grejerna, där man bryter mot rättsstatens principer och där man börjar dra tillbaka gynnande förvaltningsbeslut och liknande, har vi däremot inte sett någon leverans på. Därför frågar jag återigen migrationsministern: Vad är målbilden för hur många andelsmässigt som kommer att återvända när ni är klara med all er politik? Vad är målet?

Anf. 111 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Socialdemokraterna införde inte bara en utan två gymnasielagar som direkt underminerar återvändandet. Spårbyte är en annan sak som både Migrationsverket och Delegationen för migrationsstudier har pekat på är försvårande för det frivilliga återvändandet. Trots detta ville S utreda hur det skulle bli enklare och hur fler skulle kunna omfattas av spårbyte. Och när riksdagen röstade om att stoppa spårbytet röstade S nej tillsammans med MP och V.

När vi nu föreslår och faktiskt också inrättar återvändandecenter raljerar Socialdemokraterna om läger, trots de uppenbara svårigheter som EBO medför när det gäller myndigheternas återvändandearbete. Det bidrar också till en allvarlig segregation.

När vi föreslår att det offentliga ska arbeta tillsammans för att utvisningsbeslut ska verkställas raljerar S om angiverilag, och S-styrda kommuner fortsätter att betala ut ekonomiskt stöd till personer som befinner sig illegalt i Sverige. Varje år under åren 2018–2022 minskade antalet återvändande, men nu vänder utvecklingen uppåt igen. Detta tycker jag är väldigt positivt.

S påstår sig nu uppenbarligen vara för en stram invandring och ett ökat återvändande, men när S styrde gav man de facto Miljöpartiet veto i migrationspolitiken. Återvändandet underminerades varje år som S hade makten. Nu är det positivt att utvecklingen vänder.

För att svara på interpellantens fråga är min målsättning naturligtvis att alla som har fått nej på sin asylansökan också ska lämna landet. Men detta bygger på att även S-styrda kommuner är med och hjälper till.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:338 om palestiniernas rätt till skydd i Sverige

Anf. 112 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Tony Haddou har frågat mig vilka generella initiativ jag avser att vidta för att asylsökande från Gaza ska beviljas skydd i Sverige i enlighet med asylrätten samt vilka generella initiativ jag avser att ta för att säkerställa att Migrationsverket uppfyller Sveriges internationella konventionsåtaganden.

Migrationsverket bevakar noggrant händelseutvecklingen i Gaza. Myndighetens aktuella bedömning är att rådande situation är mycket oroande och medför en stor osäkerhet och instabilitet. Migrationsverket har därför beslutat om verkställighetsstopp till Gaza, vilket innebär att Migrationsverket inte verkställer lagakraftvunna avvisnings- eller utvisnings-

beslut till Gaza så länge som stoppet gäller. Ett beslut om verkställighetsstopp hindrar dock inte att myndigheten avgör ansökningar om asyl.

Som statsråd kan jag inte uttala mig om Migrationsverkets bedömningar i enskilda ärenden. Skyddsbehov i asylärenden prövas individuellt av Migrationsverket, och den som bedöms ha behov av internationellt skydd beviljas uppehållstillstånd i enlighet med utlänningslagen. Ett beslut som går den enskilde emot kan överklagas till migrationsdomstol.

Migrationsverket har i sina bedömningar att ta hänsyn till Sveriges åtaganden enligt internationella konventioner. Regeringen anser att det är viktigt att asylprocessen är rättssäker och att den har en hög legitimitet, och jag följer Migrationsverkets arbete på detta område. I syfte att stärka kvalitet, enhetlighet och rättssäkerhet gav regeringen i december 2023, i enlighet med en överenskommelse i Tidöavtalet, ett uppdrag till Statskontoret att göra en översyn av asylprocessen. I uppdraget ingår att se över behovet av en extern tillsynsfunktion eller inspektion på migrationsområdet. Uppdraget ska redovisas senast den 7 oktober 2024.

Anf. 113 TONY HADDOU (V):

Herr talman! I över 100 dagar har Gaza fullskaligt angripits av israelisk militär. Det är världens mest intensiva bombningar av civila palestinier, deras hem, sjukhus, flyktingläger och skolor. Den humanitära situationen i Gaza är ofattbar. Israel har strypt tillgången till vatten, mat och el, och palestinerna lider av akut hungersnöd. Hittills har 25 000 palestinier dödat av ockupationsmakten. Majoriteten av dem är kvinnor och barn. Nästan hela befolkningen på 2 miljoner människor har drivits på flykt inom Gaza eftersom de är inlåsta. De platser som de blir anvisade att fly till är de platser som Israel bombar.

Gaza är världens farligaste plats – en mänsklig katastrof. Och det går inte att se denna utveckling som någonting annat än att den har som mål är att förinta palestinier.

Det är mot denna bakgrund som jag har ställt mina frågor till migrationsministern, eftersom Migrationsverket har infört ett tillfälligt verkställighetsstopp av avvisnings- och utvisningsbeslut till Gaza enligt en rättslig bedömning som nu är över tre månader gammal och över en situation som enbart har eskalerat och förvärrats efter det.

Tänker statsrådet ta några generella initiativ för att asylsökande från Gaza ska beviljas skydd i Sverige i enlighet med asylrätten? Och tänker statsrådet vidta några generella åtgärder för att säkerställa att Migrationsverket uppfyller Sveriges internationella konventionsåtaganden? Den bedömning som nu föreligger är oacceptabel med tanke på situationen i Gaza. Och jag hävdar att det strider mot asylrätten att inte bevilja dem skydd i Sverige. Att palestinier är flyktingar och måste ges skydd kan inte göras tydligare.

Asylsökande som är därifrån ska inte riskera att utvisas till ett omfattande och urskillningslöst våld där alla och envar som befinner sig i Gaza riskerar sina liv. Av situationen att döma ser detta också ut att bli långvarigt. Grundstenen i flyktingkonventionen är dessutom att man inte får utvisa en flykting om denna riskerar sitt liv. Men ett stopp räcker inte. Och om man inte ens lever upp till den viktigaste principen i asylprövningen är det svårt att se hur detta går i linje med asylrätten.

Migrationsministern säger i sitt svar att hon inte vill uttala sig om bedömningarna i enskilda ärenden. Men jag ställer inte mina frågor om de individuella skälen eller om de individuella bedömningarna, utan detta handlar om det allmänna säkerhetsläget och om det kan anses vara så allvarligt att palestinier bör få skydd.

Anser migrationsministern att det råder en sådan konflikt i Gaza nu att alla och envar riskerar skyddsgrundande behandling? Om migrationsministern inte ser problemet som lyser igenom i svaret, då är frågan hur länge hon anser att man kan pausa innan det blir ett problem. Eller låt mig formulera om frågan: Hur många fler bomber ska falla över palestinierna i Gaza för att migrationsministern ska förstå att de har rätt till skydd enligt asylrätten?

Anf. 114 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr talman! Interpellanten Tony Haddou skriver i sin interpellation att de asylsökande från Gaza måste beviljas skydd i Sverige. Detta skriver han efter att propalestinska sympatisörer i Sverige offentligt firade angreppet mot Israel den 7 oktober. Det är viktigt att nämna att detta var ett angrepp där det var uppenbart att civila israeler hade utsatts för övergrepp. Ändå firade propalestinska sympatisörer i Sverige detta angrepp.

Ledamoten Tony Haddou vill att fler palestinier ska få uppehållstillstånd i Sverige medan den importerade antisemitismen från Mellanöstern redan i dag gör livet otryggare för judar i Europa, med Israel–Palestina-konflikten som en katalysator.

Förstår inte ledamoten Haddou att en sådan invandring kommer att göra judarnas utsatta situation i Sverige ännu mer utsatt? Eller förstår han det men bryr sig inte?

Det finns en hel del underlag som visar att invandringen från Mellanöstern till Sverige och medföljandet av den antisemitism som är en del av vissa länders och organisationers strategi i Mellanöstern för att demonisera Israel har resulterat i att många judar antingen har lämnat Sverige eller funderar på att göra det.

Mot denna bakgrund vill ledamoten Haddou att ännu fler palestinier ska komma till Sverige. Här ser vi att Vänsterpartiet medvetet vill göra livet för judar i Sverige otryggare.

Vänsterpartiet är också det parti som i decennier har förnekat att det är just invandringen från Mellanöstern som har resulterat i judarnas utsatta situation i Sveriges storstäder. Trots det underlag som finns har de helt enkelt förnekat det. Samtidigt har de stämplat påståenden om en importerad antisemitism som rasistisk. Därmed kan ledamoten Haddou inte förstå konsekvenserna av sitt förslag. Men låt mig ändå försöka förklara.

Om Sverige börjar ta emot palestinier från krigets Gaza är det rätt sannolikt att många av dessa palestinier kommer att anlända till Sverige fyllda av krigets vrede. Och den grupp som de kommer att ge sig på då är Sveriges judar. De kommer helt enkelt att ta med sig kriget hit och fortsätta sitt krig här i Sverige med Sveriges judar som måltavlor.

Tony Haddou behöver inte lyssna på mig. Han kan åka till Rosengård i Malmö och ställa sig på en offentlig plats och bara fråga folk vad de tycker om judar. Om ledamoten lyssnar på svaren förstår han hur antisemitism har importerats från Mellanöstern och skapat en mycket farlig situation för judar i Sverige.

Genom detta förslag, där ledamoten Haddou vill att fler palestinier ska få uppehållstillstånd i Sverige, kommer den importerade antisemitismen i Sverige att stärkas, det är uppenbart.

Herr talman! Ser inte ledamoten Haddou konsekvenserna av sitt förslag? Anser inte ledamoten Haddou att den importerade antisemitismen har skadat Sverige nog? Hur kommer det sig att ledamoten Haddou prioriterar Gazabornas skyddsbehov framför svenska judars behov av trygghet?

Anf. 115 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Jag ska först säga några ord generellt om den fruktansvärda situationen i Gaza.

Den svenska regeringen har alltsedan terroristattacken den 7 oktober stått upp för några centrala och gemensamma europeiska ställningstaganden. Vi fördömer reservationslöst Hamas barbariska terrorattacker, och vi står bakom Israels självklara rätt att försvara sitt land och sitt folk. Israels rätt att försvara sig måste utövas i enlighet med folkkrätten och den internationella humanitära rätten. Civila måste alltid skyddas. Och eftersom Gaza är extremt tätbefolkat blir denna uppgift svårare och viktigare.

Humanitärt tillträde är fundamentalt. Alla parter i konflikten har enligt den humanitära rätten ett ansvar att se till att civilbefolkningens humanitära behov tillgodoses. Det är av yttersta vikt att skyndsamt, säkert och obehindrat humanitärt tillträde säkerställs och att humanitärt stöd når människor som är i behov av det.

När det sedan gäller själva prövningen av asyl och skydd kan jag, som jag tidigare sa, inte påverka eller ingripa i Migrationsverkets bedömningar i enskilda ärenden. Men jag vill vara väldigt tydlig mot Tony Haddou om att jag inte heller har rätt att styra deras rättsliga ställningstaganden generellt, vilket jag tycker antyds att jag har en möjlighet att göra. Om jag gjorde det tror jag nog att någon annan kollega skulle KU-anmäla mig.

En prövning av asyl och skydd är individuell. Utlänningslagen och den praxis som har utvecklats av Migrationsöverdomstolen understryker vikten av en individuell bedömning, och i enlighet med prövningsordningen prövas en person som söker skydd i Sverige först som flykting. Enligt flyktingkonventionen, svensk lag och EU-regler bedöms en person som flykting som har välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning, kön, sexuell läggning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp.

En person som söker skydd i Sverige kan bedömas som alternativt skyddsbehövande om personen löper risk att straffas med döden eller utsätts för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, liksom om man som civilperson löper allvarlig risk att skadas på grund av en väpnad konflikt.

Bedömningen av när en person riskerar att skadas allvarligt på grund av våld med anledning av en yttre eller inre väpnad konflikt är individuell men kan i vissa situationer i stället handla om en bedömning av när våldet riskerar att drabba alla. Som jag sa görs bedömningen av när detta krav är uppnått av Migrationsverket, och den bedömningen äger jag alltså inte rätt att påverka.

Anf. 116 TONY HADDOU (V):

Herr talman! Jag noterade att Sverigedemokraterna också gav sig in i debatten. Jag har bara en sak att säga till företrädaren för Sverigedemokraterna, som i fyra minuter pratade om judar: Påminn oss gärna i nästa inlägg om varför partiet Sverigedemokraterna bildades! Det vore bra om ledamoten gjorde det, tycker jag.

Herr talman! Låt mig påminna om att regering, riksdag och migrationsministern själv har fastslagit att målet för Sveriges migrations- och asylpolitik innebär att asylrätten ska värnas. Givet händelseförloppet i Gaza måste man leva upp till sina skyldigheter gentemot flyktingar, och det gör man inte nu. Det är det jag menar.

Detta är obegripligt, för vad är det som är oklart? Vad är det Migrationsverket eller migrationsministern anser är oklart gällande risken för generell våld i Gaza just nu? Det är dessutom väldigt uppenbart att våldet kommer att pågå länge. Palestinier beviljas fortfarande inte skydd i Sverige trots att alla och envar riskerar att utsättas för urskillningslöst våld genom Israels väpnade angrepp.

Trots att våldet har fortsatt att eskalera vidhåller Migrationsverket bedömningen att endast införa ett verkställighetsstopp. Man tar sig rätten till en paus i en situation där ett fullskaligt krig är uppenbart och där hela världen kan se detta. Ministerns svar är att Migrationsverket bevakar händelseutvecklingen. Ja, men hur mycket mer information behöver man för att ge skydd snarare än att ta paus? Att man inte agerar efter tre månaders bombningar – som blir mer intensiva för varje dag och som dödar civila palestinier och förstör deras hem, sjukhus, flyktingläger och skolor – är häpnadsväckande. Det är under all kritik att man inte uppdaterar detta.

Migrationsverkets avvaktande inställning är än mer anmärkningsvärd med tanke på att asylreglerna numera som huvudregel enbart ger asylsökande korta, tillfälliga uppehållstillstånd som omprövas efter tidsbegränsningens slut. Det är väl hela syftet med de tillfälliga uppehållstillstånden – att de ges och omprövas – men nu ges de inte ens, trots att Gaza utplånas steg för steg, dag för dag. Det är en dödszon och en massgrav.

Det vanliga enligt konventionsåtaganden och utifrån situationen i Gaza hade varit att bevilja uppehållstillstånd, men det gör man inte. Man inför ett verkställighetsstopp och bara avvaktar, och efter hundra dagar har man inte ens uppdaterat sitt ställningstagande – trots händelseutvecklingen i Gaza och trots att vi under denna period har hört uttalande efter uttalande från ockupationsmakten, som har uppmanat till fördrivning av palestinier och till upprättande av israeliska bosättningar i Gaza. Det har även varit uttalanden som prövas för pådrivande till folkmord i internationell domstol.

Migrationsverket agerar i strid med Sveriges internationella åtaganden genom att inte bevilja alla palestinier skydd i Sverige. Att palestinier är flyktingar kan inte göras tydligare än genom det som sker i Gaza just nu. Men trots att våldet ökar vidhåller Migrationsverket denna bedömning, och för varje minut förvärras situationen. Bara under vår debatt just nu dör flera barn och mammor, och flera skadas. Sjukhusen har varken medicin, vatten eller bedövning att operera med.

Prot. 2023/24:57

18 januari

Svar på
interpellationer

Vad är det som Migrationsverket eller migrationsministern anser är oklart gällande risken för generell våld i Gaza just nu? Det är dessutom väldigt uppenbart att våldet kommer att pågå länge. Hur mycket mer information om kriget behövs? Hela världen ser detta – men uppenbarligen inte migrationsministern eller Migrationsverket. Migrationsministern träder tillbaka och säger att hon inte kan göra särskilt mycket, men det går självklart att som minister ta generella initiativ gällande denna situation och skyddsgrunden.

Anf. 117 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr talman! Om ledamoten Haddou tittade på en karta skulle han se att det finns rätt många länder mellan Gaza och Sverige. Det är intressant att Egypten, som gränsar till Gaza, inte vill ta emot några migranter från Gaza. Inte heller de arabländer som under decennier använt det palestinska folket som en bricka i sin rivalitet med Israel vill ta emot migranter från Gaza.

I det läget menar interpellanten och ledamoten Tony Haddou att Sverige – som ligger i norra Europa, långt bort från Israel och Gaza – ska ta emot dessa människor. Ledamoten Haddou menar helt enkelt att Sverige ska ta det ansvar som egentligen ligger på arabländerna, det vill säga de länder som i decennier har piskat upp hat bland det palestinska folket för att använda palestinier som ett vapen mot israeler. Enligt ledamoten Haddou ska Sverige ta dessa arabländers ansvar och bevilja palestinier uppehållstillstånd i Sverige.

Många av dessa arabländer är på många sätt rikare än Sverige och skulle lätt kunna ta emot migranter från Gaza. De väljer att inte göra det och väntar på att makthavare i något europeiskt land ska vara obetänksamma nog att ta dessa arabländers ansvar. Sverige brukade vara det land som duperades och tog emot migranter som egentligen var andra länders ansvar, men den tiden är slut. Sverige är inte längre världens socialbyrå.

Gazabor från ett krig som pågår långt härifrån har ingenting i Sverige att göra. De får vända sig till första säkra land. Länder som Qatar, Turkiet och Iran, som är allierade med Hamas som startade detta krig, har ett stort ansvar. Sverige ska inte bära denna börda. Kriget i Mellanöstern ska inte betunga det svenska folket.

Anf. 118 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Som jag sa tidigare följer Migrationsverket händelseutvecklingen i Gaza noggrant och uppdaterar löpande verksamheten med ny landinformation. Migrationsverket uppdaterar också rättsliga ställningstaganden som ligger till grund för prövningen av ansökningar om skydd, och det görs naturligtvis löpande när det behövs.

Migrationsverket fattade som bekant beslut om verkställighetsstopp gällande Gaza den 10 oktober. Det innebär att verkställighet av lagakraftvunna avvisnings- och utvisningsbeslut till Gaza tillfälligt stoppas, det vill säga inhiberas. Migrationsverket prövar och avgör dock asylärenden från Gaza. Verkställighetsstoppet hindrar alltså inte Migrationsverket från att pröva ansökningar om skydd.

Naturligtvis har Migrationsverket att i sina bedömningar ta hänsyn till Sveriges åtaganden enligt internationella konventioner, precis som Tony Haddou nämnde här. Är man inte nöjd med Migrationsverkets bedömning utifrån dessa har man också möjlighet att få ytterligare prövning i domstol.

Jag vill också framhålla att det fortsatt inte är särskilt många palestinier som kommer till Sverige. Antalet palestinier och statslösa som söker asyl i Sverige minskade under 2023, och ingen ökning har setts under hösten och vintern 2023/24. Det finns ingen statistik över hur många av dem som söker som har sin hemvist i Gaza, men totalt sökte 83 palestinier asyl i Sverige under 2023, vilket är en halvering jämfört med året innan. De flesta palestinier som söker asyl i EU söker sig i dagsläget i stället till Grekland och Belgien.

Anf. 119 TONY HADDOU (V):

Herr talman! SD ville såklart inte, efter att ha pratat så mycket om judar, förklara varför man bildades. Det hade man kunnat förklara här under interpellationsdebatten.

Som ministern sa kommer det inga ansökningar från palestinier från Gaza. De är ju inlåsta i Gaza och bombas av Israel just nu; det är ju därför det inte kommer några ansökningar från dem. Jag pratar om dem som är här; det är ju dessa människor det gäller.

Ministern har ett ansvar att se till att asylrätten värnas. Denna debatt handlar ju om att asylrätten måste värnas. Jag menar att den inte värnas nu, med detta ställningstagande, och att man inte ger dem det skydd de har rätt till.

Ministern har också ansvar för att vi uppfyller våra konventionsåtaganden. Internationell rätt, i synnerhet asylrätten, skapades inte för dagar av fred och frihet utan för svåra tider då mänskligheten visar sina värsta sidor. Efter andra världskrigets förintelse och faror, som hade drivit 60 miljoner människor på flykt, kom insikten att det behövs ett löfte mellan stater om att i framtiden skydda människor när de är på flykt undan krig, förföljelse och tortyr. Det löftet har Sverige skrivit under.

Vi har en migrationsminister som ska se till att vi följer detta konventionsåtagande, men med den linje och den rättsliga bedömning som Migrationsverket nu har ger man inte människor det skyddet. Man sätter helt enkelt ett stopp, vilket är helt fel. Det är i strid med asylrätten. Det finns tydlig information om vad som händer i Gaza. Skyddsgrunden kan inte göras tydligare.

Anf. 120 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Vi har ju en sådan ordning i Sverige att vi inte har ministerstyre. Jag har gärna ett separat seminarium med Tony Haddou om huruvida detta borde ändras, men som läget är nu, vilket är det jag har att rätta mig efter, är det myndigheter som gör bedömningar i de enskilda fallen och tar fram rättsliga ställningstaganden. Om man inte är nöjd med det kan man som sagt överklaga till domstol. Domstolen har, precis som Migrationsverket, att följa de internationella åtaganden som vi lyder under.

Jag vill löpande säkerställa att vi fortsätter att hålla hög kvalitet i migrationsprocessen. Därför har vi i enlighet med Tidöavtalet gett Statskontoret i uppdrag att göra en översyn av asylprocessen i syfte att stärka kva-

Prot. 2023/24:57
18 januari

Svar på
interpellationer

litet, enhetlighet och rättssäkerhet. Detta uppdrag ska som sagt redovisas den 7 oktober 2024.

Bedömningen när det gäller det enskilda område som denna interpellation berör kan jag som statsråd inte gå in och överpröva hos Migrationsverket, vilket jag tror att interpellanten är väl medveten om.

Jag vill avslutningsvis tacka för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:253 om språkcentrum för nationella minoritetsspråk

Anf. 121 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Herr talman! Mirja Räihä har frågat mig om jag och regeringen är beredda att ta steget att utvärdera, och överväga att permanenta, de ekonomiska resurser som tilldelas språkcentrum för nationella minoritetsspråk med syftet att säkerställa deras långsiktiga överlevnad och fortsatta arbete för att bevara och främja nationella minoriteters kulturarv och språk.

Under min tid som kulturminister har jag haft förmånen att träffa flera företrädare för de nationella minoriteterna i enskilda möten, på verksamhetsbesök och i särskilda samråd. Flera har lyft fram vikten av och glädjen i att få tala sitt minoritetsspråk och att språket är en bärare av kultur, kunskap och minnen. Samtidigt finns det också en enorm sorg hos de människor som har tappat sitt språk och hos dem där språket inte förs över till nästa generation.

De nationella minoritetsspråken är en del av vårt gemensamma kulturarv, och det allmänna har därför ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Från mina möten vet jag att språkcentrumens verksamhet är både efterlängtd och uppskattad. Regeringen följer språkcentrumens arbete noggrant och tar självklart del av de redovisningar som lämnas av ansvariga myndigheter. Jag har själv besökt språkcentrumet för meänkieli i Övertorneå och tagit del av den fina verksamhet som bedrivs där.

Jag kan konstatera att språkcentrumen har bidragit till kunskapsspridning om de nationella minoritetsspråken och att förutsättningarna för minoritetsspråkens bevarande har förbättrats tack vare språkcentrumens verksamhet.

Förstärkningen av minoritetspolitiken ligger fast, och regeringen vill fortsätta att prioritera språkcentrum inom ramen för den nationella minoritetspolitiken under 2024. Som ledamoten säkert förstår kan jag inte föregripa kommande budgetprocesser, men regeringen är angelägen om att fortsätta arbeta för det minoritetspolitiska målet och att bevara och främja de nationella minoritetsspråken.

Anf. 122 MIRJA RÄIHÄ (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det finns en finsk ståuppkomiker som heter Ismo Leikola. Han har en föreställning om det finska språket och om hur enkelt det är att lära sig.

Det räcker med två ord: No niin. Alla ska kunna förstå vad det betyder, beroende på hur man säger det. Det är lite för enkelt men ändå rätt roligt.

Språkcentrum för nationella minoritetsspråk har en oerhört viktig roll. Det övergripande uppdraget för språkcentrumen är att tillgodose den aktuella minoritetens behov och rätt att återta språket genom att aktivt främja och stimulera ökad användning av språket, stärka enskildas förutsättningar att bruka och återta språket samt sprida kunskaper om språket och hur det kan revitaliseras. Det långsiktiga målet med åtgärderna är att öka användningen av språken både på individnivå och i samhället i stort samt att främja en fungerande överföring av de nationella minoriteternas språk och kultur till nästa generation.

I juni 2018 fick Isof i uppdrag av regeringen att utreda hur språkcentrum för de nationella minoritetsspråken kan organiseras. En första redovisning lämnades i februari 2019, med förslag på inrättande av språkcentrum för finska och meänkieli. I oktober samma år kom förslag som gällde jiddisch och romska.

I oktober 2021 aviserade regeringen en satsning på nationella minoritetsspråk, och i regleringsbrevet för 2022 fick Isof ett uppdrag som handlade om detta. Nu finns språkcentrumen på plats, och de har antagit de första verksamhetsplanerna. Detta tar ju lång tid.

Herr talman och statsrådet! Minoritetsspråken har genom decennierna hanterats på oerhört olika sätt, och synen på minoritetsspråkens ställning har ändrats. Familjerna ser inte längre ut som förr. Jag kan relatera till mitt eget liv och mina egna barn, som är födda 1979, 1984 och 1986 och som alltså är medelålders män i dag. Då var man ofta gift med en finne. Man pratade finska hemma och överförde språket och kulturen, alltifrån finsk tango till all annan finsk kultur, till sina barn. Det var ett naturligt sätt för barnen att lära sig språket. Förskolan kunde se att barnen utvecklades till tvåspråkiga individer när skolan började.

Dessa barn blev vuxna män, och då trädde de svenska svärdöttrarna in i familjen. Då var det inte riktigt lika lätt längre. Då blev det betydligt svårare att bära fram språket, och därmed kulturen och rötterna, till barnbarnen. Familjerna ser annorlunda ut i dag, och därför är behoven andra.

Det finns givetvis behov av förskolor med inriktning på minoritetsspråk, och det finns behov av äldreomsorg på minoritetsspråk. Om vi blir gamla och drabbas av minnessjukdom tappar vi det inlärd språket och återgår till det språk vi lärde oss först. Här har språkcentrumen en oerhört viktig roll för att stötta kommunernas minoritetssamordnare i arbetet med de frågor som man är skyldig att arbeta med.

Jag har inte krävt i min interpellation att statsrådet nu ska komma med svar om hur mycket medel det kommer att finnas i kommande budgetar, men som det ser ut nu försvårar den nuvarande budgeteringen rekryteringen till språkcentrumen. Språkcentrumen är inte ett projekt på några år, utan det handlar om att långsiktigt arbeta med de frågor som finns i uppdraget för språkcentrumen. Därför skulle ett löfte om att verksamheten ska kunna vara permanent vara välkommet och viktigt för framtiden, framför allt för dem som driver språkcentrumen och för dem som arbetar där.

Kan statsrådet åtminstone börja fundera över hur regeringen ska kunna permanenta verksamheten för språkcentrum, som vi har krävt i två budgetar, för att kunna ge trygghet till samtliga språkcentrum som finns?

Anf. 123 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Herr talman! De nationella minoritetsspråken och deras kultur måste bevaras, utvecklas och leva vidare. Språkcentrumen, som vi lyfter fram i denna debatt, har spelat en stor och viktig roll och har framgångsrikt bidragit till just detta. Regeringen lyfter i många olika sammanhang bevarandet av våra minoritetsspråk och deras kultur och understryker deras betydelse. Det är tydligt att regeringen prioriterar det man pratar om och även hur man prioriterar medel. Jag uppfattar att också Socialdemokraterna ser positivt på det regeringen har gjort hittills, till exempel extrasatsningen på Samling för judiskt liv. Det är en långsiktig och riktig satsning, som Socialdemokraterna säger sig vilja se mer av.

Statsrådet har på ett föredömligt sätt redogjort för varför regeringen inte kommer att kunna föregripa budgetprocessen. Hon har också redogjort för hur viktig frågan är för regeringen, och jag delar uppfattningen att det är angeläget att vi fortsätter att arbeta för att bevara och stärka minoritetsspråken i de politiska målen. Jag är också stolt över att man redan nu har tagit tydlig ställning för att stärka och stötta upp våra minoriteter när det gäller både kulturarv och språk.

Anf. 124 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för en viktig interpellation. Det handlar både om språkcentrumen och den övergripande frågan hur vi ska se till att våra nationella minoritetsspråk får förutsättningar att leva vidare och inte bara bli antika språk utan språk som talas och lever vidare.

Språkcentrumens verksamhet har varit viktig för att både öka kunskapen om och bevara och främja de nationella minoritetsspråken. Låt mig åter påpeka att jag givetvis inte kan föregripa budgetprocessen och ge några pengabesked, men att detta är en viktig verksamhet och att språkcentrumen gör stora insatser för våra nationella minoritetsspråk hoppas jag framgick tydligt av mitt svar.

Låt oss komma ihåg att regeringen även har gjort andra satsningar. Språkcentrumen är en viktig pusselbit, men det har också gjorts andra satsningar för att främja de nationella minoritetsspråken. Det finns ett särskilt handlingsprogram, som utgår från stärkandet av de nationella minoritetsspråken. Regeringen har också vid ett flertal tillfällen förstärkt bidragen till språkrevitalisering, och dessa pengar fördelar Isolf.

För bara drygt en vecka sedan meddelade regeringen dessutom att Äldreomsorgslyftet ska kunna användas för att utbilda i våra nationella minoritetsspråk. Jag tror att detta kommer att vara en viktig pusselbit i det ledamoten efterfrågar: Hur ser vi till att familjer får tillgång till det de har rätt till för att kunna tala sitt minoritetsspråk och att äldre människor som tappat sitt andraspråk men har kvar sitt modersmål får möjlighet att göra sig förstådda på det när tanken sviktar?

Jag ser fram emot att detta arbete implementeras och att det också skapas en utbildningskedja, för en sak som jag hör när jag träffar de nationella minoriteterna är att det är svårt att hitta personal som kan tala de nationella minoritetsspråken till förskolor och äldreboenden. Här tror jag att vi har en resa att göra när det gäller att bygga ihop kunskapskedjan hela vägen, även när det kommer till medarbetare som ska jobba inom förskola, skola och äldreomsorg.

Anf. 125 MIRJA RÄIHÄ (S):

Herr talman! Jag tror mig ändå veta att det finns stora skillnader i Sverige när det gäller vad som ingår som rättigheter i de kommuner som är förvaltningsområden. Det är lätt i Stockholm. Senast jag räknade fanns det 13 förskoleavdelningar med inriktning på finska, och på Söder finns en förskoleavdelning som har fokus på meänkieli och samiska. Det finns två äldreboenden med tvåspråkig personal, och det finns två sverigefinska skolor. Men i andra kommuner är det svårare. Luleå sägs vara bäst på förskoleverksamhet på finska, men mitt lilla barnbarn Juni Maria kom inte in för att kön var så lång. Detta kan leda till språkdöd.

Språkcentrumens uppdrag är omfattande och inget kortsiktigt projekt på få år. De ska verka för språkbärare i hela landet och regelbundet analysera behoven och språksituationen för respektive minoritet. De ska samla och förmedla goda exempel och erfarenheter av språkrevitalisering på nationell, lokal och internationell nivå. Givetvis ska de också stödja familjer i språköverföringen och individer i språkanvändningen. De ska också stödja andra aktörer inom revitaliseringsarbetet och samverka med övriga språkcentrum och med kommuner, regioner, utbildningsaktörer, resursbibliotek, myndigheter, föreningar och organisationer i hela landet. Språkcentrumen har alltså ett otroligt brett uppdrag för att de verkligen ska kunna arbeta med våra minoritetsspråk. De ska givetvis också informera om minoriteternas språkliga rättigheter och synliggöra språket i samhället.

Även kommunernas minoritetssamordnare är viktiga spindlar i detta nät, och det är viktigt att det finns ett aktivt samarbete mellan dessa och språkcentrumen.

Herr talman! Språkdöden riskerar att bli verklighet i tredje generationen, och i viss mån finns den redan. Två samiska språk är på utdöende enligt det samiska språkcentrumet, och jag ser språkdöd även när det gäller det största minoritetsspråket, finskan. Många av oss som ingår i minoriteterna har inte hela familjen här. Mina barnbarn har sin gammelfarmor i Finland, 86 år och pigg. Men de kan inte kommunicera med henne. När kommunikationen upphör blir också rötterna otydliga för barnen. Var kommer jag ifrån? Vem är jag egentligen? Här tror jag att språkcentrumen kan spela en viktig roll.

I sitt svar lovar statsrådet att regeringen kommer att prioritera arbetet med språkcentrumen under 2024. Vad ger detta för signaler till verksamheterna när det gäller att kunna jobba långsiktigt? Nu är det 2024. Anser statsrådet att denna prioritering bör fortsätta även efter 2024? Jag frågar inte efter budgetmedel utan efter något slags bekräftelse på att språkcentrumen kommer att få fortleva, för deras jobb kommer att ta decennier, inte några år.

Anf. 126 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Herr talman! Jag delar bilden att det behöver bli möjligt att använda sitt minoritetsspråk i vardagen på fler ställen än i Stockholm. Under min tid som kulturminister har jag haft möjlighet att resa runt i Sverige och träffa våra minoriteter på flera olika sätt och i olika konstellationer.

Det är bara att konstatera att det här är ett bekymmer. Kommunerna, speciellt förvaltningskommunerna, bär ett stort ansvar. Och jag vet att kommunerna sliter med den här uppgiften. Jag är helt säker på att kommunerna vill uppfylla sina åtaganden när det kommer till nationella minorite-

ter och språken. Men de sliter med frågan om rekrytering, och de sliter med frågan om hur vi ska kunna se till att få ihop en utbildningskedja där vi också får ut medarbetare, personal, lärare och undersköterskor som får med sig denna kompetens.

Det är också därför det är viktigt för regeringen att ta steg i den riktningen, vilket vi nu gör med till exempel Äldreomsorgslyftet. Vi ser till att medlen till det också ska kunna användas i det här syftet.

Också när det kommer till det arbete som har att göra med språkrevitalisering delar jag ledamotens bild av att det är någonting som behöver ske genomgripande och över tid. Det är ingenting som kommer att gå på ett år, fem år eller ens tio år.

Vi måste komma ihåg att våra nationella minoriteter är en del av vårt gemensamma kulturarv. Språken är en del av vårt gemensamma arv. De är en del av vår gemensamma historia i Sverige, och därför bär samhället och framför allt staten ett stort ansvar för att se till att språkrevitaliseringen fungerar och att det går att upprätthålla våra nationella minoritetsspråk över tid.

Sedan är det en annan fråga hur det ska ske och i vilka former. I dag har vi en form för det. Jag kan i dag inte utlova att den formen kommer att bestå. Jag säger inte att den ska det, och jag säger inte att den inte ska det. Jag säger att jag inte kan lämna besked i frågan.

Men det jag kan ge besked om är att den form som finns i dag med språkcentrum, som gör ett fantastiskt jobb, är regeringen väl medveten om. Vi ser fram emot att ta del av de redovisningar och rapporter som nu kommer om hur man har jobbat under det gångna året. Detta ska vi ta med när vi tittar på hur framtiden ska se ut för språkrevitaliseringen för de nationella minoritetsspråken i stort.

Anf. 127 MIRJA RÄIHÄ (S):

Fru talman! Jag håller med statsrådet, för jag vet också att rekrytering av tvåspråkig personal är väldigt svårt. Det är givetvis en gedigen fråga för kommunerna att jobba med att få den tvåspråkiga personalen. Däremot tror jag inte att man kan utbilda tvåspråkig personal, för det här är rätt svåra språk.

Man kan lösa problemen på olika sätt. Jag har sysslat med äldreomsorgsfrågor och har haft förslag på lösningar, men tyvärr satt jag inte i majoritet då. Jag vet också hur det blir för de äldre när det svenska språket försvinner och man inte kan göra sig förstörd på sitt eget språk. Det blir en rätt förtvivlad situation.

Vi har i de två senaste budgetarna, både för 2023 och 2024, yrkat på att man ska permanenta verksamheten med språkcentrum. Och vi lär fortsätta att med en dåres envishet kräva att man ger en möjlighet till språkcentrum att fortsätta med sitt arbete, för precis som jag sa är det här inte ett projekt på två tre år. Det här är någonting som vi behöver göra i fem sex decennier eftersom det är så pass många som har tappat språket.

På universiteten säger man att det är allt fler som söker till enstaka kurser för att läsa finska, till exempel, för att kunna återta språket. Någonstans är det viktigt, och jag kan utifrån mig själv intyga att språket försvinner så himla snabbt. När de vuxna sönerna flyttade hemifrån hade jag ingen att prata finska med hemma, annat än katterna. Sedan märker jag helt plötsligt att jag inte längre kan, och när det blir så behöver man hantera

det själv. Men för våra barns och barnbarns skull behöver språkcentrumen fortsätta.

Prot. 2023/24:57
18 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 128 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Jag vill verkligen börja med att uttrycka tacksamhet gentemot ledamoten för dagens debatt om språkcentrum för de nationella minoritetsspråken. Jag tycker att det här är en genuint viktig fråga, och jag delar engagemanget. Det gläder mig också att ledamoten har detta engagemang i frågan.

Allmänhetens kunskap om Sveriges nationella minoriteter och även om de nationella minoritetsspråken är låg i dag. Det finns också en genuin oro hos språkbärarna för att de nationella minoritetsspråken dör ut på sikt.

Därför känns det väldigt bra att vi har kunnat ha denna debatt i dag och lyfta exempel på hur man kan arbeta för att bevara och främja våra nationella minoritetsspråk. Jag är övertygad om att det är genom den typen av goda exempel vi kommer att kunna höja kunskapen om våra nationella minoritetsspråk men också skapa förutsättningarna för att hålla dem levande.

Även om regeringen i dag inte kan lämna några besked om finansiering i framtiden vill jag återigen understryka regeringens vilja att fortsätta arbeta för det minoritetspolitiska målet och för att bevara och främja våra nationella minoritetsspråk för kommande generationer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:323 om arbetsmiljöstrategin

Anf. 129 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Johanna Haraldsson har frågat mig vilka initiativ jag och regeringen tagit som ett resultat av regeringens arbetsmiljöstrategi samt vilka reformer jag menar är nödvändiga för förstärkt förebyggande arbetsmiljöarbete på svenska arbetsplatser.

Jag vill börja med att tacka för frågan och understryka att jag delar Johanna Haraldssons engagemang i arbetsmiljöfrågor.

År 2021 presenterade den dåvarande regeringen i en skrivelse till riksdagen en arbetsmiljöstrategi. Det övergripande målet för strategin överensstämmer med målet för arbetslivspolitikerna om goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män. Vidare ingår delmålet om en arbetsmiljö som förebygger ohälsa och olycksfall, som motverkar att människor utestängs från arbetet, som tar hänsyn till människors olika förutsättningar och som bidrar till utveckling av både individer och verksamhet.

Strategin innehåller utöver nämnda mål inom arbetslivspolitikerna även fyra delmål: ett hållbart arbetsliv, ett hälsosamt arbetsliv, ett tryggt arbetsliv samt en arbetsmarknad utan brott och fusk. Regeringen arbetar målmedvetet för att nå dessa delmål; bland annat finns nu alla sju arbetslivskriminalitetscenter på plats. Dessa center fungerar som nav för myndigheternas arbete mot arbetslivskriminalitet.

Vad avser reformer finns ett tydligt regelverk redan på plats genom arbetsmiljölagen (1977:1160). Lagstiftningen bygger på att arbetsgivaren samverkar med arbetstagarna i syfte att åstadkomma en bra arbetsmiljö. Det är arbetsgivarna, arbetstagarna och deras representanter som tillsammans bedriver det dagliga arbetsmiljöarbetet på de enskilda arbetsplatserna. Det är och kommer fortsatt att vara det systematiska och förebyggande arbetsmiljöarbetet som är grunden till en god arbetsmiljö. Detta måste vara en naturlig del av verksamheten för alla arbetsgivare, såväl stora som små.

Men mot bakgrund av det gångna årets mörka utveckling avseende arbetsrelaterade dödsfall är det tydligt att ansvariga aktörer behöver göra mer för att stärka det förebyggande arbetet. Jag har därför kallat till mig representanter för arbetsmarknadens parter för att lyssna in vilka åtgärder de ser som kan stärka det förebyggande arbetet.

Avslutningsvis, som jag svarade Johanna Haraldsson på en skriftlig fråga den 7 juni 2023, anser jag – och det gäller oförändrat – att Sverige har en ambitiös arbetsmiljöstrategi med en inriktning för arbetsmiljöarbetet på nationell nivå. Den är även väl förankrad såväl hos myndigheterna på området som hos arbetsmarknadens parter. Arbetet med att nå målen i strategin fortsätter.

Anf. 130 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Vi är i mångt och mycket överens om vad vi behöver göra för att nå målet om att ingen ska behöva sätta livet till på grund av arbetet eller på arbetet.

Den strategi som vi ska debattera i dag är den strategi som den socialdemokratiska regeringen lämnade till riksdagen som en skrivelse i februari 2021. Den är väl förankrad och omfattande och låg då till grund för regeringens arbete med arbetsmiljöfrågorna. Precis som vi just hörde från Paulina Brandberg säger sig också den nuvarande regeringen jobba vidare efter strategin.

Strategin innehåller också en nollvision. Ingen ska behöva dö på grund av jobbet. Givetvis handlar det om att man inte ska behöva dö *på* jobbet, men också om att man inte ska behöva drabbas av ohälsa och dö i förtid på grund av arbetet.

Strategins mål är ett hållbart arbetsliv som gör att alla kan jobba ett helt arbetsliv, ett hälsosamt och tryggt arbetsliv där man inte ska riskera liv och hälsa på jobbet och en arbetsmarknad utan brott och fusk.

Detta kräver stora insatser från alla aktörer – från regeringen och myndigheter, från arbetsmarknadens parter, från arbetsgivarna och från de anställda och deras skyddsombud. Alla arbetsgivare har skyldighet att tillsammans med de anställda och deras företrädare kartlägga risker och göra allt de kan för att se till att arbetsmiljön är trygg och säker. Detta arbete måste vara ständigt pågående.

Förra årets många dödsolyckor på svenska arbetsplatser och det faktum att tusentals varje år dör i förtid på grund av arbetsrelaterad ohälsa visar att det förebyggande arbetet måste prioriteras ännu mer på våra arbetsplatser. Enligt Arbetsmiljöverket skulle de flesta arbetsplatsolyckor aldrig ha hänt om man hade gjort det man ska enligt lagen. Om man hade gjort riskbedömningar, satt in de åtgärder som krävs för att minimera de risker man

upptäckt och jobbat systematiskt med arbetsmiljön hade olyckorna aldrig hänt.

Det kan också antas att färre hade blivit drabbade av ohälsa om man jobbat förebyggande och systematiskt med arbetsmiljön.

De här mest grundläggande reglerna om att man ska jobba systematiskt och förebyggande med arbetsmiljön har dock uppenbarligen inte tillräcklig tyngd hos arbetsgivarna. Kopplat till fysiska risker i arbetsmiljön kan arbetsgivaren få sanktionsavgifter utdömda om man inte uppfyller kraven. Gör man inte det man ska så ska man bli straffad ekonomiskt.

Detta vill vi socialdemokrater ändra på, men jag undrar om regeringen vill det. Det finns färdiga förslag som skulle öka motivationen hos arbetsgivare att faktiskt jobba systematiskt och förebyggande med arbetsmiljön. Statsrådet och jag är överens om att det är tydligt att ansvariga aktörer behöver göra mer för att stärka det förebyggande arbetet, precis som statsrådet sa alldeles nyss. En av de aktörerna är ju regeringen.

Vad är regeringen beredd att göra för att stärka det förebyggande arbetsmiljöarbetet? Vad är regeringen beredd att göra för att se till att riskbedömningarna blir bättre och att de som i dag inte blir gjorda faktiskt blir av?

(Applåder)

Anf. 131 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! I går hade vi en debatt här i kammaren om dödsolyckor. Jag hamnade då i en diskussion med statsrådet Paulina Brandberg som jag upplever att vi inte riktigt blev klara med, så jag tänkte ta chansen i dag. Det hon ville prata lite mer med mig om var skyddsombuden, som ju är väldigt viktiga för arbetsmiljöarbetet, både för att förebygga faror och för att upptäcka dem.

Jag fick frågan hur jag såg på skyddsombud som inte var valda av facket. Då måste jag ställa frågan tillbaka till statsrådet. Om skyddsombuden utses av fackliga organisationer och representanter omfattas de av förtroendemannalagen, som ger dem ett skydd. Det finns anledningar till det, som att skyddsombuden ska få en bra utbildning och ledig tid till den och att de inte ska halka efter lönemässigt på jobbet på grund av uppdraget. De ska också skyddas rent rättsligt – man ska inte kunna bli omplacerad och så vidare. Det är väldigt många saker som är listiga med att man omfattas av en skyddande lag.

Nu har ju Paulina Brandberg och regeringen inte kommit fram med något förslag, och vi ska inte föregripa någonting. Men rent hypotetiskt, hur skulle det se ut om vi skulle ha fler skyddsombud som inte var valda av en facklig organisation och inte omfattades av förtroendemannalagen? Hur tror statsrådet att de skyddsombuden skulle våga ställa krav på arbetsgivare utan att riskera repressalier? Vem ger dem stöd för att hindra att de omplaceras om de är lite ”besvärliga”? Om det blir en tvist, ska de då själva betala sina rättegångskostnader, eller är det någonting som staten ska göra?

De frågorna skulle jag jättegärna vilja ha svar på.

Anf. 132 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag vill först kommentera den del i statsrådets svar som beskriver den mörka utvecklingen i slutet av förra året angående antalet dödsolyckor, som då var väldigt stort. Även detta år har börjat mörkt i och

med att vi redan har dödsolyckor på våra arbetsplatser. Statsrådet anger att hon därför har kallat till sig arbetsmarknadens parter för att lyssna in vilka åtgärder de ser behövs för att stärka det förebyggande arbetet.

Att det krävdes denna utveckling för att biträdande arbetsmarknadsministern skulle kalla till sig parterna, att man inte har gjort det tidigare – hela strategin bygger ju väldigt mycket på de här delarna – och att det är på grund av denna utveckling man nu väljer att vilja samtala med parterna tycker jag är rätt anmärkningsvärt. Att man gör det är dock bra. Jag tycker att det ska vara en stående punkt i schemat och på dagordningen om man är statsråd på departementet för arbetsmarknad.

Fru talman! I går hade vi en partiledardebatt i kammaren där statsrådets statsrådskollega på samma departement, Johan Pehrson, i replikskiftet med Magdalena Andersson kom in på den strategi vi har i dag. Statsrådet har här i dag själv sagt att den är bra och att man tänker fortsätta jobba efter den, vilket vi har sett som jättebra. Johan Pehrson hävdade dock i gårdagens partiledardebatt att denna strategi med anledning av den utveckling vi sett den senaste tiden behöver revideras kraftigt.

Min fråga till statsrådet är: Är det strategin som är felet, eller är det att man inte jobbar tillräckligt hårt med att genomföra de åtgärder som måste till för att man ska leva upp till strategin? Ska fokus ligga på åtgärder för det förebyggande arbetet för att förbättra arbetsmiljön och leva upp till arbetsmiljöstrategin eller på själva strategin? Tycker statsrådet att strategin är bra och att man ska arbeta vidare med den efter 2025, eller tycker hon att strategin inte är tillräckligt bra?

Anf. 133 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill tacka ledamöterna för inläggen. Jag är glad att vi även denna sena eftermiddag kan diskutera dessa viktiga frågor.

Jag vill ta avstamp i en viktig aspekt. Den senaste månaden har vi på förekommen anledning pratat mycket om dödsolyckorna. Det är viktigt att vi gör det eftersom vi ser en hemsk utveckling. Men det är viktigt att vi inte glömmer det breda perspektivet, vilket också har lyfts fram av ledamöterna. Dödsolyckorna på arbetet är en del av tragedin. Men vi har också alltför många som skadas och blir sjuka och dör av arbetet.

Detta är också en viktig jämställdhetsfråga. Det finns stora könsskillnader. Det är män som dör på jobbet och i huvudsak kvinnor som blir sjuka av jobbet. Det är alltså viktigt att vi har den aspekten med oss när vi pratar om dessa frågor. När det gäller dessa frågor måste vi såklart ha en arbetsmiljöstrategi, en lagstiftning och ett arbete som hanterar problematiken i sin helhet.

Vad är regeringen beredd att göra? Vi måste såklart ha ett fungerande, systematiskt arbetsmiljöarbete, vilket precis har lyfts fram här. Då måste vi jobba bland annat med att göra det lätt att göra rätt, för dem som vill göra rätt. Där har regeringen bland annat utvecklat arbetet med skyddsombud, som nämndes här. Vi har också adresserat att vi måste gå på dem som inte vill göra rätt. Vi måste höja ambitionsnivån när det gäller att komma åt arbetslivskriminaliteten. Vi måste jobba inom båda områdena.

Jag tar gärna vid lite extra i fråga om skyddsombuden, som ledamoten Weidby tog upp och som vi pratade om i går. Som jag sa i går är det korrekt att det finns olika lagstiftningar som ger dem som är fackligt anslutna och

dem som inte är det olika skydd. Förtroendemannalagen gäller de fackliga skyddsombuden och ger ett bättre skydd.

Problemet är att vi har för få skyddsombud. Regeringen anser att skyddsombuden fyller en viktig funktion på våra svenska arbetsplatser. Det är ett problem att allt fler arbetsplatser saknar skyddsombud. Mot den bakgrunden har regeringen gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att titta på hur vi kan få fler skyddsombud generellt. Det gäller både de fackliga och de icke-fackliga skyddsombuden. Vi tycker att alla skyddsombud behövs.

I debatten i går frågade jag ledamoten Weidby om Vänsterpartiet vill ändra dagens lagstiftning och ta bort de icke-fackliga skyddsombuden och hur man i så fall ser på konsekvensen att vi får ännu fler arbetsplatser som står utan lokala skyddsombud. I dag vill jag bolla den frågan vidare till interpellanten Haraldsson.

Hur ser Socialdemokraterna på det, med tanke på den kritik som har riktats mot regeringen utifrån det uppdrag som vi har gett Arbetsmiljöverket? Vill Socialdemokraterna ta bort de icke-fackliga skyddsombuden? Hur ser man då på konsekvensen att vi kommer att få ännu fler arbetsplatser som står utan lokala skyddsombud?

Anf. 134 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Jag börjar med att svara på frågorna, även om jag tycker att det är märkligt att statsrådet ställer frågor till interpellanterna. Men så får man givetvis göra.

Först och främst kom inte kritiken mot att regeringen gav Arbetsmiljöverket uppdraget från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet eller några andra politiker. Det var inom den samlade fackföreningsrörelsen som man blev enormt orolig och drog slutsatsen att det är första steget mot att vilja skilja alla skyddsombud från fackföreningsrörelsen och därmed göra dem svagare. Det skulle i förlängningen resultera i att arbetsmiljöarbetet på våra arbetsplatser skulle bli lidande. Det är upp till bevis för regeringen att visa att man inte tänker att man ska skilja skyddsombuden från fackföreningsrörelsen. Vi får avvakta och se vad regeringen kommer att göra i frågan.

Socialdemokraterna vill inte ändra på regelverket för skyddsombuden, men vi vill att man tittar på hur skyddsombuden på arbetsplatserna kan stärkas så att vi får bra skyddsombud som har stöd från en fackföreningsrörelse och som har den kunskap som krävs för uppdraget.

Statsrådet talar också om att höja ambitionerna i arbetet mot arbetslivskriminaliteten. Problemet är att man inte tillför resurser i den utsträckning som krävs för att kunna höja ambitionerna och växla upp arbetet. Det är positivt att man tog arbetet vidare med att inrätta a-krimcentren som vi påbörjade under vår regeringstid. Men det är upp till bevis. Om man pratar om höjda ambitioner måste man kanske också titta på hur man ska se till att det verkligen går att inspektera fler arbetsplatser och växla upp arbetet mot arbetslivskriminaliteten.

Som ett resultat av arbetsmiljöstrategin, som interpellationen handlar om, såg vi socialdemokrater under vår regeringsperiod till att utreda och titta på en hel del frågor. Det gäller bland annat det som statsrådet själv lyfter upp: hur man ur ett jämställdhetsperspektiv skulle kunna förändra och stärka reglerna för att se till att skyddet är lika starkt för män och kvinnor på arbetsmarknaden.

Prot. 2023/24:57

18 januari

Svar på
interpellationer

Nu har en mängd underlag och förslag från utredningarna presenterats. Dem skulle regeringen kunna gå vidare med och kunna stärka det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Det handlar om utökade möjligheter till sanktioner, som jag har talat om tidigare. De företag som inte sköter det systematiska, förebyggande arbetsmiljöarbetet och som inte jobbar med att förhindra att människor stressar och har hög arbetsbelastning på arbetsplatsen ska straffas för det och få ta konsekvenserna av att de inte sköter det de ska.

Vi vill också förstärka lagen om företagshälsovård. Det finns förslag på utökat rådighetsansvar. Det ska inte vara någon tvekan om vem som har ansvar för att skapa en trygg och säker arbetsplats. Det finns också förslag på sekretessbrytande regel, för att myndigheterna ska kunna samverka mycket bättre. Vi har också föreslagit utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud.

Förslag är det inte brist på. Men frågan är varför inte ett enda av dessa förslag finns med på listan över de lagförslag som regeringen planerar att lägga fram under året. Det kan givetvis vara så att man tycker att förslagen är dåliga. Men vad vill då regeringen göra?

(Applåder)

Anf. 135 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Jag förstår inte varför Paulina Brandberg börjar tala om att ändra i vad som sägs i arbetsmiljölagen om skyddsombud. I arbetsmiljölagen står det att de vanligen utses av den fackliga organisationen men att det inte är ett krav. Eventuellt får Paulina Brandberg läsa lite mer där.

Återigen: Det finns inga hinder för att ett skyddsombud skulle kunna utses ändå. Men det absolut vanligaste är givetvis att det är den fackliga organisationen på arbetsplatsen som utser ett skyddsombud, därför att det är det enklaste sättet att göra det på. Då har man förtroendet från sina arbetskamrater, och det är de som rapporterar in. Det är också de partsgemensamma organisationerna som gör utbildningarna i bättre arbetsmiljö, bam, och så vidare.

Men om vi nu ska prata om lagstiftning är jag nyfiken på om statsrådet Paulina Brandberg vill ändra förtroendemannalagen så att även de skyddsombud som inte tillhör en facklig organisation också ska utses enligt förtroendemannalagen. Kan man ens det? Om man inte är utsedd i förtroende av en facklig organisation eller sina arbetskamrater – hur kan man då omfattas av förtroendemannalagen?

Jag ser att statsrådet har pannan i jättedjupa veck. Vi får se vad hon svarar på detta.

Anf. 136 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Vi har fått till oss att det finns en rad färdiga förslag som den socialdemokratiska regeringen lämnade över till den här regeringen på Arbetsmarknadsdepartementet. De är färdigutredda. Det finns en rad förslag att börja agera på. Strategin finns, liksom en rad åtgärder och utredningar, precis som interpellanten redovisade tidigare. Ändå är det enda vi hör från statsrådet att man med full kraft ska göra någonting åt detta.

Jag undrar vad man menar när man säger ”med full kraft”. Vi ser ju inga förslag på riksdagens bord. Det kom en propositionslista där regeringen annonserar vad man ska göra under året och den här terminen. Där finns inte något av de här förslagen med.

Tar regeringen itu med både det förebyggande och det mer akuta arbetet med full kraft, med tanke på hur många som dör ute på Sveriges arbetsplatser? Tusentals människor blir sjuka av jobbet. Regeringen tar itu med det genom att lägga fram tomma propositions- och förslagslistor. Jag tycker att det verkar ganska lamslaget.

Vet regeringen vad de vill göra i de här frågorna? Vet statsrådet vad hon vill? Det är väldigt okonkret. Jag tycker att det är dags för regeringen och statsrådet att bli konkret. Vad ska göras? Vad vill hon? När händer det?

(Applåder)

Anf. 137 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Till att börja med kan jag säga att regeringen rent konkret just nu bygger ut och förbättrar det myndighetsöverskridande samarbetet. Att lösa de här problemen, och framför allt komma åt de aktörer som tjänar pengar på bekostnad av arbetstagarnas hälsa och säkerhet och som skär ned på säkerhetsarbetet för att öka vinsten medan arbetstagarna får betala priset, är otroligt högt prioriterat från regeringens sida.

För att få till detta behövs ett bättre myndighetsöverskridande samarbete. Vi behöver framför allt riva sekretesshindren. Det hoppas regeringen snart kunna få igenom i Sveriges riksdag, för att det ska kunna ske ett fungerande informationsutbyte mellan myndigheter.

Ledamoten Weidby konstaterade att jag lade pannan i djupa veck under hennes anförande. Det var för att jag inte kände igen det hon sa utifrån mitt förra anförande. Jag har inte påstått att regeringen vill förändra arbetsmiljölagen eller förtroendemannalagen när det gäller skyddsombuden och hur de utses. Tvärtom är uppdraget till Arbetsmiljöverket formulerat så att det ska ske inom gällande regelverk. Det står uttryckligen i uppdraget att Arbetsmiljöverket inte ska komma med några förslag på författningsändringar.

Jag är nyfiken och ställer även den här frågan till Socialdemokraterna och interpellanten. Det stämmer att det har kommit påståenden om att regeringen vill klippa banden mellan facken och skyddsombuden. Men om man läser innantill i regeringens beslut ser man att det inte är frågan om det. Vi har sagt att vi vill titta förutsättningslöst på hur de lokala skyddsombuden kan bli fler – både de fackliga och de icke-fackliga.

Socialdemokraterna tog inget initiativ för att åtgärda problemet med att fler och fler arbetsplatser står utan lokala skyddsombud, men jag skulle ändå vilja fråga. Jag undrar om Socialdemokraterna tycker att det var en dålig idé att ge ett sådant uppdrag, men om de hade gjort det – hade de då formulerat det så att man uteslutit de icke-fackliga skyddsombuden från sådana uppdrag? Varför hade man i så fall gjort det? Är det inte bättre att titta på hur skyddsombuden kan bli fler, generellt?

Vi pratar ju såklart här om vårt ansvar som politiker. Vi har ett jättestort ansvar. Men jag vill ta tillfället i akt och säga att för att det här arbetet ska fungera måste många aktörer ta sitt ansvar.

Jag pratade häromdagen med en representant för Eskilstunas kommunala fastighetsbolag. De arbetar med att själva göra oanmälda inspektioner på sina egna byggen. Jag menar att det behövs flera sådana initiativ och fler arbetsgivare som också tar större ansvar för att öka säkerheten på svenska arbetsplatser. Jag vill inte på något sätt förminska mitt eget ansvar, men vi måste vara flera i samhället som delar på det.

Anf. 138 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Statsrådet säger att regeringen konkret jobbar med att skärpa arbetet mot arbetslivskriminalitet och stärka det myndighetsgemensamma arbetet. Man vill lägga fram frågan om sekretesshinder. Men vad hindrar statsrådet och regeringen från att skriva upp det förslaget på listan? Det är färdigberett. Det finns ju ett förslag som man skulle kunna lägga på riksdagens bord.

När det kommer till skyddsombuden lade vi faktiskt fram förslag om utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud som en del av lösningen för arbetsplatser som står utan skyddsombud. Det är ett sätt att lösa problemet.

Jag är positivt inställd om man kan se till att fler kan bli skyddsombud och att fler vill stanna som skyddsombud. Men jag tror att det handlar om att stärka skyddsombuden.

Regeringen och statsrådet hade kanske kunnat stävja kritiken som kom i samband med att man lade fram uppdraget till Arbetsmiljöverket genom att prata med parterna innan man lade fram ett sådant här förslag. Då hade man kunnat lugna dem och förklara vad det är man vill göra. Historien säger ju att det här är vad flera av regeringspartierna faktiskt vill göra. Det har man uttalat här i riksdagens kammare tidigare.

Jag hade givetvis önskat att jag hade mer tid och att vi hade haft en socialdemokratisk regering som kunnat fortsätta arbetet med strategin och de förslag som nu finns på bordet, men så är det inte. Det är jag den första att beklaga, men eftersom vi socialdemokrater menar att det är uppenbart att mer behöver göras för att förbättra arbetsmiljön på arbetsplatserna kommer vi förstås att fortsätta driva på regeringen. Det blir förmodligen fler sådana här debatter. Vi kommer att fortsätta kräva att regeringen agerar och att de lägger förslag på riksdagens bord. Svenska löntagare förtjänar en regering som tar problemet på allvar.

Anf. 139 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Vi är överens om en hel del i den här debatten, men jag kommer inte att instämma i att det är att beklaga att vi inte har en socialdemokratisk regering.

Den här regeringen tar dessa frågor på stort allvar. Jag kan tycka att det känns lite magstarkt när den här regeringen anklagas för att inte resurssätta tillräckligt. Mycket av den problematik som vi har på arbetsmarknaden beror på att ett skuggsamhälle tillåtits breda ut sig på den svenska arbetsmarknaden i och med att det varit straffritt att bedriva sådan verksamhet. Alltför många oseriösa företag har kunnat konkurrera ut de seriösa företagen genom att begå brott mot svensk lagstiftning på ett sätt som de borde straffas för och som våra myndigheter borde ha bättre förutsättningar att beivra. Den här regeringen har inte gjort någon hemlighet av att vi går fram

med att krossa den kriminalitet som har brett ut sig i vårt samhälle och få bort skuggsamhället. Vi ser vilka effekter det får inom vårt arbetsliv.

När det gäller parterna är vår svenska modell sådan att det är många som har pusselbitar i det här arbetet. Den svenska regeringen för absolut samtal, inte bara med anledning av en hissolucky utan kontinuerligt under arbetet. Jag kan lugna samtliga inblandade i den här debatten med att den typen av samtal förs kontinuerligt i flera olika forum, och så kommer såklart att fortsätta ske. Dock menar den här regeringen att det är viktigt att särskilt lyssna in den senaste månadens problematik.

Jag tackar för debatten. Jag hoppas och tror att vi kommer att fortsätta diskutera de här frågorna i kammaren framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

EU-dokument

COM(2023) 636 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1024/2012 och (EU) 2018/1724 vad gäller vissa krav som fastställs i direktiv (EU) XXXX/XXXX

COM(2023) 754 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om förstärkning av polissamarbetet för att förebygga, upptäcka och utreda migrantsmuggling och människohandel och om förstärkning av Europols stöd till förebyggande och bekämpande av sådana brott samt om ändring av förordning (EU) 2016/794

§ 13 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 17 januari

2023/24:349 Situationen på kvinnoanstalter

av *Anna Wallentheim* (S)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 januari

2023/24:483 Investeringar inom SSAB

av *Peter Hultqvist* (S)

till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

Prot. 2023/24:57

18 januari

Svar på

interpellationer

2023/24:484 Regeringens möjligheter att stoppa import av rysk fossil energi

av *Elin Söderberg* (MP)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:485 Anslag till institut med kopplingar till diktatur

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 17 januari

2023/24:463 Yrkesförarbristen inom transportsektorn

av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:462 Pass från Somaliland

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:466 Det svenska klimatbiståndet

av *Linnéa Wickman* (S)
till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:465 Rättssäker asylprövning för politiskt aktiva från Belarus

av *Camilla Hansén* (MP)
till statsrådet Maria Malmer Stenergard (M)

2023/24:468 Mer flexibla regler för frivilligt stöd till Ukraina

av *Erik Hellsborn* (SD)
till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:471 Fiske i Skagerrak

av *Jonathan Svensson* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:473 Avskaffandet av klimatpremien till biogaslastbilar

av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:470 Tidsplan för lagändring när det gäller umgänge vid risk för våld

av *Laila Naraghi* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:472 Skärpt exportkontroll

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:469 Exponering för radon på arbetet

av *Johanna Haraldsson* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:474 Användning av batterier för att stabilisera elnätet

av *Linus Lakso* (MP)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.41.

Prot. 2023/24:57
18 januari

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.54,
av förste vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 126 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 2 Svar på interpellation 2023/24:289 om sanktioner mot Ryssland.....	1
Anf. 1 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	1
Anf. 2 TOMAS ENEROTH (S)	2
Anf. 3 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	3
Anf. 4 TOMAS ENEROTH (S)	4
Anf. 5 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	5
Anf. 6 TOMAS ENEROTH (S)	6
Anf. 7 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	7
§ 3 Svar på interpellation 2023/24:294 om åtgärder med anledning av skärpt säkerhetshot och försenat Natomedlemskap	7
Anf. 8 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	7
Anf. 9 LAILA NARAGHI (S)	8
Anf. 10 MATTIAS VEPSÅ (S)	9
Anf. 11 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	10
Anf. 12 LAILA NARAGHI (S)	11
Anf. 13 MATTIAS VEPSÅ (S)	12
Anf. 14 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	13
Anf. 15 LAILA NARAGHI (S)	14
Anf. 16 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	14
§ 4 Svar på interpellationerna 2023/24:307 och 320 om informationsplikten i smittskyddslagen.....	15
Anf. 17 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	15
Anf. 18 ULRIKA WESTERLUND (MP)	16
Anf. 19 ANNA WALLENTHEIM (S).....	17
Anf. 20 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	18
Anf. 21 ULRIKA WESTERLUND (MP)	18
Anf. 22 ANNA WALLENTHEIM (S).....	20
Anf. 23 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	21
Anf. 24 ULRIKA WESTERLUND (MP)	22
Anf. 25 ANNA WALLENTHEIM (S).....	22
Anf. 26 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	23
§ 5 Svar på interpellation 2023/24:291 om att göra människor statslösa.....	24
Anf. 27 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	24
Anf. 28 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	24
Anf. 29 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	25
Anf. 30 TONY HADDOU (V).....	26
Anf. 31 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	26
Anf. 32 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	27
Anf. 33 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	28
Anf. 34 TONY HADDOU (V).....	28

Anf. 35 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	28
Anf. 36 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	29
Anf. 37 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	29
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:315 om minskat återvändande.....	29
Anf. 38 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	29
Anf. 39 OLA MÖLLER (S)	30
Anf. 40 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	30
(forts. § 8).....	31
Ajournering.....	31
Återupptaget sammanträde.....	31
§ 7 Frågestund.....	32
Anf. 41 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	32
<i>Sjukvårdens beredskap</i>	<i>32</i>
Anf. 42 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	32
Anf. 43 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	32
Anf. 44 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	32
Anf. 45 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	33
<i>Antisemitism på kommunala skolor</i>	<i>33</i>
Anf. 46 ANDERS ALFTBERG (SD).....	33
Anf. 47 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	33
Anf. 48 ANDERS ALFTBERG (SD).....	33
Anf. 49 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	34
<i>Varsel och beredskapen i vården.....</i>	<i>34</i>
Anf. 50 KARIN RÅGSJÖ (V).....	34
Anf. 51 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	34
Anf. 52 KARIN RÅGSJÖ (V).....	34
Anf. 53 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	35
<i>Rätten till tolk i vården</i>	<i>35</i>
Anf. 54 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	35
Anf. 55 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	35
Anf. 56 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	35
Anf. 57 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	36
<i>Regeringens uppgifter om växthusgasutsläpp.....</i>	<i>36</i>
Anf. 58 ELIN SÖDERBERG (MP).....	36
Anf. 59 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	36
Anf. 60 ELIN SÖDERBERG (MP).....	37
Anf. 61 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	37
<i>Åtgärder mot hedersförtryck.....</i>	<i>37</i>
Anf. 62 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	37

Anf. 63 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	37
Anf. 64 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	38
Anf. 65 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	38
<i>Artskyddsförordningen</i>	38
Anf. 66 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	38
Anf. 67 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	38
Anf. 68 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	39
Anf. 69 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	39
<i>Nationell strategi för sällsynta hälsotillstånd</i>	39
Anf. 70 LINA NORDQUIST (L).....	39
Anf. 71 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	40
Anf. 72 LINA NORDQUIST (L).....	40
Anf. 73 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	40
<i>Behovet av utbildade bibliotekarier</i>	40
Anf. 74 EWA PIHL KRABBE (S).....	40
Anf. 75 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	41
<i>Arbetet mot hedersrelaterat våld</i>	41
Anf. 76 SARA GILLE (SD).....	41
Anf. 77 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	41
<i>Energistadgefördraget</i>	42
Anf. 78 ANDREA ANDERSSON TAY (V).....	42
Anf. 79 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	42
<i>Exporten av begagnade elbilar</i>	42
Anf. 80 MALIN BJÖRK (C).....	42
Anf. 81 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	43
<i>Skyddet av skogen och den biologiska mångfalden</i>	43
Anf. 82 KATARINA LUHR (MP).....	43
Anf. 83 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	43
<i>Välfärdsbrottslighet</i>	44
Anf. 84 MALIN HÖGLUND (M).....	44
Anf. 85 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	44
<i>Förbud mot oskuldsintyg</i>	45
Anf. 86 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	45
Anf. 87 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	45
<i>Dödsfall i byggbranschen</i>	45
Anf. 88 SERKAN KÖSE (S).....	45
Anf. 89 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	46
<i>Vattenförvaltningens organisation</i>	46
Anf. 90 MARTIN KINNUNEN (SD).....	46
Anf. 91 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	46
<i>Utbyggnaden av kärnkraften</i>	47
Anf. 92 HELENA STORCKENFELDT (M).....	47
Anf. 93 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	47
<i>Omställningen av vården</i>	47
Anf. 94 MAGNUS BERNTSSON (KD).....	47
Anf. 95 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	48

<i>Arbetslivskunskap i gymnasieskolan</i>	48	Prot. 2023/24:57
Anf. 96 JOHANNA HARALDSSON (S)	48	18 januari
Anf. 97 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	48	-----
<i>Följderna av den nya könstillhörighetslagen</i>	49	
Anf. 98 CARITA BOULWÉN (SD)	49	
Anf. 99 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	49	
<i>Villkoren för plattformsarbetare</i>	49	
Anf. 100 ADRIAN MAGNUSSON (S)	49	
Anf. 101 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	50	
<i>Hedersbrott mot barn och ett utvidgat utreseförbud</i>	50	
Anf. 102 MICHAEL RUBBESTAD (SD)	50	
Anf. 103 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	50	
<i>Klimatmålen</i>	51	
Anf. 104 JYTTE GUTELAND (S).....	51	
Anf. 105 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	51	
<i>Regeringens budget och klimatmålen för transportsektorn</i>	52	
Anf. 106 MALIN LARSSON (S).....	52	
Anf. 107 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	52	
§ 8 (forts. från § 6) Svar på interpellation 2023/24:315 om		
minskat återvändande	52	
Anf. 108 OLA MÖLLER (S)	52	
Anf. 109 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	53	
Anf. 110 OLA MÖLLER (S)	54	
Anf. 111 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	55	
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:338 om palestiniers rätt till		
skydd i Sverige	55	
Anf. 112 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	55	
Anf. 113 TONY HADDOU (V).....	56	
Anf. 114 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	57	
Anf. 115 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	58	
Anf. 116 TONY HADDOU (V).....	59	
Anf. 117 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	60	
Anf. 118 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	60	
Anf. 119 TONY HADDOU (V).....	61	
Anf. 120 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	61	
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:253 om språkcentrum för		
nationella minoritetsspråk	62	
Anf. 121 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	62	
Anf. 122 MIRJA RÄIHÄ (S)	62	
Anf. 123 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M)	64	
Anf. 124 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	64	
Anf. 125 MIRJA RÄIHÄ (S)	65	
Anf. 126 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	65	

Anf. 127 MIRJA RÄIHÄ (S)	66
Anf. 128 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	67
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:323 om arbetsmiljöstrategin.....	67
Anf. 129 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	67
Anf. 130 JOHANNA HARALDSSON (S)	68
Anf. 131 CICZIE WEIDBY (V)	69
Anf. 132 SOFIA AMLOH (S).....	69
Anf. 133 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	70
Anf. 134 JOHANNA HARALDSSON (S)	71
Anf. 135 CICZIE WEIDBY (V)	72
Anf. 136 SOFIA AMLOH (S).....	72
Anf. 137 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	73
Anf. 138 JOHANNA HARALDSSON (S)	74
Anf. 139 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	74
§ 12 Bordläggning.....	75
§ 13 Anmälan om interpellation	75
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	75
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor	76
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.41.	77